

Publikácia bola schválená za učebnicu povolením č. TKV/45-7/2015 zo dňa 17. 03. 2015.

Publikácia zodpovedá Vládnemu nariadeniu o Celoštátnom základnom programe výchovy v materských školách [363/2012. (XII. 17.)] a Nariadeniu Ministerstva ľudských zdrojov o Smernici výchovy v národnostných materských školách [17/2013 . (III. 1.)] .

Autor:

CSILLA CSÉFFAIOVÁ EPERJESIOVÁ

Lektor:

ALŽBETA LITAUSZKÁ HÉJJASOVÁ

Jazyková úprava:

VLASTA ZSÁKAIÓVÁ DRŽÍKOVÁ

Zodpovedný redaktor:

ALŽBETA HOLLEROVÁ RAČKOVÁ

Obálka a typografia:

NAGY ZSOLT

Odborníci pri procese schvaľovania publikácie za učebnicu:

A projekt az Európai Unió támogatásával valósul meg.

SZÉCHENYI TERV

© Eperjesiné Cséffai Csilla, Oktatókutató és Fejlesztő Intézet
(Nemzedékek Tudása Tankönyvkiadó Zrt.), 2015

ISBN 978-963-19-6833-0

Oktatókutató és Fejlesztő Intézet
1143 Budapest, Szobránc u. 6–8.
Telefon: (+36-1) 235-5508
Fax: (+36-1) 235-7202
Vevőszolgálat: vevoszolgalat@ofi.hu

A kiadásért felel: dr. Kaposi József főigazgató
Raktári szám: NT-30451
Felelős szerkesztő: Hollerné Racskó Erzsébet
Műszaki igazgató: Kamp Alfréd
Műszaki szerkesztő: Orlai Márton
Grafikai szerkesztő: Görög Istvánné
Terjedelem: 10,3 (A/5 ív)
1. kiadás, 2015
Tördelés : Nagy Zsolt

Obsah

Niekoľko myšlienok na úvod	4
Príchod do škôlky	5
Ja a moji kamaráti v škôlke – prvé stretnutie, pocity, prežívanie, priateľstvá	5
MŠ – môj druhý domov – život v škôlke, pravidlá v materskej škole	7
Doprava	9
Bezpečne do škôlky pešo – pravidlá pre chodcov	9
Bezpečne do škôlky dopravnými prostriedkami (auto, autobus, bicykel, vlak) – doprava, pravidlá cestnej premávky	12
Jeseň	16
Fúka vietor jesenný	16
Maľovala pani Jeseň...	20
„Oberaj ovocie, oberaj...“	25
Tešila sa mrkvička...	28
Dovidenia, vtáčky – postielky pre zvieratká	31
Rodina	35
Ocko, mamka, deti...	35
Tu bývam	37
Čím budem, keď vyrastiem – čo robia dospelí?	39
Rok, ročné obdobia	42
Poznám ja mamku, čo má štyri deti...	42
Zima	46
Zima, zima tu je... – príroda v spánku	46
Čo má škôlkar v skrinke – zimné oblečenie	49
Zima a zvieratká – starostlivosť o zvieratá a vtákov	50
Pozrite sa, ako sneží! Ej, či sme len radi – zimné športy, zimné radovánky	52
Ľudské telo	55
Ľudské telo – časti ľudského tela	55
Ľudské telo – zmyslové orgány	59
Ľudské telo – starostlivosť o zdravie, ochrana zdravia	61
Jar	64
Kvapka vody – cesta dažďovej kvapky	64
Prebúdza sa lúka, pole, prebúdza sa hora...	68
Kniha je náš kamarát	71
Prileteli vtáčky, už sú tu, už sú tu – návrat vtákov	73
Domáce zvieratá a ich mláďatá – na hospodárskom dvore	77
Zdroje	80

Niekoľko myšlienok na úvod

Úlohou a povinnosťou učiteliek národnostných materských škôl je, aby sme v procese osvojovania slovenského jazyka zvereným deťom zabezpečili čo najkompletnejšie a najúplnejšie jazykové prostredie pre takzvaný „jazykový kúpel“.

Vynikajúcim východiskom pri našej práci je kniha Talabér Ferencné: „Nyelvi nevelés – nyelvi fejlesztés a nemzetiségi óvodákban” (Jazyková výchova – rozvíjanie jazyka v národnostných materských školách).

Zámer tejto metodickéj pomôcky je však špecifický. Zostavený materiál je určený na praktické využitie a môže poskytovať pomoc pri realizácii dialógov, ktoré sa vyskytujú a používajú v škôlkach počas každodenného života. Osvojené vetné modely a slovnú zásobu je potrebné využívať vo všetkých bežných situáciách, nielen v rámci preberanej témy.

Ponúkané otázky a odpovede (vetné modely), ktoré si vyžadujú používanie najjednoduchších gramatických konštrukcií, slúžia tomu, aby sa najmenej deti naučili počúvať, vnímať a opakovať slová a vetné modely, teda rozvoju pasívnej slovnej zásoby. Od starších detí očakávame, aby získané jazykové zručnosti uplatňovali v každodennom živote, zámerom je teda realizácia čo najkomplexnejších jednojazyčných komunikačných situácií.

- Navrhované témy sa dajú spracovať v akomkoľvek poradí, podľa pracovného plánu danej materskej školy.
- Jednotlivé témy môžeme spracovať len vtedy, keď ich deti už zvládnu v maďarskom jazyku. Ešte väčší dôraz (ako v maďarčine) musíme klásť na to, aby sme učivo realizovali v takzvanej živej situácii.
- Učiteľky nemusia spracovať celú tému, majú možnosť výberu z ponúkaných vetných modelov, slovnej zásoby, úloh a textov. Pri výbere majú rešpektovať vek a schopnosti detí. Podľa vlastného zváženia môžu tému rozšíriť o ďalšie úlohy, napríklad uviesť porekadlá, ako napr: „čistota pol života”.
- Pri spracovaní každej témy je potrebné motivovať deti hrou, obrázkami, knihami, predmetmi a pomôckami používanými v každodennom živote.
- V rozhovoroch sa uplatňuje aktívna slovná zásoba.
- Obsahové celky sú zamerané na získavanie elementárnych poznatkov a rozvoj elementárnych zručností.

Pri tejto práci vám prajem veľa úspechov.

Autorka

Podakovanie

Moje podakovanie patrí všetkým, ktorí mi pomohli zostaviť túto metodickú príručku. Osobitne ďakujem pani riaditeľke Edite Pečeňovej, ktorá ma motivovala odovzdať rokmi nadobudnuté skúsenosti a posmeľovala ma počas práce, mojim kolegyniam (na Slovensku i v Maďarsku), ktoré svojimi znalosťami, odbornými pripomienkami a nápadmi spestrili a obohatili obsah príručky, Zuzane Benkovej, hosťujúcej učiteľke pôsobiacej v čbianskej škole, ktorá neúnavne brúsi naše jazykové znalosti, Alžbete Hollerovej Račkovej za redakčné úpravy a výslednú podobu publikácie.

Príchod do škôlky

Ja a moji kamaráti v škôlke – prvé stretnutie, pocity, prežívanie, priateľstvá

Materská škola je miesto, kde si môže každý škôlkar nájsť nie jedného, ale mnohých kamarátov. Pri spoločných aktivitách si začínajú deti budovať vzájomnú dôveru a spolupatričnosť a učia sa rešpektovať jedinečnosť druhých. My, učiteľky (dospelí), sa striedaním rozmanitých činností snažíme zabezpečiť deťom dobrú náladu a pohodu bez zbytočného stresu.

Cieľom témy Ja a moji kamaráti v škôlke je oboznámiť deti s prostredím materskej školy a jej blízkym okolím, zoznámiť ich s novými kamarátmi, ostatnými deťmi, učiteľkami i pestúnkami. Deti sa naučia svoju značku, ktorá ich usmerňuje v škôlkarskom živote.

Učivo: Zoznámenie sa s deťmi. Predstavovanie sa. Predstavenie sa krstným menom a priezviskom. Zoznámenie sa s najčastejšie používanými zdvorilostnými frázami: ako sa majú (máme) pozdraviť, poďakovať, požiadať o pomoc atď.

Vetné modely, otázky a odpovede:

Ako sa voláš?

Volám sa... (Ja sa volám...; Moje meno je...)

Voláš sa Katka?

Áno, volám sa Katka.

Nie, volám sa Zuzka.

Ty si dievča. (Ty si chlapec.)

Katka je dievča. (Peter je chlapec.)

Je Katka dievča?

Áno, Katka je dievča.

Je Katka chlapec?

Nie, Katka nie je chlapec. Katka je dievča. (Nie, Katka je dievča.)

Je Peter chlapec?

Áno, Peter je chlapec.

Je Peter dievča?

Nie, Peter nie je dievča. Peter je chlapec. (Nie, Peter je chlapec.)

Akú máš značku? (Aká je tvoja značka?)

Moja značka je...

Do ktorej skupiny chodíš?

Chodím do malej (strednej, veľkej) skupiny; do skupiny Bodkované lienky (Usilovné včielky, Veselé motýliky).

Slovná zásoba: meno, priezvisko, krstné meno, značka, skupina, učiteľka, pestúnka, priateľ/ka, kamarát/ka, škôlka, chlapec, dievča, osobné zámená: ja, ty, on, ona, ono, my, vy, oni/ony.

Pozdravy: Dobré ráno! Dobrý deň! Dobrý večer! Dovidenia! Ahoj!/Ahojte!

Zdvorilostné frázy: Prosím si...! Prosím ťa...! Pani učiteľka, prosím vás...! Nech sa páči!

Ďakujem!

Najčastejšie používané povely (inštrukcie, príkazy): Vstaň/te! Sadni/te si! Sed'/te pekne (rovno)! Povedz/te! Pod'/te sem! Chod'/te na miesto! Dávaj/te pozor! Pozor! Správaj/te sa slušne! Bud'/te ticho! Postav/te sa do radu (do dvojstupu)! Ukáž'/te! Prines/te! Pozri/te! Pozri/te sa sem! Opakuj/te! Pýtaj/te sa! Opýtaj/te sa! Odpovedaj/te! Odlož'/te! Odnes/te! Pozdrav/te sa! Poďakuj/te sa!

Básne, piesne, hry k téme:

Vyčítanka s hrou: Deti stoja v kruhu a pomocou vyčítanky sa vzájomne predstavujú.
*Ja som ja, ty si ty,
moje meno povedz ty!
(Ja som.../Ty si..., Ja sa volám.../Ty sa voláš...)*

Ja som Nomik celkom malý,
v škôlke sa mi dobre darí.
S kamarátmi rád sa hrám,
no najradšej zo všetkého
knižočky si pozerám.
(Mária Nováková)

Každý deň sa pekne hráme
s hračkami, čo v škôlke máme.
Autá, kocky, dlhé vlaky,
staviame si paneláky.
Ak si tiež náš kamarát,
budeme sa spolu hrať.

Na známosť sa všetkým dáva
celkom nová, čerstvá správa:
otvára sa zdravá škôlka,
vstúpte do nej všetci zvonka.

V septembri už škôlka čaká.
Volá, kričí na škôlkara:
Pod' sa učiť, pod' sa hrať,
môj maličký kamarát.

Všade hračky a smiech detí,
slnko tu aj v zime svieti.
Vôkol kvety, veľa stromov,
nikomu sa nechce domov.
(Mária Nováková)

Krásny je náš život v škôlke,
pestrý ako dúha,
lebo pani učiteľka
je nám mama druhá.

My už ráno neplačeme za ockom a mamičkou,
celý deň sa spolu hráme s bábou, autom, loptičkou.
Vieme pekne poďakovať, poprosiť aj pozdraviť,
pri rozprávke ticho sedieť, kresliť, spievať súťažito.
Aj zaviazať topánočky sa nám zavše podarí,
my už nie sme jasličkári, ale veľkí škôlkari.

Oli, oli, Janko – Malá Julianka

Deti sa v kruhu držia za ruky a spievajú pesničku okolo Janka/Julianky. Janko/ Julianka v strede kruhu napodobňuje činnosti podľa pesničky. Keď v kruhu stojí chlapec, spievame o Jankovi, keď stojí dievča, zase o Julianke.

Oli, oli, Janko,
kľakni na kolienko,
podopri si bôčik,
chyt' sa za klobúčik,
umývaj sa, utieraj sa
a vyber si koho chceš,
koho najviac miluješ.

Malá Julianka,
kľakni na kolienka,
podopri si bôčky,
chyt' sa za vrkôčky,
umývaj sa, utieraj sa
a vyber si koho chceš,
koho najviac miluješ.

Na slová *Vyber si...* Janko/Julianka vstane, vystrie ruku a začne sa točiť proti smeru pohybu kola. Ten, na koho pri poslednej slabike piesne ukáže, ide k Jankovi/Julianke do kola, postavia sa k sebe chrbtom.

Deti v kole začnú počítať: „Raz, dva, tri!“ a na tri sa tí dvaja v strede otočia tak, aby zase stáli oproti sebe. Ak sa otočia smerom k sebe, dajú si pusu, ak sa otočia smerom od seba, podajú si ruky a Jankom/Juliankou sa stáva ten druhý hráč.

MŠ – môj druhý domov – život v škôlke, pravidlá v materskej škole

Cieľom témy MŠ – môj druhý domov – život v škôlke, pravidlá v materskej škole je oboznámiť deti s prostredím materskej školy, pravidlami správania sa v materskej škole.

Zoznamujeme deti s novým prostredím, rôznorodosťou predmetov a hračiek. Primeraným a prít'azlivým spôsobom vytvárame spoločné pravidlá správania sa a komunikácie, ktorými sa budeme riadiť. Zavádzame rituály, ako sú oslavy narodenín alebo menín (a ďalších podobných sviatkov).

Učivo: Deti sa zoznámia s určitými pravidlami správania sa v kolektíve, s režimom dňa, hygienickými návykmi v materskej škole, osvojujú si návyky zdvorilej komunikácie. Spoznajú miestnosti a blízke okolie MŠ, predmety dennej potreby. Naučia sa, že každá vec má svoje miesto a osvoja si časový harmonogram škôlky.

Vetné modely – odpovede na otázky:

Čo je to?	To je trieda (trieda skupiny), umyváreň, šatňa, chodba, jedáleň, dvor, telocvičňa.
Čo je v triede?	V triede je/sú: stôl/stoly, stolička/y, koberec/koberce, okno/á, lampa/y, dvere, hračka/y, auto/á, kocka/y, bábika/y, kniha/y, ceruzka/y, farbička/y (farebná/é ceruzka/y, pastelka/y), papier/e, plastelína/y, stolová/é hra/y, bábka/y, maňuška/y, perla/y, korálik/y.
Čo je v umyvárni?	Umyvadlo/á, mydlo/á, vešiak/y, uterák/y, pohár/e, zubná/é kefka/y, zubná/é pasta/y, zrkadlo/á, hrebeň/hrebene, záchod/y.
Čo je v šatni (na chodbe)?	Skriňa/skrine, vešiak/y, lavica/e (lavička/y).
Čo je v jedálni?	Stôl/stoly, stolička/y, obrus/y, tanier/e, pohár/e, hrnček/y (šálka/y), servítka/y, lyžica/e, vidlička/y, nôž/nože, krčah/y, voda, podnos/y.
Čo je na dvore?	Hračka/y, lopta/y, hojdačka/y, šmykľavka/y (šmýkačka/y), preliezačka/y, bicykel/bicykle, pieskovisko/á, piesok, vedro/á, lopatka/y, metla/y, hrable.

Uvedené výrazy používame počas celého roka pri každodennej práci. Tento týždeň ich deťom len ukážeme, zoznámime ich s názvami (nemusia sa ich naraz naučiť!). Aby si deti mohli tieto výrazy osvojiť, musíme ich denne používať: Prosím si... Nech sa páči... Ďakujem za... Učiteľka má počas dňa pravidelne a nepretržite pomenúvať veci, používať otázky: „Čo je to?“ a pomáhať pri odpovedi: „To je...“.

Slovná zásoba: trieda, umyváreň, šatňa, chodba, jedáleň, dvor, telocvičňa, stôl, stolička, koberec, okno, dvere, hračka, kniha, ceruzka, farbička (farebná ceruzka, pastelka), umyvadlo, mydlo, pohár, zubná kefka, zubná pasta, zrkadlo, hrebeň, uterák, záchod, skriňa, vešiak, lavica, lampa (luster), obrus, tanier, hrnček (šálka), servítka, lyžica, vidlička, nôž, krčah, voda, podnos, lopta, hojdačka, bicykel.

Najčastejšie používané povely (inštrukcie, príkazy):

Sadni/te si na stoličku (lavičku, koberec)!	Zaspievaj/me (si) pesničku...
Sadni/te si k stolu!	Zahraj/me (si) kolovú hru...
Vstaň/te!	Povedz/me všetci spolu...
Daj/te (polož/te) stoličku na miesto!	Opakuj/te!
Postav/te sa do dvojstupu!	
Chyť/te sa za ruky!	
Urob/te dvojice!	
Utvorte/utvorme kruh!	
Otvor dvere, okno! Zatvor dvere, okno!	
Odložme (upracme) si hračky!	
Chod'/te pomaly (potichu)!	
Zastav/te sa!	

Zdvorilostné frázy: Prosím si...! Prosím ťa...! Pani učiteľka, prosím vás...! Nech sa páči! Ďakujem! Prosím vás, pust'ťe/pustite ma na záchod! Môžem ísť von (na záchod, na dvor)?

Básne, piesne, hry k téme:

Škôlkar

My sme malé detičky,
chodíme do školičky.
Učíme sa poznať značky,
poukladať pekne hračky,
spievať pekné pesničky,
predniesť nové básničky.
Každý z nás má škôlku rád,
nemusíme sa jej báť.

Kráčam pekne krok za krokom,
utekám do školičky,
v škôlke je nám teplo, milo,
tak ako u mamičky.

Čo má škôlkar v triede,
ráta trošičku,
stavebnice, knižky, autá,
stôl a stoličku.

Kočíky a krásne báby
zráta raz, dva, tri,
nechat hračky v neporiadku,
to sa nepatrí!

Čo má škôlkar v spálni,
čo tam treba mu.

Perinôčku, vankúšik
a teplú pyžamu.
A keď sa má pekne spinkať,
nevrať ani muk!
Aby si bol vždycky mocný
ako veľký buk.

Keď sa ja natiahnem,
vysoko dočiahnem,
keď sa ja skrčím,
zeme sa chytím.
Potom si ľahnem/sadnem,
ani sa nehnem.
Rýchlo vstanem, vyskočím,
veselo sa zatočím.

Do škôlky

Do škôlky, do škôlky,
to je nám zas po vôli.
Do úľa včeličky,
do škôlky detičky.

Jeden, dva, tri, štyri, päť,
v našej škôlke ticho sedí!
Nebahaj, poslušaj,
aj na hračky pozor daj!
Spinkaj, bába maličká,
ja som tvoja mamička.
Umyjem ťa, oblečiem ťa,
ty si moje krásne dieťa,
haju, haju, haj,
uspať sa mi daj.

Naša škôlka milá, zďaleka nás volá
a my sa tešíme, že do nej chodíme.

g g f f e c, g g f f e c, a h c', a h c', g g e e c c

Na tú istú melódiu po maďarsky:

*Ez a mi óvodánk, hívogat és vár már.
Mi pedig örülünk, hogy ide jöhetünk.*

Čisté rúčky

Čisté rúčky máme,
tak si zatlieskame,
do okienka kuki-kuk
a už, deti, ani muk.

Umyjeme do čistučka

Jedna rúčka, druhá rúčka,
umyjeme sa do čistučka.
Uteráčik vezmeme,
do sucha ich utrieme.
Hore-dole zúbky malé
vyčistíme dokonale.
Sem a tam, tam a späť,
umyjeme všetky hneď.

Doprava

Bezpečne do škôlky pešo – pravidlá pre chodcov

Spracovať pre deti národnostných materských škôl tému *Doprava po slovensky* je dosť náročná úloha. Nabádam však všetkých, že je nutné už deti predškolského veku primerane oboznamovať s pravidlami cestnej premávky. Témy **Bezpečne do škôlky peši** a **Bezpečne do škôlky dopravnými prostriedkami** úzko na seba nadväzujú a zameriavajú sa na rozlišovanie dopravných prostriedkov, určovanie miesta ich pohybu, uplatňovanie zásad bezpečnosti cestnej premávky, oboznamovanie sa s dopravnými značkami a na precvičovanie priestorovej orientácie.

Učivo: Tematický celok **Bezpečne do škôlky peši** je zameraný na poznávanie dopravných značiek a na dodržiavanie a praktické uplatňovanie základných pravidiel bezpečnosti pri chôdzi po chodníku a pri prechádzaní cez cestu. Deti vedieme k tomu, aby pochopili zásadu „vidieť a byť vidieť“, čo znamená, že na vychádzkach mimo škôlky používame reflexné pásy a snažíme sa deti motivovať k tomu, aby dodržiavali túto zásadu aj pri ceste domov. Deti si majú postupne osvojiť najdôležitejšie slová a výrazy, ktoré sa viažu k danej téme.

Vetné modely – odpovede na otázky

Na úvod:

Cestou do škôlky musíš prejsť cez cestu alebo križovatku. S rodičmi jazdiš na bicykli po ceste. Aby sa ľudom, ktorí prechádzajú cez cestu, ako aj cyklistom a vodičom nič na ceste nestalo, je dôležité zoznámiť sa s pomocníkmi na ceste – s dopravnými značkami a pravidlami. Tak, ako ťa od narodenia učila mamička chodiť, obliekať sa, rozprávať, tak sa musíš naučiť, ako sa správať na ceste, na križovatke a na chodníku.

Rady pre deti, ako sa správať na chodníku:

- Chodte pekne usporiadane a správne po chodníku (krokom a plynulo, nie behom, po pravej strane, popri stene, na kraji chodníka).
- Chodník nie je na hranie.
- Dávajte pozor aj na to, že na chodníku nie sme sami, okrem vás využívajú chodník aj iní ľudia.

Rady pre deti, ako sa správať na ceste:

- Kedy sa musíme zastaviť na kraji cesty?
 - Pred prechádzaním cez cestu (musíme sa vždy zastaviť na kraji cesty).
 - Keď na semafore svieti červená.
- Predtým, ako vstúpime na cestu, musíme sa pozrieť vľavo, potom vpravo. (Musíme sa rozhliadnuť vľavo a vpravo!)
- Na ktorú stranu máš pozrieť najprv?
 - Pozriem vľavo,
 - pozriem vpravo –
 - potom cestu
 - prejdem hravo!
 - Pozor, deti, červená!
 - Červená stáť znamená.
 - Keď zelená dovolí,
 - cesta sa vám otvorí. (Mária Nováková)
- Cez cestu máme prechádzať krokom a plynulo, nie behom.
- **Cesta nie je ihrisko (nie je na hranie).**

Čo je potrebné deti naučiť, s čím ich máme oboznámiť pri prechode na druhú stranu:

- Cez cestu môže (malo by) dieťa prechádzať iba po vyznačených priechodoch pre chodcov.
- Pred priechodom musíme zastáť na kraji chodníka.
- Musíme zistiť, či sa nepribližuje žiadne vozidlo.
- Cez cestu musíme prechádzať najkratšou možnou trasou, to znamená kolmo.

- Ale iba vtedy, ak sme sa rozhladli vľavo a vpravo a sme si istí, že vozidlá zastanú alebo už stoja. (Je veľmi dôležité, aby sme sa pozreli na každú stranu a potom sa máme snažiť čo najrýchlejšie prejsť na druhú stranu!)
- Ak je priechod pre chodcov so svetelnou signalizáciou, tak môžeme prechádzať cez cestu iba na zelenú (zelený signál).

Aby si deti ľahšie uvedomili pravú-ľavú stranu môžeme im ruky označiť rozličnými stužkami.

O semafore

Predstavte si, deti, že stojíte na chodníku a chcete sa dostať na druhú stranu ulice, ale autá prechádzajú rýchlo okolo vás. Nemusíte sa báť. Priechod pre chodcov vás bezpečne prevedie na druhú stranu. Ale musíte vedieť, na ktorú farbu na svetelnom semafore môžete prejsť. Ak to neviete, pomôže vám nasledujúca básnička (*hádanka*):

Keď červená zabliká, nepohnem sa z chodníka.

Oranžová svieti, pripravte sa, deti!

Iba farba zelená voľnú cestu znamená.

Nespím cez deň, nespím v noci, blikajú mi stále oči.

Autá, chodci, aj cyklisti na ceste sú so mnou istí.

Čo je to? (*Semafor*)

- Kto vie, na ktorú farbu na svetelnom semafore môžeme prechádzať na druhú stranu cesty? Aká je to farba?
- Ktorý panáčik na semafore dovolí chodcom prejsť na druhú stranu ulice?

Zahrajme sa!

Pohybuje sa voľne v priestore! (Môžete sa voľne pohybovať v priestore!)

- Na semafore svieti červená. Zastavte sa! Nepohnite sa!
- „Iba farba zelená voľnú cestu znamená.“ Môžete sa pohybovať ďalej!

Slovná zásoba: ulica, cesta, chodník, semafor, chodec, policajt, dopravné prostriedky, križovatka, dopravné značky, červená, zelená, oranžová, ísť, prechádzať, vychádzka, premávať.

Literárne diela k téme:

O semafore, ktorého rozboleli oči

Na križovatke Predpoludňajšej a Popoludňajšej ulice stál na jednej nohe semafor. Možno si myslíte, že iba tak stáť (hoci aj na jednej nohe) nie je ktovieaká ťažká robota. Kdeže!

Semafor musel okrem stáť ešte aj dozerat' na premávku. Ani to by nebola veľká fuška (*nagy munka, nagy dolog*), keby nebol mal semafor až tri oči. A viete: kde sa dvaja dohodnú ľahko, traja sa už tak ľahko dohodnúť nemusia.

Aj tie tri oči semafora sa jednoducho hádali. Každé sa chcelo pozerat' a na premávku dozerat' čo najdlhšie.

– Teraz som na rade ja! – volalo prvé oko.

– Už ma pust', pozeráš sa celú večnosť! – kričalo druhé oko.

– A ja sa chcem pozerat'! – skočilo mu do reči i do pozerania tretie oko.

Semafor bol z toho prekrikovania celý nešťastný.

– Všetci majú po dve oči. Ľudia majú dve oči, mačky majú dve oči, ba aj automobily majú dve oči, iba ja mám tú smolu (*pech*), že mám oči tri! – nariekal semafor.

A najhoršie bolo, že každé oko bolo inej farby.

– Svet je zelený, – tvrdilo prvé oko. – Po uliciach chodia samí poľovníci v zelených kabátoch a s nádhernými zelenými tvármi!

– Kdeže, svet je oranžový, – pustilo sa do škriepky (*huzavona*) druhé oko. – Mesto je plné predavačov pomarančov!

Tretie oko až tak očervenelo od zlosti (*düh, harag*):

– Vy ste farboslépí! Svet je červený a plný jedákov paradajok. Plný červených pupkáčov a Červených čiapočiek, ktoré sa stále červenajú.

– Svet sa neustále hýbe, – tvrdilo zelené oko. Všetci sa kamsi náhlia, pretekajú sa, predbiehajú, vytrubujú...

Ale oranžové oko nesúhlasilo:

– Niektorí idú, niektorí stoja, jedni sa derú, iní sa boja!

A červené oko (ako sa dalo čakať) ich uist'ovalo o opaku (*az ellenkezőjét*): Všetko stojí na jednom mieste! Nič sa nepohne! Svet je nehybný a meravý!

Darmo sa semafor chcel dozvedieť pravdu. Keď sa pozeral na svet zeleným okom, bolo všetko zelené, ale hneď nato svet zoranžovel a potom sčervenel. Keď sa pozrel na svet zeleným okom, bolo všetko v pohybe, keď sa zadíval oranžovým, niektorí sa zastavili a iní sa zas rozbehli, a keď sa zahľadel červeným okom, všetko bolo nehybné, ako zakliate.

– Kde je pravda? – trápil sa nešťastný semafor a od dojatia žmurkal čoraz nervóznejšie a rýchlejšie. Zelená, oranžová, červená, oranžová, zelená...

Až ho z toho žmurkania rozboleli oči a museli ho dať opraviť.

(*Daniel Hevier*)

- Na semafore, ktorý riadi autá, sú tri svetelné znamenia. Akej sú farby a čo prikazujú?
- Na semafore pre chodcov svietia striedavo dve svetielka. Ktoré to sú? Čo nám prikazujú (*parancsolnak*), čo dovoľia?

Čo kde býva

Hore je slniečko,
dolu je zrníčko,
vpredú je nos
a vzadu chvost.

Pozor, Peter, pozor, Katka,
teraz príde križovatka.
Ulica to nie je dvor,
cestu stráži semafor.

Semafor

Zdvihla Zuzka hlavu hore:
– Aha, páňko v semafore!
Je tam ako v obloku
pán v červenom obleku!
Zbadal páňko Zuzku, Jurka,
kamarátsky na nich žmurká:
– Dívajte sa, milí moji!
Kto ma zbadá, ihneď stojí!
(*Dagmar Wagnerová*)

Dopravné značky

V lete, v zime, v metelici
stoja značky na ulici.
Táto značka, tamtá značka,
rozoznať ich to je hračka.
Ja som priechod pre chodcov,
pre deti aj dôchodcov.
Tieto pásy, kde mám rebrá,
volajú sa biela zebra.
Zákaz vstupu všetkým chodcom,
bez milosti aj sprievodcom.
Pozor, chodci, treba dať,
nikdy za mňa nevchádzat'.

Bezpečne do škôlky dopravnými prostriedkami (auto, autobus, bicykel, vlak) – doprava, pravidlá cestnej premávky

Učivo: Tematický celok je zameraný na poznávanie dopravných prostriedkov, na miesta ich pohybu. Cieľom je zdôvodniť význam dodržiavania pravidiel cestnej premávky vzhľadom na bezpečnosť a viesť deti k praktickému uplatňovaniu zásad bezpečnosti pri premávke (pri cestovaní dopravnými prostriedkami i pri jazde na bicykli).

- Poznať základné – pre škôlkarov zaujímavé – dopravné značky, riadiť sa podľa nich.
- Poznať, rozlíšiť, priradiť a triediť dopravné prostriedky podľa miesta pohybu: zem, voda, vzduch. Spoznávať ich zvuky.
- Osvojiť si, ako sa máme správať vo verejných dopravných prostriedkoch, ako používať bicykel.

Pri tejto téme je možné rozvíjať i priestorovú orientáciu, rozpoznávať ľavú a pravú stranu, určovať, čo je hore, čo je dole, čo je väčšie, čo je menšie, spoznávať základné farby, učiť sa jednoduché matematické úkony.

Didaktické hry k téme doprava, dopravné prostriedky

1. Deti! Zapnem vám magnetofón. Budete počuť rozličné zvuky. Vašou úlohou je spoznať a pohybom napodobniť ten dopravný prostriedok, ktorý práve počujete.

Pravidlá hry:

- všetci sa pokojne pohybujte v kruhu (v priestore),
- nebehajte sem-tam,
- dávajte pozor, aby ste do seba nevrátili.

1. a) Zastavte sa! Dávajte pozor!

Pozor musíte dávať nielen na zvuky z magnetofónu, ale keď začujete píšťalku, zastavte sa, otočte sa k najbližšiemu kamarátovi (k najbližšej kamarátke) a predstavte sa. Potom sa opäť pohybujte v kruhu (v priestore).

Pravidlá predstavenia sa:

- otočte sa jeden k druhému,
- podajte si pravé ruky,
- pozrite kamarátovi (kamarátke) do očí,
- nahlas povedzte, ako sa voláte.

2. Čarovnou paličkou vás premením znovu na škôlkarov a už sa pohybujte len v kruhu.

Nadýchnite sa! – Vydýchnite!

Sadnite si na koberec do tureckého sedu!

3. Znovu vám zapnem magnetofón. Vyberte obrázok toho dopravného prostriedku, ktorý vydáva takýto zvuk a pomenujte ho, povedzte, čo vidíte na obrázku!

- Čo je to? To je... (auto, autobus, nákladné auto, trolejbus, električka, loď, plachetnica, čln, lietadlo, vrtuľník, vzducholôď, sanitka, policajné auto, hasičské auto, bicykel, motocykel atď.)
- Opakujme všetci spolu, čo je (čo vidíme) na obrázku!
- Daj (polož) obrázok na tabuľu!
- Čo sú auto, bicykel, autobus, lietadlo atď.? Sú to dopravné prostriedky!
- Vymenujme ich ešte raz!

Pri tejto úlohe môžeme položiť i ďalšie otázky:

- Čo je hore, čo je dole, čo je vľavo, čo je vpravo?
 - Hore je lietadlo, dole je auto, vľavo je bicykel, vpravo je...
- Čo je väčšie, čo je menšie?
 - Vlak je väčší ako auto atď'...
- Akú farbu má autobus?
 - Autobus je modrý atď'...
- Koľko dopravných prostriedkov je na tabuli? Spočítajme ich!
 - Počítanie: 1, 2, 3, 4, 5, 6 = 6

4. Teraz otočím (pomiešam) obrázky a môžeme začať novú hru. Ktorú? (pexeso)
Každý hráč obráti dva obrázky. Keď ich otočíte, pomenujte, čo na nich vidíte (aké dopravné prostriedky sú na obrázkoch)! Ak sa vám podarilo nájsť dvojicu rovnakých obrázkov, môžete si ich nechať a hľadať ďalšiu rovnakú dvojicu. Ak ju nenájdete, v hre pokračuje ďalší hráč. Víťazí ten, kto nazbiera najviac obrázkových dvojíc.
- Nepodarilo sa ti nájsť rovnaké obrázky, v hre pokračuje...
 - Si šikovný/á! Dobre si dával/a pozor, našiel/našla si pár!
 - Si šikovný/á! Presne si si zapamätal/a, kde sú rovnaké obrázky!
5. Ďalšia úloha je poznať, rozlíšiť, priradiť a triediť dopravné prostriedky podľa miesta pohybu: zem (cesta, koľajnice), voda, vzduch.
Dopravné prostriedky sú: auto, bicykel, autobus, nákladné auto, vlak, lietadlo, loď...
- Čo je to?
 - To je auto, bicykel...
 - To sú dopravné prostriedky.
 - To je lietadlo?
 - Áno, to je lietadlo.
 - Nie. To je vlak. (Nie, to nie je lietadlo. To je vlak.)
 - Ako môžeme rozdeliť dopravné prostriedky podľa miesta, kde premávajú?
 - Vzdušné (vzdušné dopravné prostriedky lietajú vo vzduchu).
 - Vodné (vodné dopravné prostriedky sa plavia po vode).
 - Suchozemské (suchozemské dopravné prostriedky jazdia (premávajú) po zemi).
 - Dopravné prostriedky premávajú po ceste,
 - vo vzduchu,
 - po koľajniciach,
 - po vode.
 - Čo lieta, čo jazdí po ceste, čo po koľajniciach a čo sa plaví po vode?
 - Loď pláva po vode...
 - Auto a motorka (vozidlá) idú (jazdia) po ceste (po zemi)...
 - Chodci chodia po chodníku.
6. Teraz vám rozdelím obrázky, na ktorých sú dopravné prostriedky. Dobre si ich pozrite a zapamätajte si ich! Zaveste si ich okolo krku a sadnite si na stoličky do kruhu!
Nasleduje nová hra.
Nieкто sa postaví do stredu kruhu a hlasno vyvolá tých, ktorí si majú vymeniť svoje miesta, pritom sa aj on ponáhľá nájsť si miesto.
- Miesto si vymenia vzdušné dopravné prostriedky.
 - Miesto si vymenia dopravné prostriedky, ktoré premávajú po vode.
 - Miesto si vymenia deti s dopravnými prostriedkami, ktoré premávajú po ceste.
7. Milé deti! Naučiť sa správne chodiť po chodníku, prechádzať cez ulicu, dávať pozor, aby sa vám cestou do škôlky či domov nič zlé nestalo – v tom vám chcem pomôcť nasledujúcou hrou.
Predtým, ako vstúpime na cestu, musíme sa pozrieť najskôr vľavo, potom vpravo, znovu vľavo, a keď nejde žiadny dopravný prostriedok, môžeme prejsť cez priechod.
- Povedzme a ukazujme spolu: naľavo – napravo.
 - Vyskúšajme, či každý presne vie, kde je pravá a kde ľavá strana.
 - Urobme kruh!
 - „Za ruky sa chytíme, veľké kolo spravíme.
a už sme sa chytili, veľké kolo spravili.”
 - Pustite si ruky!
 - Kto vie, ako robí vlak?
 - Ši-hu
- Ši-hu**
- a) Keď poviem **ši**, ten, na koho ukážem, sa musí otočiť doprava!
Keď poviem **hu**, ten, na koho ukážem, sa musí otočiť doľava!

- b) Keď poviem **ši**, ten, na koho ukážem, musí pomenovať dopravný prostriedok, ktorý je od neho vpravo!
Keď poviem **hu**, ten, na koho ukážem, musí pomenovať dopravný prostriedok, ktorý je od neho vľavo!
- c) Keď poviem **ši**, ten, kto stojí vpravo od toho, na koho ukážem, musí pomenovať svoj dopravný prostriedok!
Keď poviem **hu**, ten, kto stojí vľavo od toho, na koho ukážem, musí pomenovať svoj dopravný prostriedok!

Pozriem vľavo – pozriem vpravo,
potom cestu prejdem hravo!

Počas rannej hry môžeme deti motivovať napríklad básňou:

„Odvezte sa, odvezte,
autá čakajú už na ceste,
bežia, kam im šofér káže,
potom rýchlo do garáže.”

Pozrite sa, deti, naše autá sú na ceste, ale nemáme ich kam odviezt' (odstaviť). Čo keby sme im dnes postavili garáže? Vy máte doma garáž? Aká je? Je veľká? Kde stojí? Pri dome. (rozhovor s deťmi). Po motivačnom rozhovore nechám deti pracovať s rôznymi stavebnicami.

Priechod pre chodcov

Zákaz vjazdu všetkých vozidiel
(v oboch smeroch)

Zákaz vjazdu všetkých vozidiel

Zákaz vjazdu bicyklov

Zákaz vstupu chodcov

Cesta pre cyklistov

Cesta pre chodcov

Cesta pre chodcov a cyklistov

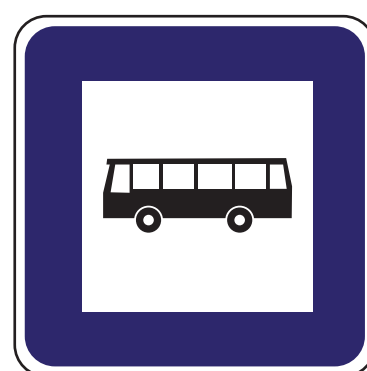
Priechod pre chodcov

Priechod pre cyklistov

Pešia zóna

Zastávka autobusu

Jeseň

Fúka vietor jesenný

Jeseň je čarovné obdobie plné farieb, dozrievajúcich plodov, ale aj zmien počasia. Po horúcich letných dňoch prichádza pomaly a okrem chladnejšieho počasia prináša aj začiatok školského roka. Deti vidia, počujú, ale i cítia zmeny v prírode, preto spracovanie tohto tematického okruhu je veľmi vd'áčné. Tejto téme, i všetkým témam spájajúcim sa s ročnými obdobiami, venujeme viac času.

Učivo: Všímame si charakteristické znaky ročného obdobia, zmeny okolia, čo ich vyvolalo, ovplyvnilo. Učíme deti vnímať prírodu, ktorá nás obklopuje. Pestujeme vzťah detí k prírode a učíme ich chrániť ju rôznymi aktivitami, chápať význam prírody pre život ľudí, utvárať silný citový vzťah k živej a neživej prírode.

Cieľom je spoznať, opísať a rozlíšiť prírodné javy ovplyvnené počasím, znaky jesenného obdobia, všimnúť si vplyv počasia na zmenu v oblečení.

Vetné modely – odpovede na otázky:

- **Aké ročné obdobie je teraz?**
 - Je jeseň. Je tu jeseň. Teraz je jeseň.
- **Aké ročné obdobie je (vidíme) na obrázku?**
 - Na obrázku je (vidíme) jeseň.
- **Je teraz jeseň?**
 - Áno, teraz je jeseň.
- **Je teraz leto (zima, jar)?**
 - Nie, teraz nie je leto (zima, jar). Teraz je jeseň.
- **Vymenujme znaky jesene! (Ukážte na obrázku!)**
 - Padajú listy (gaštany, žalude). Zo stromov padajú listy. Opadávajú listy. Listy padajú na zem.
 - Fúka vietor. Často fúka vietor. Fúka chladný vietor.
 - Prší. Často prší.
 - Je hmla. Často je hmla.
 - Je chladnejšie. Prší a je chladnejšie.
 - Dni sú krátke, noci sú dlhé. Dni sa krátia, noci sa predlžujú.
 - Púšťame šarkana. Môžeme púšťať šarkana.
- **Jesenné mesiace sú september, október, november.**
- **Čo si oblečieme, keď je jeseň? Ako sa máme obliecť na jeseň?**
 - Oblečieme si tielko, tričko, blúzku, košeľu, pulóver, ponožky, (podkolenky), nohavice, sukňu, vetrovku, kabát, pršiplášť, tepláky, zoberieme si dáždnik
- **Čo si obujeme, keď je jeseň?**
 - Topánky, gumáky. (Obujeme si topánky, gumáky.)
- **Ako sa obliekame na jeseň?**
 - Na jeseň sa obliekame do teplých šiat. Treba sa teplo obliecť. (Vhodnejšie je zvoliť si viac tenších vrstiev. Obliečť sa vrstevnato/vrstvovo.)
- **Je to tielko (tričko, pulóver, vetrovka, kabát, pršiplášť, dáždnik)?**
 - Áno, to je tielko (tričko, pulóver, vetrovka, kabát, pršiplášť, dáždnik).
 - Nie, to nie je tielko (tričko, pulóver, vetrovka, kabát, pršiplášť, dáždnik). Nie, to nie je tielko. To je kabát.
- **Sú to podkolenky (nohavice, tepláky, topánky)?**
 - Áno, to sú podkolenky (nohavice, tepláky, topánky).
 - Nie, to nie sú podkolenky (nohavice, tepláky, topánky). Nie, to nie sú podkolenky. To sú nohavice. Jedna ruka, druhá ruka, dám si svetrík, lebo fúka. Keď je vonku mokro, dážď, oblečiem si pršiplášť. Na ceste sú veľké mláky, to je dačo pre gumáky.
- **Aké šaty vidíte na obrázku? Čo máš na sebe? Vymenuj! Čo je, čo sú to?**

Slovná zásoba: ročné obdobie/a, jeseň/jesene, obrázok/obrázky, leto/á, zima/y, jar/i, list/y, gaštan/y, žalud'/žalude, strom/y, zem/e, vietor/vetry, často, hmla/y, chladno (chladnejšie), deň/dni, noc/i, krátky, dlhý, šarkan/y, púšťať, oblečenie/a, šaty, tielko/a, tričko/á, pulóver/pulóvre, podkolenka/y, nohavice, vetrovka/y, kabát/y, pršiplášť/pršiplášte, dáždnik/y, tepláky, topánka/y, mesiac/e, vidieť (vidíme), vymenovať, ukázať, padá/padajú, fúka, prší, obliecť (si), obut' (si).

Najčastejšie používané povely (inštrukcie, príkazy): Z opadaného lístia urobte rôzne ozdoby. Na jeseň zbierajte listy (pestrofarebné listy, gaštany, žalude). Zbierajme jesenné listy! Rozprávajme o tom, aké je počasie na jeseň! Vymenujte znaky jesene! Aby si bol zdravý, musíš sa vedieť správne obliecť!

Básne, piesne, hry k téme:

Jeseň

Máme také počasie,
že stále len prší,
lístie padá zo stromov,
konárik len suší.

Jeseň

Na známosť sa všetkých dáva,
v jeseni lístie opadáva.
Šu-šu, šumia vetvičky,
vraj naplnia košíčky.
Slniečko sa raduje,
šarkan s vetrom tancuje.
Hop-cup, hop-cup tralala,
jeseň dary rozdáva.

Hra na jeseň

Prší dáždik, cupi, cup,
padá mokrá kvapka,
premokne nám kabátik,
premokne nám čiapka.
Prší dáždik, cupi, cup,
chladná jeseň plače,
ale nám tu pri peci,
veselo sa skáče.

Jeseň je tu

Zaznel v lese zajkov hvizd.
že odpadol zlatý list.
Kto si ten list prečíta,
vie, že jeseň prekvitá.

Prší

Prší, prší, len sa leje,
nemám dáždnik, a to zlé je.
Zmoknem v daždi ako myš,
ak nenájdem rýchlo skrýš.
(Lubomír Kotrha)

Odišlo nám milé leto

Jeseň je už tu.
Vtáčkovia chystajú sa
od nás k odletu.
Chladný vietor fúka z poľa,
počut' jeho hlas.
Oblečte sa, deti, teplo,
zima príde zas.

My sa dažďa nebojíme

Fúka vietor, fúka.
Aj keď nie je severák,
prihnal na nás čierny mrak.
– Deti, bežte dnuka!
– My sa dažďa nebojíme,
dáždniky si otvoríme
a šaty nám skryje plášť,
lej sa, lej sa hustý dažď.
(Božena Hložníková)

Šarkan

Lieta šarkan pomaličky,
pozdravuje lastovičky.
Chvostom krúti sem a tam,
šťastnú cestu želám vám.

Už sme v lese (motivačné cvičenie)

Už sme v lese, sú tu stromy, jeden tu a druhý tu. Vetrík kýva vetvami, vtáčik letí nad nami.	(stoj spojný, ruky sú vzpažené) (stoj ostáva, upaženie pravou a potom ľavou rukou) (stoj rozkročný, vo vzpažení úklony do strán) (stoj spojný, upažiť skrčmo, dlane na pleciah, kývanie pažiam hore)
Malý zajko skáče v lese, veverička orech nesie. Macko sa tam vyvaľuje, na spánok sa pripravuje.	(poskoky znožmo na mieste) (podrep, predpažiť skrčmo) (ľah na zem) (prevaľovanie v ľahu na zemi)

Dáždnik

Kvapká dáždnik mokrú pieseň:
– Kvapky, kvapky, je tu jeseň!
(Eva Federová)

Gaštany

♪ Padajú, padajú zrelé gaštany,
jeden z nich vo vrecku mám už schovaný.
Keď si z nich nazbieram ešte aspoň päť,
maličkého Gaštanka urobím si hneď.
Padajú gaštany, radosť veľiká,
doma z nich urobím voz a koníka.
A keď už budem mať kohúta aj hus,
chcem ich ako koráliky navliecť na motúz.
Zbieral som gaštany v parku po tráve,
mal som však obidve vrecká deravé.
A že tú galibu nezbadal som včas,
zajtra ráno musím ísť na gaštany zas.
(NOTY : ... C dur, 2/4 takt...
fa, efe, cceg, d-, fgf, ded, ccd, e, gag, efe, cceg, f-, ffaa, gge, gfed, c-,)

Pod hríbom (rozprávka na dramatizáciu)

Na lúke vyrástol hríb. Začalo pršať. Letela okolo muška:

„Prší, prší, len sa leje,
v takom daždi muške zle je,
kde by som sa mohla skryť,
mokrú krídla usušiť?“

Hríb: „Pod' sa schovať pod hríbik!“

Beží okolo myška:

„Prší, prší, len sa leje
v takom daždi myške zle je,
kde by som sa mohla skryť
mokrý chvostík usušiť?“

Hríb – muška: „Pod' sa schovať pod hríbik!“

Ježko ide okolo:

„Prší, prší, len sa leje,
v takom daždi ježkom zle je,
kde by som sa mohol skryť,
pichliačiky usušiť?“

Hríb – muška – myška: „Pod' sa schovať pod hríbik!“

Beží zajačik:

„Prší, prší, len sa leje,
v takom daždi zajkom zle je,
kde by som sa mohol skryť,
mokrý chrbát usušiť?“

Hríb – muška – myška – ježko: „Pod' sa schovať pod hríbik!“

Okolo skáče žabka: „Kvaky – kvak...“

Hríb – muška – myška – ježko – zajačik: „Žabka, pod' sa schovať pod hríbik!“

Žabka: „Žabky rady vodu majú,
pred dažďom sa neschovajú,
spievajú si kvaky – kvak,
keď im prší na chrbát!“

Uvidel vetrík nešťastné zvieratká, poľutoval ich a zafúkol: ššššš... .

Čierne mraky zrazu zmizli a vykuklo slniečko.

Všetci vyšli spod hríba a radovali sa:

Všetci: „Už neprší – slnko svieti!“

Všetci: „Už neprší, už neleje,
slniečko sa na nás smeje!

Budeme už dobre žiť,
na teplom slnku sa sušiť!“

Maľovala pani Jeseň...

S príchodom jesene sa mení aj príroda. V jeseni sa stromy a kríky chystajú na odpočinok, opadávajú z nich listy a konáre zostanú holé. Ulice sú plné opadaného lístia.

Téma (spracovanie témy) má u detí rozvíjať pozitívny vzťah a ochranné postoje k prírode. Deti sa naučia rozdiely medzi jednotlivými stromami a kríkmi, naučia sa zdôvodniť význam stromov a lesa pre človeka, pre rastlinnú a živočíšnu ríšu.

Učivo: Pozorovanie zmien v prírode; spoznávanie a pomenovanie charakteristických znakov jesene; spoznávanie rozdielov medzi ihličnatými a listnatými stromami, kríkmi; spoznávanie niektorých plodov: hríb, gaštan, žalud'. Všimáme si farebnosť jesennej prírody. Bližšie zoznamujeme deti s ekosystémom lesa, s rastlinami a zvieratami, ktoré v ňom žijú.

Vetné modely – odpovede na otázky:

- **Aké ročné obdobie je teraz?**
 - Je jeseň. Tu je jeseň. Teraz je jeseň.
- **Keď je jeseň, padajú listy. (Zo stromov padajú listy. Listy opadávajú. Listy padajú na zem.) Všimli ste si, že stromy nie sú rovnaké? Niektoré majú listy a iné tenké ihličie.**
 - To je listnatý strom. (Listnatý strom má listy. Keď je jeseň, zo stromov listy opadajú. Listy sú pestrofarebné.)
 - To je ihličnatý strom. (Ihličnatý strom má ihličie. Ihličie neopadáva. Vždy je zelené. Ihličie je vždy zelené.)
- **Akú farbu majú jesenné listy?**
 - Listy sú žlté, hnedé, oranžové, červené, zelené, pestrofarebné. (Jeseň sa oblieka do pestrofarebných šiat.)
- **Akú farbu má tento list? Aký je tento list?**
 - List je žltý, hnedý, oranžový, červený, zelený, pestrofarebný. List je veľký (malý).
- **Ten (tento) list je žltý?**
 - Áno, je žltý.
 - Nie. Je červený. (Nie, nie je žltý. Je červený.)
- **Keď je jeseň, zo stromov padajú aj plody: gaštan/y, žalud'/žalude atď. Čo padá zo stromov okrem listov?**
 - Gaštan, žalud', atď. (Padajú gaštany, žalude, plody atď.)
- **Je to gaštan (žalud')? Sú to gaštany (žalude)?**
 - Áno, to je gaštan (žalud').
 - Nie. To je žalud'. (Nie, to nie je gaštan. To je žalud'.)
- **Čo je toto?**
 - Toto sú plody stromov.
- **V jeseni často prší. Keď často prší, rastú huby.**
- **Kedy často prší? Čo rastie, keď často prší?**

Slovná zásoba: ročné obdobie, jeseň, list/y, jesenné listy, ihličie, strom/y, listnatý strom, ihličnatý strom, gaštan/y, žalud'/žalude, rovnaký, žltý, hnedý, oranžový, červený, zelený, pestrofarebný, huba/y

Najčastejšie používané povely (inštrukcie, príkazy): Vymenujte farby jesene! Zbierajme jesenné listy (plody)! Všimnite si farebnosť jesennej prírody! Pomenujte charakteristické znaky jesene!

Básne, piesne, hry k téme:

Prší dáždik z oblohy,
hríbik sa ho nebojí.
Po dáždiku – veru tak,
vyrastie až po oblak.

Jeseň prišla ako víla,
stromom vlasy zafarbila.
Teraz majú klobúk žltý,
červené a hnedé šaty.
(Mária Nováková)

Gaštan

Zrelý gaštan v tráve
 usmieva sa práve.
 Čo vyhúta v hlave
 gaštančiatko hravé?
 Odgúľa sa na cestu,
 kde gaštany nerastú.
 Príde malá Anička,
 šup s gaštankom do vrecka.

September

Jeseň ide pomaly,
 veď sme to hneď spoznali.
 Dedko zbiera jablká,
 aj oriešky postlíka.
 So slnkom už nie je reč,
 lastovičky letia preč.
 (Danuša Dragová)

Jesenné predstavenie

Jesenné predstavenie predškôľakov – pásmo hier, básní a piesní o jeseni.

Pomôcky: čelenky vytvorené z jesenných listov, na ktorých majú deti pripnuté plody jesene, jesenný strom, z dostupných pomôcok sme vytvorili záhradku so zeleninou, ovocný sad s jesenným ovocím, les s plodmi, oblečenie pre jesennú vílu, čarodejnice a šaša, lampióny, čiapky pre zajacov, šarkany, piesne na CD.

Scenár programu:

Pieseň z CD: *Letia, letia babie letá*

Počas piesne do triedy prichádza jesenná víla, ktorá začaruje prírodu, pritom postupne prichádzajú všetky deti.

Šašo prichádza pod strom a volá deti: „Zahrajme sa na šaša.“

Stojí, stojí strom, (stoj spojný, ramená vo vzpažení v tvare koruny)
 šašo stojí pod stromom, (uvoľnenie, ramená upažiť pokrčmo, úklony)
 zlaté listy vo výši, (znázorňujeme pohybom mihanie sa listov vo vetre)
 šuškejú si ši, ši, ši, šu, šu, šu, ša, ša, ša, (motivovaný pohyb – napodobovanie šuškania)
 zahrajme sa na šaša. (uvoľnenie, ramená upažiť pokrčmo, poskoky bokom)

Pieseň z CD: *Pani jeseň*

Príchod čarodejníc so svetielkami, navodenie jesennej nálady.

Spievame všetci spolu pieseň na melódiu *Po nábreží koník beží*.

*Jeseň prišla, farbí nám svet, to je krása,
 Janko, Ivko, Pat'ko, Ninka pozerá sa.
 Listy nám padajú, šarkany zas lietajú, tešíme sa.*

*Príroda je umelkyňa, každý z nás vie,
 na červeno, žltu, hnedo maľovať vie.
 Prefarbí nám celý kraj, šikovná je veru vraj pani Jeseň.*

Hra: Pani Jeseň

Všetky deti utvoria kruh, jedno dieťa je v strede – Pani Jeseň.

*Prší dáždik, cupi cup, padá mokrá kvapka,
premokne nám kabátik, premokne nám čiapka.
Prší dáždik, cupi cup, chladná Jeseň plače,
ale nám tu pri peci, veselo sa skáče.
Doznela už naša pieseň, chytaj že nás, milá Jeseň.*

1. dieťa – bubienok

*Na známosť sa všetkým dáva, v jeseni lístie opadáva.
Šu-šu, šumia vetvičky, vraj naplnia košíčky.
Slniečko sa raduje, šarkan s vetrom tancuje.
Hop cup tralala, jeseň dary rozdáva.*

Pieseň so šarkanmi spievajú všetky deti na melódiu piesne *Jedna druhej riekla*.

*Letí šarkan, letí, tešia sa mu deti.
Zrazu šarkan zdvihol chvost, že má všetkých detí dost'.
Veselo si lieta, letí na kraj sveta.
Šarkanicu nájde tam, nebude viac lietat' sám.*

OVOCIE

Deti, ktoré recitujú básničku, prichádzajú k ovocnému sadu, zoberú si ovocie, o ktorom rozprávajú, a ukážu ho všetkým deťom. Po dorecitovaní vkladajú ovocie do košíka.

Spoločná báseň:

*Čvirikajú vrabce z deravého hniezda,
v tom jabĺčku žltom ukrýva sa hviezda.
Jedna malá marhuľa spadla ráno do úľa.
Usilovné včely hneď spravili z nej sladký med.
Zbadal som slzičku hruštičky na líčku.
Našla si na tričku nezbednú osičku.
Bruško bolí zajačika, pri mamičke nahlas vzlyká.
Hľadá mamka na syna, aká že je príčina?
O chvíľu ju pozná, zjedol veľa hrozna.
Ešte som maličký, stanem si na špičky.
Dočiahnem z poličky dve sladké hruštičky.
K viniču prišiel chlapec, odtrhol si hrozna stravec.
Potom zašiel za vinič, on má hrozno a my nič.
Maličké jabĺčko gúľa sa ľahučko.
Sadne si do trávy, zdvorilo pozdraví.*

Pieseň spievajú všetky deti:

- Kdeže ideš, Janičko, moje milé srdiečko,
kdeže ideš, Janičko, ty moje zlato.
(chlapec s dievčaťom sa držia za ruky a krútia sa okolo)
- Do Trenčína.
- Čo tam vezieš, Janičko, moje milé srdiečko,
čo tam vezieš, Janičko, ty moje zlato.
(stoja oproti sebe a pohodávajú sa v kolenách)

- *Jabíčka.*
- *Daj mi jedno jablčko, moje milé srdiečko,
daj mi jedno jablčko, ty moje zlato.
(dievčatá znázorňujú prosenie a hladkajú chlapca po tvári)*
- *Nedám. (chlapci stoja, majú ruky za chrbtom a na slovo nedám dupnú nohou)*
- *Trala, la, la, la, lá, la všetky som si zobrala,
trala, la, la, la, lá, la všetky sú moje.
(spoločne tancujú)*

ZELENINA

Deti, ktoré recitujú o zelenine, prichádzajú k záhradke, zoberú si zeleninu, ukážu ostatným det'om a keď dorecitujú, vkladajú ju do košíka.

Spoločná báseň:

*Zaznel v lese zajkov hvizd, že odpadol zlatý list.
Kto si ten list prečíta, vie, že jeseň prekvitá.*

Hudobno-pohybová hra: (všetky deti)

*Hryzká zajko kapustičku, chrup, chrup chrup, (znázorňovanie pohybov)
vylomil si, neboráčik, zdravý zub.
Chrup, chrup, chrup, chrup, chrup, chrup,
vylomil si zdravý zub.*

*Prišla mama zajačica, cup, cup, cup,
neplač, zajko, narastie ti nový zub.
Cup, cup, cup, cup, cup, cup,
narastie ti nový zub.*

*Kapustička zlatá sukničky si ráta.
Čistí ich od blata, dierky na nich pláta.*

*Keď do poľa pôjdeme, kukuričku zožneme,
kukurička, žltý klas, nebude viac húsky pást'.*

*Tie naše uhorky sú veľké potvorky.
Pokoja nedajú, v listoch sa skrývajú.*

*Tučnučka cibuľa očami zagúľa.
Hneď ju to mrzí, roníme z nej slzy.*

*Dala si tekvica farbičky na líca.
Teší sa na slávu, ide na výstavu.*

*Kučeravý kel učesat' sa chcel.
Pred zrkadlom stál, zmeny sa však bál.*

*Náš milý petržlen po hrnci túži len.
Skočí pod pokrievku, zlepší nám polievku.*

*Červená mrkvička mračí sa trošička.
Z malého košíčka trčí jej nožička.*

PLODY LESA

Deti, ktoré recitujú, prichádzajú do lesa, vyberú si plod, ukážu ho ostatným det'om a keď dorecitujú, vložia ho do košíka.

Všetci spievajú a napodobňujú text piesne.

*Muchotrávka rastie v lesičku, v lesičku,
má peknú červenú čiapočku, má peknú červenú čiapočku.*

*Na čiapočke biele bодоčky, bодоčky,
vyzerá jak dáždnik maličký, vyzerá jak dáždnik maličký.*

*A keď na ňu dáždik poprcha, poprcha,
muchotrávka veselo sa vykrúca, muchotrávka veselo sa vykrúca.*

*Keď sa na ňu mesiac usmieva, usmieva,
muchotrávka pusinku mu posiela, muchotrávka pusinku mu posiela.*

*Však je ona jedovatá, detičky, detičky,
preto sa jej vyvaruje každučký, preto sa jej vyvaruje každučký.*

„Oberaj ovocie, oberaj...”

Je potrebné všimnúť si aj iné stránky jesennej prírody, ako je zber plodov a zeleniny, ktoré nám zabezpečia vitamíny počas zimy a ochránia nás pred neželanými chorobami. Záhrada a príroda, o ktoré sme sa po celý rok svedomite starali, nám dajú svoje bohatstvo. Polia osirejú a už len krákajúce vrany nám podávajú zvesť o prichádzajúcej jeseni.

Učivo: Je tu jeseň. Zopakovanie charakteristických znakov tohto ročného obdobia. Ovocné záhrady a sady odovzdávajú ľuďom svoje plody. Poznať a pomenovať jednotlivé (rôzne) druhy ovocia, ich farbu a chuť. Vymenovať jesenné ovocie. Zásady zdravého stravovania.

Vetné modely – odpovede na otázky:

- **Boli sme na trhu (v obchode, v záhrade). Čo sme si kúpili (videli, zbierali)?**
 - Ovocie: jablko (jablká), hrušku (hrušky), orech (orechy), hrozno, slivku (slivky) atď.
 - Oberačka je, keď zbierame ovocie: jablká, hrušky, orechy, hrozno, slivky atď.
 - To je jesenné ovocie.
- **Ktoré druhy patria k jesennému ovociu?**
 - K jesennému ovociu patria: jablko, hruška, orech, hrozno, slivka.
- **Ukážte ich (na obrázku, na stole, v košíku)!**
 - To je jablko (hruška, hrozno, slivka, orech).
- **Akú farbu má jablko?** Jablko je červené (žlté, zelené...)
- **hruška?** Hruška je žltá (zelená, hnedá...)
- **hrozno?** Hrozno je zelené (modré, fialové, ružové...)
- **slivka?** Slivka je modrá...
- **orech?** Orech je hnedý...
- **Je toto jablko?**
 - Áno, to je jablko.
 - Nie. To je hruška (Nie, to nie je jablko. To je hruška.)
- **Jesenné ovocie môže byť sladké a kyslé.**
 - Ochutnajme jablko, hrušku, hrozno, slivku, orech!
- **Akú chuť má jablko, hruška, hrozno, slivka...?**
 - Jablko (hrozno) je sladké (kyslé).
 - Hruška (slivka) je sladká (kyslá).
- **Zásady zdravého stravovania**
 - V ovocí sú vitamíny. (Ovocie obsahuje veľa vitamínov.) Vitamíny nám pomôžu, aby sme boli zdraví (aby sme neochoreli, aby sme neboli chorí).
 - Pre zdravie je veľmi dôležité, čo jeme. Príroda je múdra a starostlivá. Ľuďom dáva veľa zdravých potravín, ako sú napríklad ovocie a zelenina (rôzne zdravé dobroty).
 - Prečo je dôležité jesť ovocie? Aby sme boli zdraví.

Slovná zásoba: trh, obchod, záhrada, kúpiť, vidieť, zbierať, (kúpili, videli, zbierali), oberačka, ovocie, jablko, hruška, slivka, hrozno, orech, chuť, ochutnať, sladké, kyslé, zdravie, choroba, zdravý, chorý.

Najčastejšie používané povely (inštrukcie, príkazy): Pomenuj jednotlivé druhy ovocia. Vymenuj jesenné ovocie. Aké ovocie vidíš na obrázku (na stole, v košíku)? Nakresli jesenné ovocie. Modrou pastelkou nakresli slivku, červenou pastelkou jablko, zelenou pastelkou hrozno, žltou pastelkou hrušku. Dokresli na strom (do koša, do zavárackej fľaše) tie druhy ovocia, ktoré ti najviac chutia. Vyfarbi jesenné ovocie! Akými farebnými ceruzkami si vyfarbil/a ovocie? Urob z hliny (plastelíny) jesenné ovocie.

Básne, piesne, hry k téme:

Červené jabĺčko, modrá slivka,
žltkavým lístočkom na mňa kyvká.
Slniečko – maliar podjesene,
prifarbí štetcom plody zeme.

Z nich nám vo fabrikách (v kuchynkách) naše mamky,
vyrobia dobrý kompót sladký,
aby sme mali celú zimu
ovocie, mušt a zeleninu.

Jeseň

Jeseň zdobí jabĺčka
do červena na líčka.
Modrá slivke pristane,
žlté hrušky zbierame.
Iba jedna nezrelá
zostane vždy zelená.

Jeseň

Jeseň už prelieta po chotári,
pýšia sa jabĺčka na konári,
že leto teplučké hasne, hasne
a ony predsa sú také krásne.

Do tichej komôrky ukryte nás,
aby nás nenašiel štipľavý mráz.
Všetky nás nezjedzte, nechajte pár.
Krásne sme, dobré sme po samú jar.

Ovocie je dobrá vec,
vie to každý vzdelanec.
Lepšia ako čokoládka
od mamky je hruška sladká.

Od otecka jabĺčko
s chuťou schrúmem ľahučko.
Od babičky stravec hrozna,
každý z nás to dobre pozná.

Od dedka zjem broskyňu
v každú dennú hodinu.
Zdravý budem, plný sily,
skúste to tiež, moji milí!

Orechy

Smejeme sa, chi – chi – chi.
padli štyri orechy.
Jeden dáme veveričke,
druhý zasa jej sestričke.
Tretí bude pre teba
a mne štvrtý netreba.
Odnesiem ho starej mame,
na koláčik si ho dáme!

Už rozoznám farby

Len čo vstanem z postielky,
čakajú ma pastelky.
Kreslím čiarku, potom krivku,
žltou hrušku, modrou slivku.
Na červeno mrkvičku,
tu ryšavú líštičku,
na zeleno kaleráb,
kto zje všetko, bude chlap!

V sade

Čo je v našom sade nové?
Zrejú slivky zamatové
a cupkajú orechy
do trávy i na strechy.
A jabĺčka pri záhradke
už sú ako cukor sladké.
Hrušky žltnú. Kto má chuť?
Stačí ruku načiahnúť.

Oberaj, ovocie oberaj... (hra so spevom)

Oberaj, ovocie oberaj,
všetko ho do koša pozbieraj,
sladučké, voňavé, len dozreté,
lebo je po lete, je po lete.
Oberaj, jabĺčka (hruštičky, slivôčky)
oberaj, všetky ich do koša pozbieraj,
sladučké, voňavé, len dozreté,
lebo je po lete, je po lete.
– Dobrý deň, pán sadár!
– Dobrý deň!
– Máš jabĺčka dozreté?
– Mám!
– Komuže ich dáš?
– („Sadár” povie meno)

Jabĺčko

Bola jeseň. Zem bola pokrytá žltými, červenými, hnedými a zelenými listami. Stromy už boli holé, iba na vrcholci divej jablone viselo jedno-jediné jabĺčko.

Malý zajko pobehajko skákal medzi stromami a uvidel jabĺčko.

– Ó, aké krásne červené jabĺčko. Ako ho dosiahnem? Tak by som ho ochutnal. Iste je sladké a zdravé. Zajko skákal, vyskakoval, ale jabĺčko nedosiahol.

Priletela vrana a videla, že zajačik nedosiahne na jabĺčko.

– Krá, krá, dobrý deň, zajačik.

– Dobrý deň, pani vrana, bola by si taká dobrá, odtrhneš mi jabĺčko?

– Odtrhnem ti.

Vrana preletela na jabloň a odtrhla jablko. Ale v zobáku ho neudržala a vypadlo jej.

– Ďakujem ti, vrana, – povedal zajko. Chcel jablko zdvihnúť, ale jablko sa pohlo.

– Čo je to? – naľakal sa zajac, ale potom uvidel, že jabĺčko padlo rovno na ježka, ktorý už spal v listí.

Naľakaný ježko vyskočil a začal utekať.

– Stoj, stoj! – kričí zajac. – Daj mi moje jablko!

Ježko sa zastavil a povedal:

– To je moje jabĺčko. Spadlo a ja som ho chytil.

Zajac priskočil k ježkovi:

– Hneď mi daj moje jablko. Ja som ho našiel.

Priletela k ním vrana:

– Zbytočne sa hádate, – vravela, – to je moje jabĺčko, ja som ho odtrhla.

Kričali jeden na druhého, ale dohodnúť sa nevedeli. Zvieratká sa pohádali, v lese bolo počuť krik.

– Brum-brum, čo je to tu za krik?

– Či dobre, že si prišiel, medveďko, pomôž nám rozdeliť jabĺčko, ty si najmocnejší a najmúdrejší v celom lese. Rozsúď nás spravodlivo.

A porozprávali medveďovi všetko.

Medveď sa zamyslel, poškrabal sa za uchom a opýtal sa:

– Kto jabĺčko našiel?

– Ja, – odpovedal zajac.

– A kto ho odtrhol?

– Ja, – zakrákala vrana.

– Dobre, dobre. A kto ho chytil?

– Ja, – odpovedal ježko.

– Všetci máte pravdu, preto každý z vás dostane jabĺčko. – rozhodol medveď.

– Ale máme iba jedno jabĺčko, – povedali ježko, zajac a vrana naraz.

– Rozdeľte jabĺčko na rovnaké časti a nech si každý vezme kúsok.

– Prečo sme na to neprišli skôr?

Ježko vzal jabĺčko a rozdelil ho na štyri rovnaké časti. Jeden kúsok dal zajacovi:

– To je pre teba, zajko, lebo ty si jablko našiel.

Druhý kúsok dal vrane:

– To je pre teba, vrana, ty si ho odtrhla.

Tretí kúsok si dal ježko do úst:

– To je pre mňa, pretože som jabĺčko chytil.

Štvrtý kúsok dal medveďovi.

– A to je pre teba.

– A to prečo? – začudoval sa medveď.

– To preto, že si nás rozsúdil.

Každý zjedol svoj kúsok jabĺčka a všetci boli spokojní, pretože medveď ich rozsúdil spravodlivo a nikoho neukrátil.

(Vladimír Sutejev)

Tešila sa mrkvička...

Jeseň je čas, kedy sa zberá z polí a záhrad úroda zeleniny. Táto téma je zameraná na oboznamovanie detí s rôznymi druhmi zeleniny. Spoločne ich môžeme ochutnávať, rozprávať sa o nich a spoznávať ich prostredníctvom obrázkov, pracovných listov, rozprávok, piesní i básničiek.

Učivo: Poklady zo záhrady: zelenina. Zo záhrady do kuchyne, ako chutí zelenina.

Vetné modely – odpovede na otázky:

- **Boli sme na trhu (v obchode, v záhrade). Čo sme si kúpili (videli, pozbierali)?**
 - Zeleninu: mrkvu, petržlen, kapustu, tekvicu, fazuľu, zemiaky, paradajky, papriku, cibuľu, cviklu, uhorku, kaleráb atď.
 - Jesennú prácu v záhrade: zbieranie zeleniny; zber úrody.
- **To je jesenná zelenina.**
- **Čo patrí k jesennej zelenine?**
 - K jesennej zelenine patrí mrkva, petržlen, kapusta, tekvica, fazuľa, zemiaky, paradajky, paprika, cibuľa, cvikla, uhorka, kaleráb atď.
- **Ukážte (na obrázku, na stole, v košíku)...**
 - mrkvu, petržlen, kapustu, tekvicu, fazuľu, zemiaky, paradajky, papriku, cibuľu, cviklu, uhorku, kaleráb atď.
- **Je toto mrkva?**
 - Áno, to je mrkva.
 - Nie. To je cibuľa. (Nie, to nie je mrkva. To je cibuľa.)
- **Pozrite si obrázok a pomenujte druh zeleniny. Poznáte druhy, ktoré rastú v zemi?**
 - zemiak, mrkva, petržlen...
- **Niektoré druhy zeleniny rastú nad zemou. Ktoré sú to?**
 - paradajka, paprika...
- **Aké druhy jesennej zeleniny vidíme na stole? Vymenuj ich! Urobme z nich šalát! Vyber kapustu (mrkvu, cibuľu, uhorku atď.), ukáž ju deťom a povedz nahlas, čo máš v ruke!**
 - To je kapusta, mrkva, cibuľa, uhorka atď.
 - Pokrájajme ich! ... Povedz (pomenuj), čo sme pokrájali!
 - Tu je prázdna misa. Polož do nej...! Povedz (pomenuj), čo si do nej položil/a?
 - Polož veľa kapusty! Polož trochu mrkvy! Polož menej cibule! Polož viac uhoriek!
 - Teraz ich pomiešajme! Urobme zálievku! Potrebujeme veľa vody, málo octu, menej soli, viac cukru. Nalej...! Polož...!
- **Akú chuť má cukor, ocot...**
 - Cukor je sladký. Ocot je kyslý.
- **Zásady zdravého stravovania**
 - V zelenine sú vitamíny. (Zelenina obsahuje veľa vitamínov.) Vitamíny nám pomôžu, aby sme boli zdraví (aby sme neochoreli, aby sme neboli chorí).
 - Pre zdravie je veľmi dôležité, čo jeme. Príroda je múdra a starostlivá. Ľuďom dáva veľa zdravých potravín, ako sú napríklad ovocie a zelenina (rôzne zdravé dobroty).
 - Prečo je dôležité jesť zeleninu? Aby sme boli zdraví.

Slovná zásoba: zelenina: mrkva, petržlen, kapusta, tekvica, fazuľa, zemiaky, paradajky, paprika, cibuľa, cvikla, uhorka, kaleráb, zbieranie zeleniny, zber úrody, šalát, prázdna misa, veľa, mnoho, viac, málo, menej, zálievka, ocot, soľ, cukor, pokrájať, pomiešať, položiť, naliať.

Najčastejšie používané povely (inštrukcie, príkazy): Pomenuj, povedz, vymenuj, čo vidíš! Ukáž mrkvu atď.! Vyfarbi jesennú zeleninu! Aké druhy zeleniny vidíš na obrázku? Nakresli jesennú zeleninu! Akými farebnými ceruzkami si zeleninu vyfarbil? Vytvor skupinu ovocia a zeleniny! Medzi zeleninu sa dostalo aj ovocie. Vyber ho a pomenuj ho! Vyhľadaj ovocie!

Básne, piesne, hry k téme:

Čo rastie v záhrade

Tešila sa mrkvička:

„Oj, už nie som malička!“

Hrášok rástol, dostal puký,
z pukov kvety, z kvetov struky.

Šepkala si kapustička:

„Stučneli mi obe líčka!“

Uhorky sa chvália tiež:

„Ťažko krajšiu vyberieš.“

A kaleráb: „Verte mi,
ledva stojím na zemi.“

Cibuľka sa tešila,
že suchotu prežila.

Paradajky kričia: „Sláva
tomu, kto nám vodu dáva!“

Kde si, jeseň (Pieseň)

Maľovala pani jeseň
farbičkami **listy**.

Jeden hnedý, druhý žltý,
tretí zostal čistý.

Keď sú **hrušky**, už je jeseň,
my to dobre vieme,
skôr ako ich ochutnáme
si ich umyjeme.

Keď je **hrozno**, už je jeseň,
my to dobre vieme,
skôr ako ho ochutnáme
si ho umyjeme.

Keď sú **slivky**, už je jeseň,
my to dobre vieme,
skôr ako ich ochutnáme
si ich umyjeme.

Šošovička, hrášok, fazuľka

Šošovička, hrášok, fazuľka,
kde ste boli, tetka Zuzulka?

„Bola som ja po vodičku,
budem varit' šošovičku.“

Šepkala si kapustička:

Zber

Na jeseň je veľký zber,
čo narástlo rýchlo ber.

Poukladaj do pivnice do radu,
z vitamínov vytvoríme parádu.

Zemiačiky, jabĺčka i hruštičky,
kukuričku, oriešky i mrkvičky.

Du, du, du, otec kope záhradu.
Kto má mrkvu, šalát rád,
nech mu ide pomáhať.
Jeden, dva, tri, štyri, päť,
utekaj k nemu hneď!

Zelenina

Keď je **mrkva**, už je jeseň,
my to dobre vieme,
skôr ako ju ochutnáme
si ju umyjeme.

Keď je **petržlen**, už je jeseň,
my to dobre vieme,
skôr ako ho ochutnáme
si ho umyjeme.

Keď je **kaleráb**, už je jeseň,
my to dobre vieme,
skôr ako ho ochutnáme
si ho umyjeme.

Keď je **kapusta**, už je jeseň,
my to dobre vieme,
skôr ako ju ochutnáme
si ju umyjeme.
(Ján Anđel)

Vybrat' úrodu zo zeme tiež nie je ľahká práca. Vytiahnuť repu zo zeme môžeme pomôcť dedkovi v hudobno-pohybovej hre:

O repe

Zasadil som repu
do mojej záhradky.
Teraz von ju ťahám,
ver, nie bez námahy.
Juj, či je veľká, ako dom.
Hej, rup, hej, rup,
Pod' ty, repa, von!

Babička milá, či máš sily dost'?
Nemôžem ja repu vybrat', pod' mi na pomoc.

Hej, rup, hej, rup,
pod' ty, repa, von!

Vnučka, ty milá, či máš sily dost'? (Vnúčik náš milý, či máš sily dost'?)
Nemôžeme repu vybrat', pod' nám na pomoc.

Hej, rup, hej, rup,
pod' ty, repa, von!

Psíček náš milý, či máš sily dost'?
Nemôžeme repu vybrat', pod' nám na pomoc.

Hej, rup, hej, rup,
pod' ty, repa, von!

Mačička milá...

Myška, ty milá...

Narásť veľkí ako dedkova repa môžeme aj my, ale okrem jedenia vitamínov v zelenine musíme si zacvičiť ako repy v piesni *Takto cvičia repy...* (môže byť motivácia k ďalšej činnosti).

Dovidenia, vtáčky – postieľky pre zvieratká

Téma je zameraná na vytváranie kladných postojov k zvieracej ríši, pochopenie prepojenia rastlinnej a živočíšnej ríše. Po určení charakteristických znakov jesenného počasia môžeme dospieť k záveru, že ako sa príroda chystá na zimný spánok, zvieratám sa sťažujú podmienky na život. Táto téma umožňuje deťom poznávať niektoré lesné, voľne žijúce zvieratá a ich prípravu na zimu (prostredníctvom sprostredkovaného pozorovania, sledovania rozprávok). Ďalej sa zameriavame na rozšírenie poznatkov o vtákoch, ktoré musia odletieť do teplých krajín, a o tých, ktoré prezimujú v našom podnebnom pásme.

Učivo: Poznať, pomenovať, triediť niektoré vtáky – vrabec, sýkorka, holub, drozd, kukučka, d'ateľ; určiť, ktoré musia odletieť do teplých krajín a ktoré prezimujú v našich poveternostných podmienkach, vedieť sa o ne postarať. Poznávanie niektorých lesných, voľne žijúcich zvierat a ich prípravy na zimu.

Vetné modely – odpovede na otázky:

- **Aké ročné obdobie je teraz? Čo je teraz, deti?**
 - Je jeseň. Tu je jeseň. Teraz je jeseň.
- **Aké je počasie?**
 - Fúka vietor. (Často fúka vietor.)
 - Prší. (Často prší.)
 - Je hmla. (Často je hmla.)
 - Je chladnejšie. (Prší a je chladnejšie.)
 - Dni sú krátke, noci sú dlhé. (Dni sa krátia, noci sa predlžujú.)
- **V jeseni sú dni krátke (kratšie); je chladnejšie; pozbierali sme (už skoro) všetky plody (plodov je menej), aj život zvierat sa zmení.**
 - Hmyz a chrobáčky sa skryjú.
 - Zvieratá sa chystajú na zimný spánok. Lesné zvieratá sú odkázané na pomoc človeka (horára). Lesné zvieratá potrebujú pomoc človeka.
 - Niektoré vtáky odletia do teplých krajín (na juh). Sú to sťahovavé vtáky, ako napríklad bocian, lastovička, divá hus.
- **Kam odlietajú (odletia) bociany, lastovičky, divé husi?**
 - Bociany, lastovičky, divé husi odletia do teplých krajín (na juh, do južných krajín, do Afriky). Tieto vtáky sú sťahovavé.
 - Niektoré vtáky zimujú u nás (zostanú u nás), ako sýkorka, vrabec, vrana, drozd, kukučka, holub, d'ateľ.
- **Čo je na obrázku?**
 - Na obrázku je bocian, lastovička, sýkorka, vrabec, vrana, holub, d'ateľ.
(Na obrázku vidím bociana, lastovičku, sýkorku, vrabca, vranu, holuba, d'atľa.)
 - To je bocian, lastovička, sýkorka, vrabec, vrana, holub, d'ateľ.
 - Nie. To je... (Nie, to nie je... To je...)
- **Ukáž (vymenuj) sťahovavé vtáky!**
- **Ukáž (vymenuj), ktoré vtáky zimujú (zostanú) u nás!**
- **O vtáky, ktoré zimujú (zostanú) u nás, sa musíme starať.**
- **Vyložíme krmidlo. Do krmidla položíme semenka (potravu): slnečnicu, orechy, zrno, jablko.**
- **Čo položíme do krmidla?**
 - Slnečnicu, orechy, zrno, jablko.
- Povedz/te, ktoré spôsoby prezimovania zvieratiek poznáš/poznáme (4 typy: zimný spánok (medved', jež), odlet do teplých krajov (bocian, lastovička), zimné zásoby (veverička, krtko), zhustnutie srsti (zajac, líška, vlk)!
- Vyberte si obrázok zvieratka, podľa obrázka povedzte, ako zvieratko prezimuje a nájdite kamarátov s obrázkom rovnakého zvieratka!
- Pomôžte svojmu zvieratku s prípravami na zimu (podľa obrázka zvolte spôsob prezimovania a vyberte z pripravených vecí, čo vaše zvieratko potrebuje na prezimovanie)!

Básne, piesne, hry k téme:

Vrabček a gaštany

Padá lístie, padá,
je ho plný dvor,
vrabček z toho lístia
vykukuje von.

Klopy-klopy, t'uky-t'uky,
budia vrabca čudné zvuky.

Dozvedel sa od vrany,
že padajú gaštany.

Skáče malý zajko v lese,
veverička orech nesie.

Medvedík sa prevaľuje,
ku spánku sa pripravuje.

Lastovičky láka svet,
chystajú sa na odlet.

Letia, letia do sveta,
letia z leta do leta.

Ako sa zvieratá hašterili

V konároch vysokej liesky skákala veverička a oberala oriešky. Naoberala ich toľko, že ich ani nevládala uniesť. Ale zakaždým, keď sa už chcela pobrat' domov, zazrela taký krásny lieskový orech, že si povedala: „Už len tento a potom si ich odnesiem do domčeka. Veď sa vrátim!”

Ale na najspodnejšom konári opäť zbadala niekoľko prekrásnych plodov a už sa za nimi načahovala.

Vtom – hup! – jeden oriešok jej vypadol a čupol rovno na nos macovi, ktorý driemal pod lieskou. Naľakane otvoril oči, pozrel sa hore, kto ho to budí, a zbadal veveričku.

„Čo to, prosím ťa, vystrájaš!” hundral maco a pretieral si pritom oči.

„Čo by som vystrájala?” odvetila veverička. „Robím si zásoby na zimu.”

„Zásoby na zimu? Či sa takto robia zásoby?! V lete sa treba poriadne vyk्रीmit', na začiatku zimy treba zaliezť do brloha, zababušiť sa a spať až do jari!”

„Aký si veľký, taký si... nemúdry, ujo maco. Samozrejme, že v zime zaleziem do domčeka, zababuším sa a budem aj spať. Ale ako by som vydržala do jari, keby som nič nejedla? A ani spať niekoľko mesiacov v jednom kuse nemožno.”

„A ja ti vravím,” rozohnil sa maco, „že rozumné zvieratá v zime spia!”

Takto by sa hádali nevedno dokedy, keby popri nich neletela lastovička.

„Hej,” zvolala na ňu veverička, „pod' nás rozsúdiť, lebo tuto s ujom medveďom sa nevieme dohodnúť.”

„O čo ide?” prezvedala sa lastovička.

Maco iba tak očistom utrúsil:

„Hlúpa veverička sa so mnou hašterí. Nechce mi veriť, že v zime majú zvieratá spať a že si nemusia zbierať do zásoby oriešky.”

„Ojjoj,” zašvitorila lastovička. „Pravdaže nemusia zbierať oriešky! Ale nemusia ani celú zimu spať, veď by pomrzli! Na zimu sa predsa chodí do Afriky! Tam je vždy leto!”

Maco sa už načisto napajedil. On, veľký, múdry medveď sa má takto daromne hašterit' s drobizgom?!

Našťastie bežal popri nich vlk.

„Ahoj, víčik,” prihovoral sa mu medveď, hoci medvede vlkami od nepamäti opovrhujú. „Víčik, povedz týmto hlupaniam, že v zime sa spí a nechodí sa do nijakej Afriky.”

„Ja do Afriky nechcem ísť!“ urazila sa veвериčka. „Hovorím iba to, čo je pravda: že zima nie je iba na spanie, ako tvrdí maco.“

„To veru nie je,“ povedal vlk, ktorý zostal obďaleč, lebo ako vždy nikomu nedôveroval.

„Avšak ani zásoby na zimu si netreba robiť...“ pišťala lastovička.

„A načo?“ čudoval sa vlk.

„Tak nám povedz, čo vlastne robíš v lete a čo v zime,“ zamrmlal medveď, lebo už mal toho všetkého dost’.

„V lete sa vo voľných chvíľach len tak túlam.“

„A zásoby na zimu si nerobíš?“ čudovala sa veвериčka.

„Načo? Veď žiadnu komoru nemám.“

„Ale zimovať ideš do teplých krajov, všakže?“ zaštebotala lastovička.

„Kdeže, na zimu nejdem nikam!“

„V zime spíš, kmotrik, však?“ zaliečal sa mu medveď.

„No, aj spím, ak nie je veľká zima a ak mám plný žalúdok. V zime, kamaráti moji, sa treba veľmi obracať, kým sa nájde dačo pod zub.“

„Bol by si bez zbytočných starostí, hlúpy vlčisko, keby si sa v lete poriadne vykrmil a na zimu zaliezol do brloha,“ napajedil sa medveď a už chcel odísť, ale na vysokej borovici sa zrazu ozvalo dlhé hú-hú. Všetci sa pozreli hore. Dívala sa na nich múdra sova.

„No, ešte ty si nám tu chýbala,“ mrmlal maco.

„Aby si nás nebodaj presviedčala, že na zimu je najlepšie odcestovať do Arktídy alebo Antarktídy!“

„Hú-hú,“ zahúkala sova znova a ani sa len nepohla, „nuž dost’ dlho vás takto počúvam a čudujem sa vám, že sa takto zbytočne hašteríte. Vec sa má tak, že z jednej strany pravdu máte, z druhej strany pravdu nemáte.“

„Ako to, z jednej strany áno a z druhej strany nie?“ vyskočil vlk, ktorý bol najnechápacejší. Sova chvíľu múdro mlčala. Potom na nich uprela svoje veľké oči a začala vysvetľovať:

„Pravda je, že medvede sa v lete vykrmia a zimu prespia, že lastovičky na zimu odlietajú do teplých krajov. Pravda je aj to, že veвериčky a niektoré iné zvieratá si v jeseni urobia zásoby a v zimných mesiacoch si na nich pochutnávajú. A pravda je aj to, že vlky si zimné zásoby nerobia. Každý teda koná tak, ako sa prispôbil prírode. Preto máte pravdu, ak hovoríte o sebe. A vravíte nezmysly, ak si myslíte, že tak ako vy sa správajú aj iné zvieratá,“ povedala sova a odletela.

(Jozef Janto)

Názov hry	HLADNÉ VTÁČKÁ
Edukačná úloha	Určovať vlastnosti daných predmetov.
Edukačný materiál	Zelené listy z papiera, na nich prilepené rôznofarebné húsenice, bubienok.
Edukačná činnosť	<p>Deti sa vyzujú a začínú pomaly dookola obchádzať listy. Vžijú sa do úlohy hladných vtákov, ktoré hľadajú húsenice. Zatiaľ, čo deti obchádzajú listy, učiteľka bubnuje a hovorí riekanku:</p> <p><i>„Mám veľký hlad a než pôjdem spať obzriem sa po hájičku, či nenájdem húseničku.“</i></p> <p>Učiteľka začne pomaly počítat: „Jeden, dva, tri, štyri!“ Pri poslednom čísle zatlieska. Na tlesknutie sa deti postaví na listy s húsenicami.</p> <p><i>„Každý vták si nájde húsenicu!“</i></p> <p>Učiteľka sa každého dieťaťa spýta, akú farbu má jeho húsenica. V ďalšom kole sa odoberie jeden list. Deti – vtáci, ktorým sa húsenica už neušla, z hry vypadávajú a uvelebia sa v hniezde – na vyhradenom mieste. Pokračuje sa, až kým v hre ostane iba jeden vtáčik.</p> <p><i>„Akú farbu má posledná húsenica?“</i></p>
Edukačné pravidlo	<p>Deti chodia v kruhu okolo listov.</p> <p>Po zatlieskaní sa musia postaviť na list.</p> <p>Po vyzvaní dieťa oznámi farbu húsenice.</p> <p>Po každom kole sa odoberie jeden list.</p> <p>Dieťa, ktorému sa neušla húsenica, si sadne do hniezda.</p> <p>Obmena:</p> <p>Učiteľka úlohou bubníka poverí jedno z detí.</p> <p>Namiesto farebných húseníc môžeme prilepiť stonožky, chrobáčky atď. s určitým počtom nôh. V tomto prípade deti majú počítat, zistiť počet nožičiek.</p>
Edukačná kompetencia	Rozoznávanie základných farieb, orientácia v priestore.

Rodina

Ocko, mamka, deti...

Téma je zameraná na zaujatie postojov detí k členom rodiny, na prehlbovanie ich citových vzťahov k členom rodiny, na pestovanie tolerancie a úcty k členom rodiny, aby deti pochopili význam rodiny pre život jej členov.

Učivo: Cieľom je naučiť deti predstaviť sa menom i priezviskom, rozlíšiť a pomenovať členov rodiny, naučiť sa, že rodina má viac členov a každý člen má v rodine svoje úlohy, vytvoriť a upevňovať v deťoch pozitívny postoj k členom rodiny. Ďalším možným využitím témy je rozpoznávať, kto je väčší a kto je menší, učiť sa jednoduché počítanie a vedieť, čo robia doma otecko a mamička, s kým a s čím sa hrajú deti...

Vetné modely – odpovede na otázky:

- **Na fotke je rodina.**
 - Rodina je otec, mamička (oni sú rodičia), deti (chlapec/syn/brat, dievča/dcéra/sestra).
 - starý otec/dedo/dedko, stará mama/babka/babička (starí rodičia).
- **Kto je na fotke?**
 - Na fotke je/sú otec, mamička (rodičia), deti (chlapec/syn/brat, dievča/dcéra/sestra), starý otec/dedo/dedko, stará mama/babka/babička (starí rodičia).
- **Je toto otecko, mamička...?**
 - Áno, to je otecko, mamička, ...
 - Nie, to nie je otecko, mamička... To je...
- **To sú rodičia, starí rodičia, deti?**
 - Áno, to sú...
 - Nie, to nie sú... To sú...
- **Vymenuj členov tvojej rodiny! Kto patrí do tvojej rodiny?**
Mamka, otec, sestra, brat, babka, dedko atď.
- **Ako sa voláš?** Volám sa... (Ja sa volám...; Moje meno je...)
- **Ako sa volá tvoj otec, tvoja mamička, tvoj brat, tvoja sestra?**
Môj otec (brat) sa volá...
Moja mamička (sestra) sa volá...

(V tomto prípade dieťa má uviesť krstné meno alebo meno v podobe, ako je uvedené v občianskom preukaze. Napr.: Môj otec/brat sa volá János. Môj otec/brat sa volá Kovács János.)

- **Chlapec je mladý. Dievča je mladé. Deti sú mladé.**
- **Dedko je starý. Babka je stará. Starí rodičia sú starí.**
- **Chlapec je malý. Dievča je malé. Deti sú malé. Otec je veľký (vysoký). Mamka je veľká (vysoká). Rodičia sú vysokí (veľkí).**
- **Aký je chlapec, otec, starý otec?** (malý, mladý, starý)
- **Aká je mamka, babka?** (malá, mladá, stará)
- **Aké je dievča?** (malé, mladé, staré)
- **V rodine má každý svoju úlohu.**
 - Mamička varí, upratuje, perie, sa hrá so mnou, číta (mi/det'om) rozprávku...
 - Otecko pracuje, umýva auto, pozerá televízor, číta noviny, hrá sa s deťmi, hrá sa s Katkou, s bratom, so sestrou...
 - Deti sa hrajú, kreslia, pomáhajú: polievajú kvety, poukladajú hračky...
 - Stará mama (babka) pečie, varí, číta...
 - Starý otec (dedko) zametá dvor, pracuje...
- **Čo robí otec, mamka?**

Slovná zásoba: rodina, otec, otecko, mama, mamička, rodičia, deti, chlapec, syn, brat, dievča, dcéra, sestra, vnuk, vnučka, starý otec, dedo, dedko, stará mama, babka, babička, starí rodičia, fotka, malý, veľký, mladý, starý, varí, upratuje, perie, hrá sa, číta, umýva auto, pozerá televízor, kreslí, pomáha, polieva (kvety), poukladá (hračky), pečie, zametá dvor.

Najčastejšie používané povely (inštrukcie, príkazy): Porozprávaj, kto všetko žije v tvojej rodine! Povedz/te, koho vidíš/vidíte na fotke! Pozri/te si rodinné fotky! Vymenuj/te členov rodiny! Ukáž/te na obrázku svojho otca, brata, dedka, svoju mamičku, sestru, babku!

Básne, piesne, hry k téme:

Moja rodina

Ocko, mamka, deti k tomu,
rodina je, keď sme spolu.
Radíme si, pomáhame
a všetci sa radi máme.
(Mária Nováková)

Čo je domov

Čo je domov, kto to vie?
Kto mi na to odpovie?
Môj vankúšik v postielke,
sladký hrášok v polievke.
Rozprávočka od babičky,
sladký božtek od mamičky.
Dedkov koník z kúska lipy
a ocko, čo vraví vtipy.
To je domov, už to viem.
Na papier ho maľujem.
(Mária Nováková)

Rodina

Vyrástol nám jeden dom,
ocko s mamkou žili v ňom,
pretože sa radi mali,
dlho sami neostali.
Raz a dva tu boli deti,
slniečko aj na ne svieti.
Už to nie je novina,
je to celá rodina.

Nakreslím si dom

Nakreslím si dom.
Ktože býva v ňom?
V jednej izbe tatko s mamkou.
V druhej izbe dedko s babkou.
V tretej izbe Vladko s Katkou.
Viac izieb už nemáme?
Tak ja pôjdem ku mame.
Nakreslil som dom,
už sú všetci v ňom!
Nakreslil som dom.
už sú všetci v ňom?
Pred domčekom psiček havká.
Za domčekom mačka mňauká.
Čo len s nimi robit' mám?
Dnu ich pustím.
Patria k nám.
(Juraj Hájj)

Rozhovor s otcom

Ľúbim svoju mamičku,
nemá žiadnu chybičku.
Je krásna a dobrá tiež,
však to, ocko, aj ty vieš?
Pravdaže viem, dcérka moja,
najlepšia je mama tvoja.
Rozdáva nám lásku, šťastie,
dobrú mamu som ti našiel.

Tu bývam

V téme *Moja rodina* si priblížime rodinné vzťahy, adresu i povolanie rodičov. Dôraz kladieme na znalosť osobných údajov.

Učivo: Najdôležitejšie osobné údaje: meno, vek, adresa.

Vetné modely – odpovede na otázky:

Od narodenia bývate spolu s rodinou v nejakom meste, na nejakej ulici, v nejakom dome s číslom. Mesto, ulica a číslo domu spolu tvoria adresu. Je dôležité vedieť svoju adresu naspamäť.

• Ako sa voláš?	Volám sa... (Ja sa volám...)
• Voláš sa Katka?	Áno, volám sa Katka.
Nie. Volám sa Zuzka.
• Koľko máš rokov?	Mám tri (štyri) roky! Mám päť (šesť, sedem rokov)!
• Spočítaj, koľko máš rokov!	
• Povedz, ako sa voláš a koľko máš rokov?	
• Akú značku máš? (Aká je tvoja značka?)	Moja značka je...
• Kde bývaš? (Na akej adrese bývaš?)	Moja adresa je: Békešská Čaba, ulica..., číslo...
(Bývam na adrese...)
• Povedz (svoju) adresu (kde bývaš)!	Moja adresa je: Békešská Čaba, ulica..., číslo...
(Bývam v Békešskej Čabe, na ulici... číslo...)
• Na obrázku vidíme dom!	
○ Čo je to?	To je dom!
• Nakresli dom, kde bývaš!	
• Do domu nakresli členov rodiny, s ktorými bývaš (v jednej domácnosti)!	
• Vymenuj členov svojej rodiny!	

Slovná zásoba: meno, vek, rok, adresa, počítat', jeden, dva, tri, štyri, päť, šesť, sedem, adresa, bývať, mesto, dom, ulica, číslo domu, domácnosť.

Najčastejšie používané povely (inštrukcie, príkazy): Predstav sa! Povedz svoje meno, svoju značku, koľko máš rokov, adresu! Vymenuj členov rodiny! Nakresli svoj dom! Do domu nakresli členov rodiny, s ktorými bývaš (v jednej domácnosti)!

Básne, piesne, hry k téme:

Babka varí obed

Babka varí obed, bude hostina, pozerám sa, aký dym ide z komína:

- Keď je to dym zelený, tvár mám usmiatu, budeme mať na obed misu špenátu.
- Keď je ako páperie z bielej podušky, budeme mať na obed s bryndzou halušky.
- Keď sa z neho valia modré chumáče, naša babka makové pečie koláče.

Pre babku a dedka

Babička, deduško, radi vás máme,
darčeky v básničkách z lásky vám dáme.
Ideme za vami s veselou pesničkou,
nech sa vám dostane do srdca, do sníčkov.

Domov

Aká je to vôňa?
Taká... Ako doma.
Sladká vôňa chlebová –
to je vôňa domova.

Aká je to vôňa,
ktorou domov vonia?
Taká, čo sa nikdy neminie,
ako sladké srdce mamine.

Aká je to vôňa?
Taká... Ako doma.
Smäd uhasí, nachová.
To je vôňa domova.
(Rudolf Dobiáš)

Čím budem, keď vyrastiem – čo robia dospelí?

Cieľom je naučiť deti spoznávať rozmanité ľudské činnosti, pochopiť význam práce. Vedieť, kto čo robí a kto čo pri svojej práci používa. Poznať, rozlíšiť, priradiť a triediť dopravné prostriedky podľa toho, kto ich používa.

Prípravou podnetného prostredia motivujeme deti k námetovým hrám, pri ktorých majú možnosť vyskúšať si povolania rodičov.

Učivo: Spoznávať rôzne profesie, pracovné činnosti a ich význam. Hovoriť s deťmi o tom, čím chcú byť, keď vyrastú, o ich predstavách. V hrách a činnostiach môžu napodobňovať rôzne povolania a tak sa zoznámia s významom a výsledkom práce.

Vetné modely – odpovede na otázky:

Deti chodia do škôlky. Rodičia pracujú na pracovisku.

Zoznámime sa s prácou ľudí a s predmetmi, ktoré pri svojej práci používajú.

• Kto čo robí?

- Lekár/ka lieči. Lekár/ka operuje.
- Policajt/ka riadi dopravu. Policajt/ka dáva pozor na poriadok.
- Požiarnik/požiarnička hasí oheň, zachraňuje ľudí pri autonehodách.
- Učiteľ/ka učí deti.
- Murár stavia dom.
- Pekár/ka pečie chlieb, rožky, žemle, koláče.
- Predavač/ka predáva.

(Podľa básničiek sa dá ľubovoľne vyberať.)

• Kto sa ako volá, aké auto používa?

- Príklad: Policajt používa policajné auto...

• Pomenuj predmety, ktoré používa...

- Príklad: Požiarnik používa rebrík.
Murár používa kladivo.
Kadernička používa hrebeň.

Najčastejšie používané povely (inštrukcie, príkazy): Pomenuj, aké povolania vidíš na obrázku! Správne prirad' predmety k ľuďom, ktorí s nimi pracujú!

Básne, piesne, hry k téme:

Uvedené básne sú vhodné nielen pre deti na memorovanie, ale v prvom rade svojimi vetnými modelmi a výrazmi slúžia učiteľkám. Výber môžu prispôbiť schopnostiam a jazykovej úrovni detí.

Učiteľka

Keď už budem celkom veľká,
bude zo mňa učiteľka.
Po utorku každú stredu
budem skúšať abecedu.

Murár

Jeden panel, druhý k nemu,
máme postavenú stenu.
Tehlu k tehle, už je dom:
predsa dobrý murár som!

Lekár

Iste bude zo mňa lekár:
Jurko, nejedz toľko lekvár!
Keď ťa bruško rozbolí,
nepustia ťa do školy!

Malí pekári

My sme malí pekári, pekári,
všetko sa nám podarí, podarí.
Žemle, rožky z bielej múky,
koláče a dva osúchy.

Kto chce domček budovať'...

1. Kto chce domček budovať', nech sa pridá k nám!
/:Tehličky na tehly, múry sme už vytiahli.:/
2. Kto chce okná zasklievať', nech sa pridá k nám!
/:Tabličky sklenené, obloky sú hotové.:/
3. Kto chce dvere natierať', nech sa pridá k nám!
/:Štetcom sem, štetcom tam, tak ja domček natieram.:/
4. Kto chce domček pokrývať', nech sa pridá k nám!
/:Škridlicu za škridlou, už to máme za sebou.:/
5. Kto chce zámky montovať', nech sa pridá k nám!
/:Kliešťami, kladivom, hotový je celý dom.:/

Kom, kom, kominár

Kom, kom, kominár,
kedy si sa umýval?
Včera večer, v sobotu,
keď som nemal robotu.

Hrnčiar

Ja som hrnčiar,
ja som majster,
ty si majster,
a z hrnca sú črepy!

Koľko ich bolo?

Popoludní v sobotu
mali mravce robotu.
Piaty chodby zametali,
štyria drevo ukladali,
traja kašu varili,
dvaja prácu chválili
a ten jeden, čo len stál,
vybehol von z mraveniska
a Ondrika poštipal.
(Elena Čepčeková)

Staviteľ'

Jedna kocka, druhá, tretia.
To na stavbu tehly letia.
Pozrite sa, už je tak,
Janko stavia panelák.
Kocôčky si ukladá
a prikladá, prikladá.
Ešte jednu.
Bác tá stavba.
Už je z nej len hromada.

Obchodníčka

Sem sa, Janík, sem, Anička!
Ja som teraz obchodníčka
Všetko predám, čo len chcete.
S prázdnu taškou nepôjdete.
Ak ste hladní, nech sa páči!
Všetko mám, čo hrdlo ráči.
Vankúšiky pre bábiky.
Peknú vlnu na svetričky.
Do kuchyne nové riady.
Aj hrabličky do záhrady.
Vyberte si, čo len chcete!
S prázdnu taškou nepôjdete.

Vynálezca

Mama, budem vynálezcom
a vynájdem krásnu vec
Spravím takú obrovitú,
velikánsku, veľkú pec
čo zohreje všetku vodu
a teraz ju usuší,
aby ma už nemokrila
na tvár, na krk, na uši.
(Elena Čepčeková)

Ťažká práca

Na brehu rieky starý strom,
pod stromom nachýlený dom.
A na domčeku tabuľa taká:
Navštívte, prosím, holiča Raka.

Majster Rak v bielej zástere čaká.
Ostrihá zvieru, ostrihá vtáka.
Účes vám spraví, aký chcete,
keď si na stolček zasadnete.

Dudkovi chochol pristrihne,
kukučke chvostík nadvihne,
líštičke spraví kadere,
zajkovi fúzy preberie.
A koho treba, oholí.
Každému spraví po vôli.

Ale raz stala sa vec taká
Navštívil ježko holiča Raka
a prosí, vzdychá smutný jež:
– Majster Rak, ostrihaj ma tiež.
Učeš ma, prosím, na hladko.
Chcem si nájsť rúče žieňatko.

A majster Rak sa do práce pustí.
Roztvorí veľké nožnice v hrsti
a strihá päť hodín aj štvrt',
nie a nie vlások odstrihnúť.
Strihá od stredy do soboty,
až celkom ustal od roboty.

A o dva týždne vyhlási:
– Čo to máš, ježko, za vlasy?
Kým ťa ostrihám, ostarneš.
A ja tiež.

Napaprčil sa ježko,
skočil zo stolca rezko
a na holiča spustí krik:

– Akýže si to odborník?
Ľahko je česať krtka na hladko
a sove spraviť lokne pod briadkou,
ale skús moje pichliače
zostrihnúť na kratšie.

Od toho času, veru tak,
prestal už strihať majster Rak.
(Elena Čepčková)

Čižmár

Šil čižmár čižmu,
oj veličznú.
Mal čudnú vec:
klietku a pec.
Dal zrno sliepočke,
čo kvoká v klietkočke.
„Ja sa ti odvdáčim
vajíčkom slepačím.”

Kuchárka

Anka malá, len čo vstala,
už sa dáva do práce.
Bábiku si učesala,
teraz peče koláče.
Tento pomáhala v mede,
tento bude makový,
oteckovi s kvietkom v strede
a mamičke cukrový.
(Elena Čepčková)

Do obchodu

Pretože mám malé nôžky,
chodím nakupovať rožky.
Mlieko, cukor do čaju,
v obchode ma poznajú.
Zavše stretnem starú ženu,
vráskavú a prihrbenú.
Zaželám jej dobrý deň,
dodám, ja vám pomôžem.
Preniesť tovar kúsok cesty,
až po váš dom na námestí.
Starenka sa pousmeje,
mňa ten úsmev v srdci hreje.

Dobrá chuť

Ja som kucháročka rezká.
Čo len budem varit' dneska?
Vodu zvarím nahusto,
pridám hríby s kapustou
a pre cicu-maškrtnicu
pridám medu za lyžicu.
Aj vy máte sladké rady?
Pridám trochu marmelády.
Hotové je všetko hneď.
Prosím, prídte na obed!
(Elena Čepčková)

Rok, ročné obdobia

Poznám ja mamku, čo má štyri deti...

Cieľom témy je pochopiť pravidelné, periodické striedanie jednotlivých časových úsekov. Táto téma zabezpečuje orientáciu v časových vzťahoch v rámci jedného dňa, týždňa, ročného obdobia i roku. Spájame ju s činnosťami, ktoré sú pre deti typické. Venujeme sa jej vždy na začiatku kalendárneho roka, po zimných sviatkoch. Učiteľky môžu spracovať túto tému podľa svojich ročných plánov.

Učivo: Rozčleniť rok na ročné obdobia, mesiace. Rozlíšiť ich podľa typických znakov. Vymenovať jednotlivé mesiace v roku. Rozlišovať dni v týždni a porovnávať pracovné dni s víkendom. Uvedomiť si následnosť dňa a denného režimu. Vymenovať činnosti, ktoré prináležia k jednotlivým častiam dňa.

Vetné modely – odpovede na otázky:

„Poznám ja mamku, čo má štyri deti.
Každé jej nosieva inakšie kvety.
Jar dáva snežienky a sedmokrásy.
Od leta dostáva ruže a klásky.
Kvietok od jesene zakaždým zmokne.
Zima zas maľuje kvety na okne.
A tak tá mamka, čo má štyri deti,
má všade vždy pekné a čerstvé kvety.”

Rok má 4 ročné obdobia (dvanásť mesiacov). Mesiace a ročné obdobia.

- **Zima:** december, január, február. V decembri, v januári a vo februári je zima.
- **Jar:** marec, apríl, máj. V marci, v apríli a v máji je jar.
- **Leto:** jún, júl, august. V júni, v júli a v auguste je leto.
- **Jeseň:** september, október, november. V septembri, v októbri a v novembri je jeseň.

Štyri ročné obdobia:

Zima: Je zima. Vonku je chladno. Sneží. Všetko je biele. Deti sa sánkujú a lyžujú. Robia (stavajú) si snehuliaka. Stromy sú holé.

Jar: Je jar. Slnko svieti. Stromy pučia a kvitnú. Keď prší, často je dúha. Chrobáčky, zvieratka sa zobudzajú zo zimného spánku. Vtáky spievajú. Na lúkach, v záhradách kvitnú kvety.

Leto: Je leto. Vonku je teplo. Slnko svieti. (Slnko teplo hreje.) Stromy majú zelené lístie. (Stromy sa zelenajú.) Rodina ide na výlet. Deti sa kúpu. Peter pláva. Katka je zmrzlinu. Mamička sa opaľuje.

Jeseň: Je jeseň. Fúka vietor. Často prší. Padajú listy. (Pestrofarebné listy opadávajú zo stromov.) Dozrieva ovocie. Jablká sú červené. Mamička a otecko oberajú jablká. Deti idú do škôlky.

Aké ročné obdobie je (vidíme) na obrázku?

- Na ktorom obrázku je všetko biele? Vyber ho! Ktoré je to ročné obdobie? Vymenuj charakteristické znaky zimy! Ukáž ich na obrázku!
- Na ktorom obrázku oberajú ľudia jablká? Ktoré je to ročné obdobie? Kto oberá jablká? Vymenuj charakteristické znaky jesene! Ukáž ich na obrázku!
- Na ktorom obrázku kvitnú kvety? Ktoré je to ročné obdobie? Kvitnú kvety na jar? Vymenuj charakteristické znaky jari! Ukáž ich na obrázku!
- Na ktorom obrázku sa deti kúpu? Ktoré je to ročné obdobie? Vymenuj charakteristické znaky leta! Ukáž ich na obrázku!

Maľujte, kreslite!

- **Ako sa mení príroda? Nakresli najcharakteristickejšie znaky jednotlivých ročných období!** (Stromy sú v zime holé, sneží, všetko je biele, je pokryté snehom; na jar stromy pučia a kvitnú, keď prší, často je dúha, chrobáčky, zvieratka sa zobudzajú zo zimného spánku, na lúkach, v záhradách kvitnú kvety; v lete majú stromy zelené lístie, slnko teplo hreje; na jeseň dozrieva ovocie a pestrofarebné listy opadávajú zo stromov, fúka vietor, často prší.)

Rok má 12 mesiacov. Aký mesiac je teraz?

- Január, február, marec, apríl, máj, jún, júl, august, september, október, november, december.

V ktorom mesiaci si sa narodil/a? V ktorom mesiaci máš narodeniny?

V januári, vo februári, v marci, v apríli, v máji, v júni, v júli, v auguste, v septembri, v októbri, v novembri, v decembri.

V ktorom ročnom období si sa narodil/a? V ktorom ročnom období máš narodeniny?

V zime, na jar, v lete, na jeseň.

Básne, piesne, hry k téme:

Uvedené básne sú vhodné nielen pre deti na memorovanie, ale v prvom rade svojimi vetnými modelmi a výrazmi slúžia učiteľkám. Výber môžu prispôbiť schopnostiam i jazykovej úrovni detí.

Kalendár

Rok má dvanásť mesiacov,
poviem o nich zopár slov.
Prvý z nich je *január*,
snehuliakom dáva dar.

Druhý mesiac *február*,
slnecných dní máva pár.
S deťmi v dobrej nálade
stvára kúsok na ľade.

Tretí *marec* jediný
ženie zimu z dediny:
Ber sa, teta, z okolia,
oráč ide do poľa!

Apríl poľom preletí,
seje žitko pre deti.
Ako štvrtý v poradí
aj pri hre im poradí.

Piaty chodí mesiac *máj*,
učí spievať les i háj.
Sadí kvety do šiat lúk,
švárnym chlapcom za klobúk.

Šiesty *jún* má taký kľúč,
čo pozláti slnka lúč.
Zavše o ňom potára,
že prázdniny otvára.

Siedmy *júl* nám dovolí
začať žatvu na poli,
deťom šantit' v potoku.
Je im hop-cup do skoku.

Ôsmy *august* v záhrade
nevyhne sa paráde.
Vítaj u nás, vzácny host'!
Nesieš jablk, broskýň dost'?

September je deviaty,
zo striebra má opraty,
v koči voľky-nevoľky
vezie deti do škôlky.

Október je mesiac snov,
robí hračky z gaštanov.
Stojí v rade desiaty,
vie to každý, ja a ty.

Jedenásty *november*
do úkrytov ženie zver.
Oberá strom o listy –
nosí kabát zlatistý.

A dvanásť *december*
rozdá deťom vrece hier.
Ozdobí smrek vločkami
a rôčik je za nami.

Rok

Rok má dvanásť mesiacov,
poviem o nich zopár slov.
Prvý mesiac *január*,
mrazivú ten máva tvár.
Február je celkom iste
v kalendári na druhom mieste.
Marec prišiel, jar už víta
a tretie miesto si pýta.
Apríl zase štvrtý je,
mlákami zem prikryje.
Máj, to vieme určite,
piate miesto ním je zakryté.
Jún zas šiesty v poradí,

s čerešňou si poradí.
Júl ten všetkých detí raj,
do radu ho siedmy daj.
August zlaté žitko láka,
ôsmy je a tak mu chvála.
September deviaty už prichodí,
farebné lístie na trávu rozhodí.
Október má číslo desat',
jeseň listy už začína česať.
November má zvláštne číslo,
jedenástku, tak to vyšlo.
December zas dvanástku,
mesiace sú v poriadku.

Štyri ročné obdobia

Každý rok má štyri deti:
leto, jeseň, zima, jar.
Každučké má inú tvár.
Štyri ročné obdobia
vždy nám radosť urobia.
Na jar kvitne konvalinka,
zvončekmi stále cinká.

V lete včielka Bzučuľa
nosí medík do úľa.
Na jeseň si vietor píska,
mocne fučí na strniská.
V zime sniežik napadá,
až je biela záhrada.
Tak to ide krokom krok,
dookola každý rok.

Ďalšie časové termíny: týždeň, dni, od rána do večera...

Pre najmenších: spoznávanie času slovne, presná organizácia dňa, existencia časového rozvrhu, v ktorom sú isté činnosti nemenné, zachovávajú si rovnaké poradie, aby sa dieťa mohlo lepšie orientovať, aby vedelo, v akej časti dňa sa nachádza. Príklad – každé ráno môžeme vytrhnúť z trhacieho kalendára jeden list, aby sme tak deťom umožnili spoznať dimenziu plynutia času.

Pre strednú skupinu: Neskôr je dobré opierať sa v čase o isté významné udalosti, akými sú narodeniny, sviatky, oslavy. Čo sa týka jazykových aktivít, je to nadobúdanie oveľa špecifickejšieho slovníka zameraného na pomenovanie časových údajov, na výrazy ako teraz, dnes (prítomnosť), predtým, včera (minulosť), potom, zajtra, neskôr (budúcnosť), ale nezabúdame ani na dej simultánny (počas, pokým) a tiež na pomenovanie častí dňa (ráno, popoludnie).

Pre veľkú skupinu: Vo veku päť, šesť rokov sú pre pochopenie plynutia času vhodné rozličné nápadité kalendáre – dieťa sa má naučiť, že dni v týždni za sebou nasledujú, objavuje dĺžku trvania mesiacov a končí pri pochopení pojmu nemennosti, ktorým sa charakterizuje čas minulý.

*Podľa prednášky detského psychiatra Clauda Jolicoeura (Montreal, 1996–1999)
spracovala Mgr. Alexandra Mikulová*

Dni v týždni

Pondelok my radi máme, do škôlky sa ponáhlame.
Čakajú nás kamaráti, budeme sa spolu hrať
na princa a na princeznú, postavíme spolu hrad.

Druhý deň je **utorok**, na cvičení skúšam skok,
lezenie a hádzanie, šport, ten deťom pristane.
Až vyrastiem, jasná vec, bude zo mňa športovec.

Tretí deň je **streda**, nakreslím si deda.
Potom babku, psíčka, mačku a nakoniec myš.
A že repu spolu zvládnem, hneď sa presvedčím.

Štvrtok to je štvrtý deň, spočítat' si všetko viem.
Koľko je na streche vrabcov, koľko je na dvore chlapcov.
1 2 3 4 5 počítam už naspamäť.

V **piatok** budem piatykrát popoludní v škôlke spať.
A keď po mňa príde ocko, pochválím sa, čo ja viem,
ako pekne tancujem.

Sobota je voľný deň. Do školy dnes nepôjdem.
Budem s mamou riadiť byt, všetko čisté musí byť.
Posledná je **nedeľa**. Je siedma a veselá.
Vždy máme čas na výlety, navštívime ujov, tety.

Lienka

Tá maličká lienka
bodky má do vienka.
Koľko ich máš, lienka malá?
Porátajte! – povedala.
Jedna bodka – pondelok,
druhá bodka – utorok,
tretia bodka – streda,
štvrtá k štvrtku sadá.
Piata bodka – to je piatok,
šiesta to je sobota
a siedma je nedeľa.
... Brnk a lienka odletela.

Časové vzťahy**Ráno**

Medvedík sa usmial milo, slniečko ho zobudilo.
Dobré raňajky ja zjem, chlieb s masielkom, sladký džem.

Deň

Cez deň – hurá – sánkovačka, jazdit' z kopca nie je hračka.
Čas na obed prišiel rýchlo, na kopci to všetko stíchlo.
Schuti sa dnes napapkáme, za jedlo sme vďační mame.
Nakreslím si portrét raz – dva, bude to pre oči pastva.
Potom budem chvíľočku pozerat' rozprávočku.

Večer

Voňavučky kúpeľ si dám, ešte si aj penu pridám.
Bublínky vyfúknem krásne, veru hej – aj mama žasne!
Na večeru medík zjem, bol som dobrý celý deň.
Potom umyt' zúbky, uši, ako sa pred spaním sluší.
Večer, keď sa uložíme, do rozprávky vykročíme

Noc

Nôcka, to je čas na spánok, aby som bol svieži ráno.
Dnes budem mať sničky krásne.
Skôr než zaspím, svetlo zhasnem.

Od rána do večera

Ráno kráčam do škôlky,
cez **deň** sa hrám, kreslím.
Na **poludnie** obedujem,
po obede unavený
na chvíľočku zaspím.

Popoludní kráčam domov,
s rodičmi sa chvíľku hrám,
večer spolu s mackom Uškom
rozprávočku počúvam.

Od **rána** až do **večera**

- to bol pekný **deň!**

Už sa teším do postiel'ky
na spánok a **nočný** sen.

(Mária Nováková)

K spracovaniu:

„**Ráno** kráčam do škôlky” – Pozdravím/e sa **dobré ráno!**
(Mamička, otecko ide/ú do práce, deti do škôlky, do školy.)

„Cez **deň** sa hrám, kreslím” – Pozdravím/e sa **dobry deň!**

„**Popoludní** kráčam domov”(zo škôlky). – Pozdravím/e sa **dovidenia!**

„**Večer** spolu s mackom Uškom rozprávočku počúvam.” –
Pozdravím/e sa **dobry večer!**

„Už sa teším do postiel'ky na spánok a **nočný** sen” –
Pozdravím/e sa **dobru noc!**

Vyčítanka

V pondelok sme nakúpili.
V utorok sme zakúrili.
V stredu sme si varili.
V štvrtok kašu delili.
V piatok sme ju fúkali.
Psíkovi sme núkali.
Psík kašičku neľúbi,
lepí sa vraj na zuby...
Psíka sme von vyviedli,
kašičku sme pojedli.
V sobotu sme upratali dom.
A ty, keď si nepomáhal,
nože hybaj von.

Báseň

V *pondelok* si zacvičím,
veselo sa zatočím.
V *utorok* postavím hrad,
budem sa s ním dlho hrať.
V *stred*u pôjdem do kina,
zábava sa začína.
Vo *štvrtok* si nájdem skrýšu,
prečítam si peknú knižku.
V *piatok* budem poskakovať
a pesničky vyspevovať.
V *sobotu* si vymyslím,
čo ockovi nakreslím.
V *nedeľu* si oddýchnem,
potom celý obed zjem.

Čarovné slovíčko

Kto to klope na okienko
a šepká nám hlások tenko:
DOBRÉ RÁNO, moji milí,
ako ste sa vyspinkali.
Moje šnúrky neposlušné
vôbec nie sú ku mne slušné.
Chcú sa so mnou iba hrať.
PROSÍM SI ich zaviazať!
Mamička mi stále vraví:
Nezabudni na pozdravy!
Aj pred domom susedia
DOBRÝ DEŇ si povedia.
Pri obede jeden, dva, tri...
DOBRÚ CHUŤ sa želat' patrí.
Vtedy dobre viem,
že ten obed zjem.

Zima

Zima, zima tu je... – príroda v spánku

Prišla zima. Zimné počasie umožňuje robiť pokusy so snehom a ľadom – deti majú možnosť vniknúť do tajov zimnej živej a neživej prírody. Toto obdobie ponúka možnosť objavovať čaro a krásu zimnej prírody, spoznávať jej charakteristické znaky.

Učivo: Počasie: poznať, opísať, rozlíšiť prírodné javy ovplyvnené počasím – zmeny v prírode, znaky zimného obdobia, kalendár počasia, pokusmi zisťovať vlastnosti snehu a ľadu.

Vetné modely – odpovede na otázky:

- **Aké ročné obdobie je teraz?**
 - Je zima. Tu je zima. Teraz je zima.
- **Aké ročné obdobie je (vidíme) na obrázku?**
 - Na obrázku je zima (vidíme, že je zima).
- **Je teraz zima?**
 - Áno, teraz je zima.
- **Je teraz leto (jar, jeseň)?**
 - Nie, teraz nie je leto (jar, jeseň). Teraz je zima.
- **Vymenuj znaky zimy! Ukáž ich na obrázku!**
 - Padá sneh. V zime padá sneh. Sneží.
 - Všetko je biele. Všetko je pokryté snehom.
(V zime nám sneh vŕzga pod nohami.)
 - Stromy sú holé.
 - Vonku je chladno. Je zima.
 - Mrzne. Zem (voda) je zamrznutá.
 - Fúka vietor. Často fúka vietor. Fúka studený vietor.
 - Je hmla. Často je hmla.
 - Je ľad, na odkvapoch sú cencúle, na oknách ľadové kvety.
 - Dni sú krátke, noci sú dlhé.
- **Aký je sneh?**
 - Sneh je biely. Sneh je studený. Sneh je biely a studený.
 - Sneh sa iskrí.
- **Je sneh biely (studený)?**
 - Áno je biely (studený). Sneh je biely a studený.
- **Je vonku zima?**
 - Áno, vonku je zima. Vonku je chladno, mrzne.
- **Je vonku teplo?**
 - Nie, nie je teplo. Je zima. Vonku je chladno, mrzne.
- **Charakteristické znaky zimného počasia:**
 - Sneh, vietor, mráz, ľad, fujavica, hmla, cencúle,
 - V zime sneží a často sú víchrice. Dni sú chladné a krátke, noci sú dlhé a studené.
- **Zimné sviatky sú:** Dedo Mráz (Mikuláš); Vianoce (Kračún); Silvester, Nový rok.
- **Aké sviatky poznáte v zime?**
 - Dedo Mráz (Mikuláš), Vianoce (Kračún), Silvester, Nový rok.
- **Zimné mesiace sú:** december, január, február.

Slovná zásoba: ročné obdobie, zima, leto, jar, jeseň, obrázok, padá sneh, sneží, biely/a/e, pokrytý/á/é, vŕzga, strom, holý/á/é, vonku, chladno, mrzne, zem, voda, zamrznutý/á/é, fúka, studený/á/é, vietor, hmla, ľad, cencúle, ľadové kvety, dni, krátke/a/e, noci, dlhý/á/é, sa iskrí, fujavica, víchrica.

Najčastejšie používané povely (inštrukcie, príkazy): Pozrite sa von (cez okno)! Ideme na zimnú prechádzku. Vymenujte...! Pozorujte (aké sú stromy, aké je počasie atď.)! Všimnite si (charakteristické znaky zimy atď.)!

Básne, piesne, hry k téme:

Už k nám prišla zima

Už k nám prišla zima,
zima, zimička,
celý svet je ako
veľká chladnička.
Je v nej biely sniežik,
je v nej pravý ľad.
Keď k nám príde zima
každý z nás je rád.
Keď sa biely sniežik
sypať začína,
celý svet je ako
veľká zmrzlina.
Slnko si ju líže
zo stromov a striech...
To je ale krása,
keď sa sype sneh!
(Alojz Čobej)

Zima a meluzína

Deti utvoria dva kruhy: menší a väčší; kruhy sú od seba asi v metrovej vzdialenosti. Určíme dve deti, ktoré budú predstavovať **Zimu** a **Meluzínu**, pritom ostatné deti rozdelíme na dve skupiny, ktoré utvoria dva kruhy:

1. skupina: budú snehové vločky.

2. skupina: budú deti.

Meluzína stojí uprostred menšieho kruhu a recituje:

*Ja som krutá Meluzína,
málokto ma rád spomína.
Štípem, fúkam snehu kopec,
zametiem vám celý dvorec.
Lietam si ja hoja,
všetci sa ma boja.*

Deti – vločky kráčajú okolo Meluzíny.

Keď dorecituje, deti – vločky sa zastavia a napodobňujúc rukami poletovanie snehu recitujú:

*My sme sniežik belostný.
Sadáme si na sosny (erdei fenyő):
prikryjeme celú zem.
– Poďte, deti, poďte sem!*

Deti sa pohnú, každý kruh opačným smerom. Deti druhej skupiny (vonkajšieho kruhu) tanečnými krokmi kráčajú v kruhu, pritom recitujú:

*Fjú, fjú, fjú,
vločky zem už skryjú.
Utekajme z chyže
na sánky a lyže.*

Snehová vločka

Spadla vločka na plôtik,
napichla sa na drôtik.
Roztrhla si sukničku
a teraz má na líčku
pre tú sukňu slzičku.

Zima

Od severu vietor duje,
zima prišla – zrazu tu je.
Prišla sem-tam poľom v blate
a všetko je už v bielom šate.
Slnko darmo zub si brúsi,
teraz predsa sneh byť musí.
Nakrmíme psíka, mačku,
užijeme sánkovačku.

Medzi oboma kruhmi sa pohybuje pani Zima.

Keď dorecítujú, ozve sa Zima:

*Ja som Zima, biela pani,
neublížim v hre, či v spaní.
Nemám pomoc veru inú,
musím vyhnat' Meluzínu.*

Deti kráčajú v kruhoch a keď zima dorecituje, začne naháňať Meluzínu pomedzi deti. Všetky deti recitujú spolu:

*Fí-a, fí-a, jú-chá,
Meluzína vzdychá,
keď ju v boku pichá,
stratí sa jej pýcha.*

Pravidlo: Vonkajší kruh detí nesmie Meluzínu pustiť von. Keď Zima Meluzínu dohoní, hra sa končí.

Snehul'kovia a snehuľky (scénka)

Deti urobia kruh, držia sa za ruky, kráčajú v kruhu a recitujú:

*Padá sniežik cupi-lupi,
pri peci je iba hlúpy,
aj keď nechce slnko hriať,
my sa vieme pekne hrať.*

Keď dorecítujú, zastanú, pustia si ruky a urobia drep.

– **My sme malí snehul'kovia.** (z podrepu do stoja chlapci)

– **My sme malé snehuľky.** (z podrepu do stoja dievčatá)

Zbierame sneh (deti sa zohnú vpravo)

pre zábavu, (deti sa vystrú)

zbierame sneh (zohnú sa vľavo)

na guľky. (vystrú sa)

Deti sa zohnú k zemi, akoby zbierali sneh – raz vpravo a raz vľavo, vystrú sa, potom všetky pohyby opäť zopakujú.

Nakoniec sa deti obrátia tvárou dovnútra kruhu a znázorňujú hádzanie snehu do stredu, pritom recitujú:

Frnk, frnk, guľôčka, (švih pažami, striedavo pravou a ľavou)

neleť det'om do očka.

Sadni iba na zem sticha (stíška), (sed na zemi, predpažiť pokrčmo)

lebo sniežik v očku pichá. (úklony hlavou vpravo a vľavo do dlaní)

Čo má škôlkar v skrinke – zimné oblečenie

Prišla zima. Počasie je studené, napadol sneh. Zima je tým ročným obdobím, keď musíme dávať na oblečenie podstatne väčší dôraz ako inokedy. Chladné dni preveria každú jednu vrstvu, ktorú si na seba oblečieme.

Učivo: Ako sa máme obliecť v zime? Čo si máme na seba obliecť, aby sme sa cítili pohodlne, aby nám nebolo chladno?

Vetné modely – odpovede na otázky:

- **Aké ročné obdobie je teraz?**
 - Je zima. Tu je zima. Teraz je zima.
- **Je vonku zima?**
 - Áno, vonku je zima. Vonku je chladno, mrzne.
- **Charakteristické znaky zimného počasia:**
 - Sneh, vietor, mráz, ľadovica, fujavica, hmla, cencúle atď.
 - V zime sneží a často sú víchrice. Dni sú chladné a krátke, noci sú dlhé.
- **Ako sa obliekame v zime?**
 - V zime sa obliekame do teplých šiat. Treba sa obliecť teplo, vrstvom. (Znamená to, že si oblečieme 2 až 4 tenké vrstvy oblečenia.)
- **Čo si oblečieme, keď je zima?**
 - Oblečieme si: tielko, tričko, pulóver, pančuchy (podkolenky), nohavice (tepláky), kožuch alebo teplý kabát (zimný kabát).
 - Dáme si šál, rukavice a teplú čiapku.
- **Čo si obujeme, keď je zima?**
 - V zime si obujeme čižmy.
- **Aké oblečenie (šaty) vidíte na obrázku? Aké oblečenie poznáte?**
 - Tielko, tričko, pulóver, pančuchy (podkolenky), nohavice (tepláky), kožuch alebo teplý kabát (zimný kabát), šál, rukavice, teplú čiapku, čižmy.
- **To je tielko (tričko, pulóver, vetrovka, zimný kabát)?**
 - Áno, to je tielko (tričko, pulóver...).
 - Nie, to je tielko (tričko, pulóver...). Nie, to nie je tielko. To je zimný kabát.
- **To sú pančuchy (podkolenky, nohavice, tepláky, rukavice, čižmy)?**
 - Áno, to sú pančuchy (podkolenky, nohavice, tepláky, rukavice, čižmy).
 - Nie. To sú podkolenky (nohavice, tepláky, čižmy). Nie, to nie sú podkolenky. To sú nohavice.

Slovná zásoba: obliekať (si, sa), obliecť (si, sa), teplý/á/é, oblečenie, šaty, kožuch, teplý kabát, zimný kabát, šál, rukavice, čiapka, tielko, tričko, blúzka, košeľa, pulóver, pančuchy, podkolenky, nohavice, tepláky, vetrovka, kabát.

Najčastejšie používané povely (inštrukcie, príkazy): Všimnite si (charakteristické znaky zimy, ako sa máme obliecť, keď ideme na prechádzku, čo si oblečieme, keď ideme na dvor atď.): Povedz, čo máš na sebe, čo si si obliekol/obliekla! Vymenuj, čo je to! Pomenuj!

Básne, piesne, hry k téme:

Zima, zima

Zima, zima, detičky oziabajú ručičky.
Cupy-cup, t'apy-t'ap, nebojím sa, nemám strach.
Na tie naše ručičky dáme si rukavičky.
Cupy-cup, t'apy-t'ap, nebude nás oziabat'.
Máme líčka červené a nošteky studené.
Cupy-cup, t'apy-t'ap, nebojím sa, nemám strach.
Zima, zima, detičky oziabajú nožičky.
Cupy-cup, t'apy-t'ap, nebojím sa, nemám strach.
Na tie naše nožičky dáme si my čižmičky.
Cupy-cup, t'apy-t'ap, nebude nás oziabat'.

Škôlkar

Čo má škôlkar v skrinke,
čo si do nej dal?
Topánočky, rukavičky,
kabátik a šál.
Papučky a teplý svetrík,
čiapku na uši,
ale mat' tam neporiadok,
to sa nesluší!

Zima a zvieratká – starostlivosť o zvieratá a vtákov

Téma Zima a zvieratká zabezpečuje deťom jednak poznatky o zvieratách a vtákoch, ale hlavne im poskytuje príležitosť na to, aby si uvedomili význam starostlivosti človeka o voľne žijúce zvieratá v zime.

Učivo: Poukazujeme na význam starostlivosti o zvieratá v zime, rozprávame o tom, ako sa máme starať o vtáky a lesné zvieratá v zime. Aktívne sa zapájame do starostlivosti o vtáctvo. Pomenujeme deťom najznámejšie druhy týchto zvierat.

Vetné modely, otázky a odpovede:

- **Príchodom zimy sa zmení aj život zvierat. Lesné zvieratá a vtáky, ktoré zimujú u nás, sú odkázané na pomoc človeka (horára).**
(Pri spracovaní témy sa môžeme spoľahnúť na učivo *Dovidenia, vtáčky – Postielky pre zvieratká*)
- **Niektoré vtáky (ako sýkorka, vrabec, vrana, drozd, kukučka, holub, d'ateľ) zimujú u nás (zostanú u nás). O vtáky, ktoré zimujú (zostali) u nás, sa musíme starať.**
- **Poznáte vtáky, ktoré zostanú (zimujú) u nás?**
 - Sýkorka, vrabec, vrana, drozd, kukučka, holub, d'ateľ atď.
- **V jeseni sme vyložili krmidlo. Od tých čias vždy dávame (musíme dávať) pozor, aby v ňom bola potrava pre vtáky. Do krmidla položíme semenka (potravu): slnečnicu, orechy, zrno, jablko i slaninu.**
- **Čo položíme (čo môžeme položiť) do krmidla? Ako sa staráme o vtáky?**
 - Slnečnicu, orechy, slaninu, zrno, jablko.
 - Do krmidla položíme semenka (potravu): slnečnicu, orechy, zrno, jablko i slaninu.
- **Do čoho nasypeme krmivo?**
 - Do krmidla.
- **Pozrime sa, či sú v krmidle semenka.**
 - Áno, sú! Nie, krmidlo je prázdne!
 - Janko, polož (nasyp) do krmidla semenka!
- **V lese žijú lesné zvieratá: srna, jeleň, diviak, veverička, líška, vlk, zajac, medveď, jež. Ľudia na obyvateľov lesa nezabúdajú a starajú sa o nich. Do krmelcov nosia potravu: seno, kapustu, jablko, mrkvu, kukuricu.**
- **Ako sa staráme o lesné zvieratá v zime?**
 - Nosíme im potravu.
- **Kto sa o ne stará?**
 - Ujo horár.
- **Čím ich prikrmuje? Čím sa živia lesné zvieratá?**
 - Dá im seno, kapustu, jablko, mrkvu, kukuricu.
 - Lesné zvieratá jedia seno, kapustu, jablko, mrkvu, kukuricu.
- **Jež, medveď, veverička zimu prespia. Ktoré zvieratá prespia celú zimu?**
 - Jež, medveď atď.
- **Čo robí medveď, jež, veverička v zime?**
 - Medveď spí. Medveď, jež a veverička v zime spia.

Slovná zásoba: lesné zvieratá – srna, jeleň, diviak, veverička, líška, vlk, zajac, medveď, jež; krmidlo, potrava, slnečnica, orech, slanina, zrno, krmelec, seno, kapusta, jablko, mrkva, kukurica.

Najčastejšie používané povely (inštrukcie, príkazy): Vymenuj! Pomenuj! Ukáž! Prines! Nasyp! Polož!

Básne, piesne, hry k téme:

Zima a zvieratká

Cesta snehom zapadla,
kto naplní kýmídlá?
Trvalo to chvíľu len,
zvieratkám sa splnil sen.
Šušku našla veverička,
zajka víta kapustička.
Vtáčky spevom ďakujú,
loj (*faggjú*) a zrnká zobkajú.

Hladné sýkorky

Hádajú sa dve sýkorky,
kto im zjedol suché kôrky.
Žlté brušká majú hladné,
ktorý zlodej im jest' kradne?
Sýkorôčka maličká,
neplač, príde Evička.
Nasype ti pred zobáčik
pšeničku aj sladký máčik.
Znova budeš pekne spievať,

Sýkorky

Položil som kúsok kôrky
na oblôčik pre sýkorky.
Sýkorky sa zlietli,
zaraz kôrku zjedli.

Chorá srnka

Odtrhla si srnka v hore
raz lízanky cencúľové.
Teraz plače pri mame,
hrdielko má boľavé.

St'ahovanie vrabca

Ráno vrabec na plote
rozpráva o robote.
Už o tom vie celý les,
že st'ahovať má sa dnes.
– Ja som vrabec, čím-čím-čím,
hneď si hniezdo postavím.
Možno nie hneď, možno potom,
na čerešni, tam za plotom.
Na obed ho bolí nôžka,
rýchlo zmení plány troška.
Nezačnem dnes hniezdo stavať,
chvíľku budem v starom spávať.
No a večer za súmraku
presviedča už starú straku:
– Možno o rok, dva či päť,
postavím si hniezdo hneď.

Vrabec na drôte...

Sedí vrabec na drôte,
vysmieva sa robote,
čím-čará, čím-čará,
že sa o nič nestará.
Prišla zima, veľká psota,
piští vrabec spoza plota,
čím-čará, čím-čará,
kto sa o mňa postará?

Prošba

Vtáča spieva pieseň clivú,
v januári nevie inú.
Zobáčikom na okienko
klopká prosbu o semienko.
Potom syte v skrýši stromu
skladá jarné piesne. Komu?
Všetkým, ktorí v núdzi pomohli,
aj tým, čo na to zabudli.
všetky deti rozosmievať.

Prechladnutý zajac

Už od rána zajko kýchal.
Studený vzduch v lese dýchal.
Vraj poprosil malé žabky,
nech mu kúpia nosné kvapky.

Vrabec

Ty si vrabec, slávny vták,
na záhumní (*kertalján*) kradneš mak,
raz t'a chytia, tak-tak-tak,
vyprášia ti frak!

Vtáčik v zime

Bude zima, bude mráz,
kam sa, vtáčku, kam schováš?
Schovám sa do javora,
to je moja komora.
Bude zima, bude mráz,
kam sa, vtáčku, kam schováš?
Schovám sa do čečiny,
to sú moje periny.

Veverička v kričku

Veverička hop do krička,
zľakla sa jej jašterička.
Jašterička such do trávy.
– Kto to straší? – zajko vraví.
Skočil zajko medzi kričky,
srnkám zahnal sladké sničky.

Pozrite sa, ako sneží! Ej, či sme len radi – zimné športy, zimné radovánky

Charakteristické znaky zimy – sneh, ľad a chlad – vytvárajú dobré podmienky na vykonávanie zimných športov, ktoré majú deti veľmi rady. Nevadí im mráz, napadané snehové vločky im poskytujú možnosti k zimným hrám, ľadové cencúle pripomínajú sladké lízanky. Popri tom, že zimné športy a hry rozvíjajú pohybové schopnosti, otužujú deti a pozitívne vplývajú na ich zdravie. Táto téma zabezpečuje rozvíjanie komunikačných schopností detí o zimných radovánkach.

Učivo: Zimné športy, zimné radovánky.

Vetné modely – odpovede na otázky:

- Keď napadne sneh, deti majú veľkú radosť: urobia (postaví) snehuliaka, urobí snehové gule, guľujú sa (dievčatá a chlapci sa často guľujú), dá sa sánkovať, lyžovať a korčuľovať (deti sa môžu sánkovať, lyžovať a korčuľovať). To sú zimné radovánky.
- **Ktoré sú zimné radovánky?**
 - Zimné radovánky sú: robiť (stavat') snehuliaka (stavanie snehuliaka), hra v snehu na dvore, robiť snehové gule, guľovačka, sánkovať sa (sánkovačka), lyžovať sa (lyžovačka), kĺzanie sa (kĺzačka).
- **Čo robia deti? Čo robí dievča (chlapec) na dvore, na obrázku atď.)**
 - Deti (dievča, chlapec) sa sánkujú (sa sánkuje).
 - Deti (dievča, chlapec) stavajú (staví) snehuliaka. Stavíme snehuliaka, namiesto očí má uhlie, namiesto nosa mrkvu, namiesto čiapky hrniec a v ruke má metlu.
*Keď napadá veľa snehu, hoja-hoj, hoja-hoj,
postavíme snehuliaka na náš dvor, na náš dvor.
Miesto čiapky hrniec dáme, hoja-hoj, hoja-hoj,
pesničku mu zaspievame, hoja-hoj, hoja-hoj.*
 - Deti (dievča, chlapec) sa lyžujú (sa lyžuje), sa korčuľujú (sa korčuľuje), sa kĺžu (sa kĺže), sa šmýkajú (sa šmýka).
 - Deti sa korčuľujú na klzisku.
 - Deti sa hrajú v snehu, so snehom. (Urobí do snehu anjela.)
 - Guľujeme sa. Postavíme snehuliaka. Sánkujeme sa. Hráme sa v snehu, so snehom atď.

Slovná zásoba: snehuliak, postaviť (urobiť) snehuliaka, sánkovať sa, lyžovať sa, korčuľovať sa, guľovanie, kĺzanie, šmýkanie, klzisko.

Najčastejšie používané povely (inštrukcie, príkazy): Sadni si na sane! Urobme snehuliaka! Opatrne sa šmýkajte! Nakresli, čo sme robili na dvore v snehu! Nakresli snehuliaka! Spočítaj, koľko kruhov si nakreslil/a! Ukáž, kde je na obrázku snehuliak atď.! Vyfarbi zimné radovánky, ktoré vidíš na obrázku!

Básne, piesne, hry k téme:

Keď snehu napadá

Keď snehu napadá,
vytiahneme sane.
To bude nálada,
keď sadneme na ne.

Urobíme v stráni
z gulí snehuliaka,
vezmeme ho s nami,
snáď sa nepoľaká.
(František Rojček)

Oblaky, sypte sneh

Sypte nám, oblaky,
sypte nám sneh!
Zakryte dobiela
každý náš breh.
Chceme sa sánkovať,
lyžovať tiež!
A tak tu, sniežik náš,
do jari lež!
(Ján Domasta)

Ej či sme len radi

Pozrite sa,
ako sneží!
Začal padať
sniežik svieži.
Z tejto zimy
nemám strach,
budem jazdiť
na lyžiach.
Ej, či som len rada,
že ten sniežik padá,
na nožtek mi sadá.
Korčule si
pripäť musím
a hneď prvú
jazdu skúsím.
Niet nič krajšie
na tom svete –
zakrútim sa v piruete.
Ej, či som len rád,
že je zase ľad!
Taký akurát.
(Ján Anđel)

Biely sniežik

Padá, padá biely sniežik,
na lesy a stráne,
Deduško Mráz s babkou Zimou
chystajú si sane.
Rozbehnú sa šírym svetom,
i k nám zavítajú.
A tu všetkým dobrým deťom
po darčeku dajú.

Zima

Od severu vietor duje,
zima prišla – zrazu tu je.
Prišla sem-tam poľom v blate
a všetko je už v bielom šate.
Slnko darmo zub si brúsi,
teraz predsa sneh byť musí.
Nakrímime psíka, mačku,
užijeme sánkovačku.

Papierový snehuliak

Sniežik dneska nepadá,
deťom klesá nálada.
Snehuliaka chceme stavať,
no však sniežik nechce padať!

A my si ho, tak veru,
spravíme aj bez snehu.
Miesto vločiek papier dáme,
lepíme a vymýšľame.

Postláčame papier tak,
júj, to bude snehuliak!
Pozrite, aká nádhera
je náš snehuliak z papiera.

Že po snehu ani stopy?
Aspoň sa nám neroztopí...

Snehuliak – I.

Na kraj lesa, na kraj hory,
velikánsky panák stojí.
Nos má z mrkvy, v ruke drúk.
To je silák ako buk!
Vyjde slnko spoza hory,
snehuliačik zmenšuje sa.
smúti, žiali, že je malý,
že už ide jar.

Snehuliak – II.

Poznáte ho iste mnohí,
jedna guľa, to sú nohy,
druhá guľa, to je driek.
Tu máš metlu, nerob priek!
Tretia guľa, to je hlava.
Na hrniec si pozor dávaj!
Fajku cmúľa, veru tak,
pekný je ten snehuliak.

Snehuliak – III.

Kopa snehu chlapcov láka,
postavili snehuliaka.
Miesto očí uhlíky,
na kabáte gombíky.
Bielučký je ako z múky,
do okien sa díva z lúky.

Krásne lyžovanie

Lyžujem sa.
Čiže mám na nohách lyže.
Jedna lyža, druhá lyža,
sneh je biely ako ryža.
Ja sa krásne lyžujem,
lyžami sneh ryžujem.
Padám! Kde som? Kto som? Pomóc!
Lyžiar, čo lyžuje nosom!

Teta Zima

Jedna vločka, druhá vločka,
Teta Zima žmúri očká.
Sánky si hneď osedláme
a letíme k starej mame.
Na dvore nás sniežik zláka,
postavíme snehuliaka.
Starká ešte mrkvu dá
a snehuliak noštek má.
Podľme domov, už sa zmráka,
lyžovačka zajtra čaká.

Snehové vločky

Letia, letia hviezdy biele,
ako z čipiek tkané celé.
Plno ich je na stráni.
Chytíš – voda na dlani.

Zima

Padá sniežik na lúky,
nasadťte si čiapky – klobúky!
Zima už k nám zavítala,
všetko snehom posypala.
Sánky, lyže vytiahneme,
do polí sa rozbehneme.
Tešíme sa snehu, ľadu,
všetko je biele pre parádu.

Sneh

Dáva sa všetkým na známosť:
Prišiel k nám dneska vzácny host'.
Priniesol biele periny,
zaveje polia, dediny.

Ľudské telo

Ľudské telo – časti ľudského tela

Prostredníctvom zážitkov, tvorivosti a rôznych činností spoznávame svoje telo, časti tela a ich funkciu. Obsahový celok smeruje k vytváraniu poznania o vlastnom tele a k starostlivosti o zdravie.

Učivo: Pomenovanie častí ľudského tela, elementárne poznávanie ich funkcií.

Vetné modely – odpovede na otázky:

- Časti ľudského tela sú: hlava, krk, trup, ramená, brucho, chrbát, ruky, nohy.
- Na hlave máme: tvár, (dve) oči, nos, líca, ústa, jazyk, (dve) uši, vlasy, čelo, mihalnice, obočie.
- Časti ruky: rameno, lakť, dľaň, prsty.
- Časti nohy: stehno, koleno, päty.
- Prsty: palec, ukazovák, prostredník, prstenník, malíček.
- Zmyslové orgány: oči, uši, nos, jazyk, koža.

Môžeme počítať:

- Jeden prst, dva prsty, tri prsty, štyri prsty, päť prstov.
- Ja mám päť prstov.
- Máme dve ruky, dve nohy, dve kolená, dve oči, dve uši...
- Páry: oči, uši, ruky, nohy...

Mám dve uši – počúvam

a dve oči – pozerám.

Dve nožičky – chodím

a dve ruky – macka túlim.

Otázky a odpovede na precvičovanie nových slov, výrazov. Cieľom je, aby deti samy vedeli vymenovať všetky časti tela.

- **Čo je to?**
 - To je hlava (tvár, nos, krk, brucho, chrbát...).
- **Čo sú to?**
 - To sú oči (uši, ústa, vlasy, ramená, ruky, nohy, kolená, päty...).
- **Toto sú ústa?**
 - Áno, to sú ústa atď.. Nie, to sú oči, to je nos atď.
- **Vymenujem jednotlivé druhy oblečenia, ukáž a pomenuj časť tela, kam patrí!**
 - Tielko, tričko, blúzka, košeľa, pulóver, vesta, vetrovka, pršiplášť, zimný kabát, plavky → trup.
 - Nohavice, pančuchy, podkolenky, ponožky, topánky, čižmy → nohy.
 - Rukavice → ruky.
 - Čiapka, šatka → hlava.
 - Šál → krk.
- **Aký/aká som?**
 - Chudý/á, tlstý/á, vysoký/á, nízky/a, silný/á, slabý/á.

Najčastejšie používané povely (inštrukcie, príkazy):

- Všimni si svoje telo (svojho kamaráta, svoju kamarátku), ukáž a pomenuj časti tela (ktoré poznáš)!
- Ukáž (vymenuj) časti svojho tela!
- Postav sa oproti kamarátovi a ukáž hlavné časti ľudského tela: hlava, krk, trup, končatiny: ruky – nohy!
- Do rámu obrazu nakresli svoju tvár (celú postavu, svoju postavu)!

Slovná zásoba: hlava, krk, trup, ramená, brucho, chrbát, ruky, nohy, kolená, päty, tvár, oči, nos, líca, ústa, jazyk, uši, vlasy, čelo, mihalnice, obočie, lakť, dľaň, prsty (palec, ukazovák, prostredník, prstenník, malíček), koža, chudý/á, silný/á, tlstý/á, vysoký/á, nízky/a.

Básne, piesne, hry k téme:

Jeden, dva, tri, štyri, päť

Jeden, dva, tri, štyri, päť,
počítam už naspamäť.
Jednu hlavu, jeden nos,
jeden jazyk máme.
Ten, kto pravdu nevraví,
jazyk sa mu láme.
Jeden, dva, tri, štyri, päť,
počítam už naspamäť.
Dvoje očí, dvoje rúk,
dve uši má každý.
Ten, kto nemá pršiplášť,
ľahko zmokne v daždi.

Chlapec krásavec

Nakreslím sa, ako viem,
farbičky si zoberiem.
V zrkadle je postava,
nášho Janka škôlkara.
Na tvári nos a dve očka,
jedny ústa a dve uška.
K brušku ako sestričky,
dve rúčky a nožičky.
Už som celý, to som ja,
na seba sa podobám aj.
Mám však jednu malú chybu krásy,
že na hlave nemám vlasy.
Nič to preto, to sa stáva,
už mám vlasy, sláva, sláva.
Až teraz som, jasná vec,
pekný chlapec Krásavec..

Uličník

Päťka, šestka, sedmička,
hotová je hlavička.
Bodka, čiarka, otáznik,
hotový je uličník.
Rúčky robia t'api-t'ap,
ústočka sa smejú,
nožky robia dupi-dup,
papučky ich hrejú.

Ak si bystrý

Ak si bystrý, otvor dlane,
ruky vystri, pozri na ne.
Pusti všetko, čo máš v hrsti,
šikovne si zrátaj prsty.
Už vieš odpoveď?
Správne, je ich päť!
Otvor druhú hrst',
pridaj ešte prst.
Tri prsty a tri prsty
natrhali kapusty.
Tri a tri je šesť,
poďme niečo zjesť.

Umelec

Kreslím kolo guľaté
a v ňom oči okaté,
čiara nadol, nos je to,
ústa idú tadeto.
Kreslím, kreslím na hlave
vlasy dlhé, belavé,
tri čiaračky – to je krk,
čiry, čiary, škrky, škrk,
čiry, čiary, čiry, čaj –
to sú psia s bruchom aj.
Ťahám čiaru dvojité
zhora nadol tu i tu.
K týmto čiaram – takto, tak -
spravím dolu hák aj hák.
Ešte čiry, čiary z pliec
a päť prstov nakoniec.
To je Kubo okatý,
neumytý, strapatý.
(Martin Braxatoris-Sládkovičov)

Pršteky

Pršteky mám maličké,
 koľko ich mám na rúčke?
 Jeden, dva, tri, štyri, päť,
 spočítam ich všetky hneď.
 Jeden, dva, tri, štyri, päť,
 učím sa dnes naspamäť.
 Šesť a sedem, osem, deväť,
 o chvíľu to budem vedieť.
 Chýba mi už iba nula,
 k jednotke sa rýchlo gúľa.
 Číslo desať už sa hlási,
 spočítam si prsty asi.

Dívajte sa trošičku!
 Tu mám hlavičku,
 tu mám očka,
 tu mám uška,
 tu mám noštek,
 tu mám uška.
 Pravú-ľavú ručičku,
 tlieskam s nimi trošičku.
 Na dvoch nohách stojím,
 skáčem, behám, chodím,
 a zasa stojím!

Zodvihnime ruky hore,
 zadupocme nôžkami,
 zakrúžime ako vtáci.
 čo lietajú nad nami.
 Hore ruky – zatlieskajme!
 Na ramienka – poklopkajme!
 Na kolená – položíme,
 za chrbátik – odložíme.

Možnosti k téme:

V košíku máme vystrihovačky. Prezrite si ich dobre a povedzte, čo na nich vidíte!

To sú časti tela. (To je hlava. To je krk...)

Zostavme z nich bábiku. (Poskladajme z nich bábiku.)

Vyber, pomenuj a polož na správne miesto.

...

Zostavili sme (poskladali sme) bábiku, ale predsa nemôže byť holá. Tu v druhom košíku máme šaty, poobliekajme ju! Pomenujme jednotlivé časti oblečenia a povedzme aj to, kam patria!

...

Bábika je už pekne oblečená, ale je jej smutno, lebo je sama. Aj vám je smutno, keď nemáte kamaráta, kamarátku. Viete čo? Nakreslíme jej kamarátov! Pomôže nám pri tom básnička: *Kreslím kolo guľaté...*

...

Priniesla som obrázky ďalších kamarátov našej bábiky. Ale fotky sa nepodarili, niečo na nich chýba. Prezrite si ich pozorne a povedzte (pomenujte), čo na nich chýba?

Dajme sa do práce

Očka, očka pozerajte,
 uška, uška počúvajte,
 rúčky, vy nič nechytajte,
 len pani učiteľku vnímajte!
 Ústočka, vy nešepocte,
 a nožičky – nešuchocte!
 Podme s chuťou pracovať,
 aby sme sa z dobrej práce
 mohli všetci radovať!

Chýba ruka, noha...

Zahrajme sa! Zapnem magnetofón a vy sa môžete ľubovoľne pohybovať! Keď zastavím hudbu, má sa „prilepiť“ k zemi tá časť vášho tela, ktorú pomenujem.

Dlane, päty, čelo, prsty, kolená...

Celé telo.

Zavrite si oči. Hneď sa dostaneme do rozprávkového sveta, do rozprávky o Pinocchiov.

Kedysi dávno žil jeden stolár, ktorý sa volal Geppetto. Mal smutný život, nemal nikoho, žil sám. Raz sa rozhodol, že si urobí z dreva krásnu bábku. Našiel kus dreva a začal pracovať. Najprv urobil hlavu a krk. Tak už bábka vedela pohybovať hlavou napravo a naľavo. Skúste aj vy, ako pohybovala hlavou bábka.

Aby videla, čo sa deje vo svete, potrebovala očká. Geppetto jej teda urobil oči. Bábka otvorila oči a pozerala vpravo – vľavo, hore – dolu, dookola. Ukážte aj vy, ako bábka pozrela dookola. Geppetto urobil bábke pravú ruku – už aj pravou rukou vedela pohybovať – len tak pomaly. Urobil ľavú ruku – už aj ľavou rukou vedela pohybovať – tiež len tak pomaly.

Obidve ruky sa vedeli pohybovať. Ukážte, ako.

Urobil pravú nohu – už aj pravou nohou vedela pohybovať – len tak pomaly.

Urobil ľavú nohu – aj ľavou nohou vedela pohybovať – tiež len tak pomaly.

Obidve nohy sa vedeli pohybovať. Ukážte, ako.

Keďže už bábka mala nohy, postavila sa na ne. Vedela na nich skákať, chodiť, behať, stáť. – Ukážte, ako.

Nakoniec urobil bábke, ktorej dal meno Pinocchio, noštek a ústa, aby vedela rozprávať a usmievať sa.

Ukážte, ako robí ústami Pinocchio, keď sa čuduje, plače, smeje, raduje...

No, to je krásne! Samé veselé bábky!

Keď ste také veselé deti, tak sa dajte do tanca!

- Dupkajú nožičky, veselo dupkajú...
- Pravá nôžka, ľavá nôžka...
- Každá rúčka má prstíky...
- A tam hore na hore, na zelenom javore...
- Tancujeme labadam, labadam, labadam...
- Hlava, ramená, kolená...
- Keď si šťastný, tlieškaj rukami...
- Zahrajme si hoky, koky dokola, bude z toho zábava...

Ľudské telo – zmyslové orgány

Svet spoznáваме zmyslami: oči, nos, uši, jazyk (ústa) a koža (ruky) sú pre každého človeka ako päť verných kamarátov, ktorí mu pomáhajú poznávať okolitý svet.

Učivo: Zážitkovou formou cez zmyslové vnímanie rozlišovať zmyslové orgány detí, rozvíjať poznatky a skúsenosti o nich.

Vetné modely – odpovede na otázky:

• Ľudské telo

- Časti ľudského tela sú: hlava, krk, trup, ruky, nohy.
- Zmyslové orgány sú: oči, uši, nos, jazyk, koža.
- Oči (zrakový orgán) – očami vidíme. Oko je zmyslovým orgánom zraku, reaguje na svetlo.
- Uši (sluchový orgán) – ušami počúvame. Ucho je zmyslovým orgánom sluchu a rovnováhy, reaguje na zvuky.
- Ústa (chutový orgán) – ústami, (jazykom) ochutnávame. Jazyk je zmyslovým orgánom chuti, reaguje na chemické látky v potravinách.
- Nos (čuchový orgán) – nosom čucháme, ovoniame. Nos je zmyslovým orgánom čuchu, reaguje na pachy.
- Koža – hmat (hmatový kontakt) – na koži cítime tlak, teplo, chlad. Koža je zmyslovým orgánom hmatu, reaguje na teplo a chlad.

• Povedy (inštrukcie, príkazy):

- Ukáž (vymenuj) časti svojho tela!
- Všimni si svoje telo a pomenuj zmyslové orgány!
- Všimni si svojho kamaráta a ukáž (na jeho tele) zmyslové orgány!

• Čo je to?

To je nos, koža...

• Čo je to?

○ To sú oči, uši, ústa...

• Sú toto ústa?

○ Áno, to sú ústa. Nie, to je nos.

Prečo máme päť zmyslov?

Načo mi je zmyslov päť?

Nuž, aby som spoznal svet.

Hmatom spoznám, čo je hladké.

Chuť mi povie, čo je sladké.

Zrak slúži na pozeranie,

sluch zasa na počúvanie.

Čuch varuje ľudí –

toto vonia, hento smrdí.

• Koľko zmyslov poznáme?

○ Päť.

• Vymenujte ich a ukážte ich na svojom tele! (Ukáž, kde máš oči, kde máš nos...)

• Na čo slúžia zmyslové orgány? (Čo sme sa z básničky naučili? Čo sme sa dozvedeli z básničky?)

○ Aby som spoznal svet. (Aby sme spoznali svet.)

• Na čo slúžia oči, uši, ústa?

○ Očami vidíme. – Oči slúžia na pozeranie.

○ Ušami počúvame. – Uši slúžia na počúvanie.

○ Ústami, (jazykom) ochutnávame. – Jazyk povie, čo je sladké, kyslé, slané, horké, štiplavé...

• Na čo slúži nos a hmat?

- Nosom ovoniavame. – *Nos varuje ľudí, toto vonia, hento smrdí.*
- Na koži cítime teplo i chlad. – *Hmatom spoznám, čo je hladké...*
- **Zrak:** farba, tvar. – Očami vnímame farbu/y, tvar.
- **Sluch (zvuk):** hlasný – tichý, príjemný – nepríjemný. – Ušami vnímame zvuk/y.
- **Čuch:** príjemná vôňa – nepríjemný zápach. – Nosom vnímame príjemnú vôňu, nepríjemný zápach.
- **Hmat:** tvrdý – mäkký, hladký – drsný, horúci – studený. – Hmatom vnímame povrch.
- **Chut':** sladký, kyslý, slaný, horký, štiplavý. (*Torta je sladká, citrón je kyslý, soľ je slaná, liek je horký, paprika je štiplavá. Je to cukor? Áno, to je cukor. Nie, to nie je cukor, to je soľ.*) – Jazykom vnímame chuť.

Slovná zásoba: oči, zrak, vidieť, farba, tvar, uši, sluch, zvuk, hlasný – tichý, príjemný -nepríjemný, nos, čuch, čuchať, voňať, príjemná vôňa, nepríjemný zápach, jazyk, ochutnávať, sladký, kyslý, slaný, horký, štiplavý, koža, hmat, hmatat', hladina, tvrdý – mäkký, hladký – drsný, horúci – studený.

Najčastejšie používané povely (inštrukcie, príkazy): Ukáž tie časti tela, ktorými vidíš, voniaš, ochutnávaš, hmatáš! Pozri si obrázky (vo farebných rámčekoch)! Pomenuj ich! (Pomenuj, čo vidíš na obrázkoch! Sú to zmyslové orgány.) Povedz, čo robíme nosom (ovoniame), okom (vidíme), ústami (ochutnáваме), uchom (počúvame) a rukou (chytáme). Prirad' obrázky k zmyslom podľa toho, ktorý využívaš. Napr.: loptu chytáme rukou... Pripravila som vám tanieriky s rôznymi chuťami: slanou, sladkou, kyslou, horkou, štiplavou. (Deti môžu ochutnávať a určovať spoznané chute.)

Básne, piesne, hry k téme:

Pät' zmyslov

Človek, ten má zmyslov päť,
viem ich všetky naspamäť.
Kde sú oči, tam je zrak,
po prstoch nám skáče hmat.
Do nosa nám vošiel čuch,
na uši nám sadol sluch.
V ústach na krajíčku –
chuť si drieme na jazýčku.
Máš päť zmyslov, máš päť prstov.
Všetky pekne radom vyslov:
zrak, sluch, chuť, čuch a hmat.

Pršteký

Mám pršteký, mám.
Komuže ich dám?
Palec vraví, ja som silný,
ukazovák zase pilný,
prostredníček najdlhší,
prsteníček najkrajší
a malíček najmenší.

Zelenina

Niečo je guľaté,
niečo je hladké,
niečo je štiplavé,
niečo je sladké.

Hrášok je guľatý,
fazulka hladká,
cesnak je štiplavý,
mrkvička sladká.

Ústočká sú na papanie,
na vône je malý nos,
očká, aby videli,
ušká, aby počuli.

Ústa máme na papanie,
noštek máme na voňanie,
očká, aby videli,
ušká, aby počuli.

Ručičky

Ruky, ruky, ručičky,
máte malé prstičky,
máte malé dlane,
zatlieskame na ne.

Ľudské telo – starostlivosť o zdravie, ochrana zdravia

Spracovaním tejto témy pomáhame deťom uvedomiť si potrebu starostlivosti o svoje telo a zdravie, vedíme ich k dodržiavaniu zásad ochrany zdravia. Podporujeme a ďalej rozvíjame hygienické návyky detí. Základné je poukazovať na dôležitosť empatického správania sa k chorým a postihnutým.

Učivo: Hygienické návyky. Starostlivosť o zdravie, ochrana zdravia, osvojíme si konkrétne postupy, správne návyky, ako chrániť svoje zdravie.

Vetné modely – odpovede na otázky:

V umyvárni používané vetné modely

• Čo je to? Kam ideme?

- To je umyváreň. Ideme do umyvárne. Ideme na záchod.
- To je kúpeľňa. Ideme do kúpeľne.

• Čo robíme v umyvárni? Čo robíme v kúpeľni?

- Vyhrnieme si rukávy. Vyhrň (vyhrňte) si rukávy!
- Umyjeme si ruky (tvár, ústa atď.). Umyjeme si ruky mydlom aj vodou. Umy si ruky! Umy si ruky mydlom aj vodou!

• Čo si umyjeme?

- Umyjeme si nechty mydlom, kefkou aj vodou. Umy si nechty mydlom, kefkou aj vodou!
 - Kúpeme sa. Sprchujeme sa.

• Čo si utrieme?

- Utrieme si ruky (tvár, ústa atď.). Utrieme si ruky do uteráka. Utrieme si ruky do sucha. Utri si ruky! Utri si ruky do uteráka! Utri si ruky do sucha!
 - Utrieme sa.
- Ruky máme čisté, suché.
- Umyjeme si zuby. Umyjeme si zuby zubnou pastou a zubnou kefkou. Umy si zuby! Umy si zuby zubnou pastou a zubnou kefkou! Opláchni si zubnú kefku a pohár! Polož kefku a pohár na poličku!
 - Prosím si zubnú pastu! Prosím si modrú (bielu, pásikavú atď.) zubnú pastu!
- Učešme sa. Učeš sa! To je hrebeň. To je kefa. To je zrkadlo. Učeš sa pred zrkadlom! Učeš si vlasy! Vezmi si hrebeň! Čo máš v ruke? Aký je tento hrebeň? (Malý, veľký, červený, žltý atď.)
- Zober si vreckovku! Vyfúkame si nos. Vyfúkaj si nos! Hod', polož vreckovku do koša!
- Zavesíme si uterák (na vešiak, na miesto). Zaves si uterák (na vešiak, na miesto)!
- Napravíme si šaty. Tielko, tričko si dáme do nohavíc. Naprav si šaty! Tielko, tričko si daj do nohavíc!
- Postavte sa do radu! Chyt'te sa za ruky! Utvorte dvojice! Ideme naspäť do triedy.
- Ako ideme po chodbe? Po chodbe ideme potichu (pomaly) ! Chod'te pomaly, ticho do miestnosti, do triedy!

Slovná zásoba: umyváreň (do umyvárne, v umyvárni), kúpeľňa (do kúpeľne, v kúpeľni), umývadlo, zrkadlo, záchod, sprcha, uterák, vešiak, mydlo, zubná kefka, zubná pasta, hrebeň, vreckovka, kôš, čistý/á/é, špinavý/á/é, pomaly, ticho.

Najčastejšie používané povely (inštrukcie, príkazy): Pomenujme predmety, ktoré používame v umyvárni. (Ďalej: hore uvedené vetné modely.)

Básne, piesne, hry k téme:

Len čo vstanem

Len čo vstanem, hop-sa-sa,
umyjem sa do pása.
Šuchy – ruchy krk i tvár.
Vezmem vody za pohár.
Umyjem si kefkou hravo
všetky zúbky, vpravo, vľavo.
Či je na mne dáka chyba?
Celý deň som ako ryba!

Básnička

Hore-dolu,
Hore-dolu,
umyjeme
zúbky spolu.
Tuti-fruti
do zákruty,
zúbkom sladká
pasta chutí.
(Daniel Hevier)

V zdravom tele zdravý duch – My sa chrípky nebojíme

Dobrý deň, deti! Dovoľte, aby som sa predstavila, som Zdravulka – dievčatko, ktoré vie všetko o zdraví a chorobe. Chodím po svete a pomáham tým, ktorí to práve potrebujú – zvieratká, deti... Dnes som prišla, aby som vám porozprávala jeden príbeh.

Chcete? Ak áno, tak pršteť na ústa a počúvajte!

Kde bolo, tam bolo, dávno, pradávno, žila jedna stará, zlá čarodejnica, ktorá sa volala Chrípka! Bola škaredá, mrzutá až strach! Nikdy sa neusmiala, z ničoho na svete sa netešila.

Len čo niekde videla veselé, usmiate deti a ľudí, urobila: „čáry-máry-fuk“ a svojím kúzlom zasypala všetkých škodlivými bacilmi. Bacil, to je vám tvor veru ohydný, ale veľmi usilovný. Všetci zaraz ochoreli, dostali vysokú teplotu, rozbolelo ich hrdielko, bruško, hlavička a museli navštíviť lekára.

(Zdravulka medzitým môže ukazovať na obrázkoch škaredú čarodejnicu, bacil, choré deti...)

– Deti! Boli ste už aj vy niekedy choré a museli ste ísť k lekárovi? Hm, nebolo to príjemné, však? Takto ochorel jedného dňa aj môj kamarát Miško. Už ho tuším počujem prichádzať...
Miško:

Áááá, hapčiii, ale som brechladol, hááápčiii! (hovori so zapchatým nosom)

Ahoj, kabaráti, ahoj, Zdravulka, tak sa da mna bozrite, kýchab, smrkáb, bolí ma hlavička aj hrdielko... vraj je to chribka, hááápčiii!

A vieš čo je najhoršie, Zdravulka?

Nemôžem sa hrať s kamarátmi, vraj by som medzi nich rozniesol chrípkové bacily.

Zdravulka, pomôž, prosím, ja už nechcem byť nikdy chorý!

Zdravulka:

No, Miško, tu je každá rada drahá.

„Čo je zákon nášho zdravia?

Čistá voda, zdravá strava

a keď škôlkar veľa spáva

bude zdravý ako repa,

chrípke žiadnu šancu nedá!”

Zacvičme si

Jedno oko, druhé oko,
obe otvor naširoko.
Jedna ruka, druhá ruka,
natahni ich, až v nich puká.
Jedna nôžka, druhá nôžka,
pokrč ich a vystri troška.
Rýchlo zoskoč na koberec,
urob malý kotrmelec.
A utekaj cupky-dupky,
do kúpeľne umyť zúbky.
Pred jedením člipky, člapky,
umyjeme obe labky (ruky).
A teraz ich dosucha
uteráčik vyšúcha.

Miško:

Čistá voda? Zdravá strava? Veľa spávať? A to stačí?

Zdravulka:

Veru áno! A keď si ešte dobre zacvičíš, najlepšie je na čerstvom vzduchu:

„Cvičíme, cvičíme, denne aspoň chvíľu,
cvičíme, cvičíme, naberáme silu,
cvičíme, cvičíme, maláci aj veľkáci,
cvičíme, cvičíme, raz z nás budú siláci!”

Miško:

Jéj, to sa mi páčilo! A čo tá čistá voda?!
To jej mám akože veľa piť?

Zdravulka:

Cha, cha, cha, ty si niekedy taký Miško – pletko.

Čistou vodičkou sa treba dobre umývať a pomocou mydla zabojuješ aj proti tej najväčšej armáde bacilov!

Ukáž mi ruky, Miško, či ich máš čisté.

Miško:

Ale, samozrejme, len sa pozri...

Zdravulka:

Jáááj...

„Rúčka kričí ajajaj, špinavá som, pomáhaj!

A pusinka ojoj, mydielka sa ty neboj!

Mydli, mydli, mydlíme a špiny sa zbavíme,

mydli, mydli mydlíme, bacilov sa zbavíme!”

Miško:

Takto, Zdravulka? Bacily, traste sa, mydlo už rúti sa!

Zdravulka:

Správne sa umývať musíš pravidelne ráno, večer, pred každým jedlom a po každom použití WC.

Na to nezabúdaj, Miško! A keď chceš, vždy ťa môže sprevádzať táto riekanka:

„Len čo vstanem z postele, už aj bežím vesele

umyt' ruky, krk aj tvár, vezmem vody za pohár.

Umyjem si kefkou hravo všetky zúbky vpravo, vľavo.

Či je na mne dáka chyba? Celý deň som ako ryba!”

Miško:

To bolo veselé a aké je to všetko jednoduché, ďakujem ti, kamarátka Zdravulka!

Odteraz budem dodržiavať tvoje rady, budem zdravý a nebudem musieť doma ležať chorý a boľavý v postielke.

Zdravulka:

Správne, a nezabudni jesť veľa ovocia – sú v ňom vitamíny.

Piť bylinkové čajiky, ktoré sú v zime zdravé a aj na poriadny oddych, či spánok popoludní nezabúdaj.

Pretože deti v spánku rastú, mocnejú a z malákov sa stávajú strednáci,

potom veľkáci a potom môžu ísť rovno do školy!

Miško:

Teraz, keď už všetko viem,

ešte raz ti ďakujem!

Mydlo, vodu, spánok treba.

Kto je chorý – tomu beda.

K tomu dýchať čistý vzduch,

v zdravom tele – zdravý duch!

My budeme deti zdravé,

naučili sme sa práve, že s bacilmi zatočíme,

MY SA CHRÍPKY NEBOJÍME!

Kvapka vody – cesta dažďovej kvapky

Bez vody sa nedá žiť. 22. marca si ju celý svet pripomenie a ani my na ňu nemáme zabudnúť a máme spoločne oslavovať s deťmi.

Tento deň je dôležitý z hľadiska zvýšenia povedomia predškolských detí, ktoré si majú uvedomiť dôležitosť zachovania zdrojov pitnej vody a ich ochrany. Je dobrou príležitosťou na pripomenutie dôležitosti vody pre zachovanie životného prostredia aj pre budúce generácie. Voda pokrýva až 75 % našej planéty, ale iba 1 % z tohto množstva je vhodné na pitie.

Deti predškolského veku potrebujú okrem slov „precítiť a prežiť“ krásu a rozmanitosť živej či neživej prírody. Vlastnými zážitkami, skúsenosťami, pozorovaním a objavovaním, formou zážitkového učenia si osvojujú nové vedomosti a pozitívne postoje k prírode, a tak si postupne uvedomujú potrebu jej ochrany.

V našich aktivitách máme deti približovať viac k prírode a životu v nej. Nezabudnite ani vy na vodu a myslite na to, že tej pitnej vody, ktorou niekedy tak nešetrne plytváme je na našej Zemi málo a že niektorí ľudia na svete pre nedostatok vody i zomierajú!

Môžeme začať krátkou prednáškou o dôležitosti vody pre náš život a o význame jej šetrenia, oboznámime deti s významom a kolobehom vody na Zemi. Môžeme im porozprávať o tom, kde všade v prírode sa nachádza, aké má podoby, ktorú môžeme piť a ktorú nie, ale aj o tom, ako ľudia vodu znečisťujú, o nebezpečenstve jej znečistenia človekom.

Súčasná generácia si neuvedomuje, aká je voda vzácna a nedokáže ňou šetriť. Preto pokladáme za dôležité už u malých detí rozvíjať ekologické myslenie, pozitívny postoj k prírode, ktorej je voda neoddeliteľnou súčasťou.

Tieto deti sú najmladší obyvatelia našej planéty a sú jej budúcnosť. **Voda je život** a my chceme týmto projektom poukázať na nenahraditeľnosť vody pre život na Zemi. Zároveň chceme deťom ukázať, že aj voda prežíva svoj život, „kolobeh vody“, a je dôležité vodu chrániť.

Najčastejšie používané povely (inštrukcie, príkazy):

- Pozri si obrázok! Povedz, v akej podobe je na ňom voda!
 - Voda, ľad, hmla, inovat', sneh, dážď, potok, rieka, jazero, more atď.
- Modrou pastelkou spoj zvieratá, ktoré žijú vo vode.
 - Ryba, rak, veľryba, žralok atď.
 - Sú to vodné zvieratá (živočíchy).
- Nakresli (na voľné miesto) ryby!
- Zelenou pastelkou spoj ostatné zvieratá s lúkou.
- Vieš, ako ich voláme? Pomenuj ich (ktoré poznáš)! (*Zajac, liška, jež atď.*)
- Aby kvety, stromy, rastliny a všetko živé mohlo rásť, je potrebná voda.

Básne, piesne, hry k téme:

Dnes je Deň vody,

ktorá je darom prírody.
Bez vody nás ničí smäd,
zahynie bez nej celý svet.
Pre človeka je voda vzácna,
je to vec nad slnko jasná.

Voda je život, voda je raj

pre človeka a prírodu najväčší dar.
Keď má človek veľký smäd,
pomôže mu voda hneď.
Voda je pre nás dôležitá,
každý živý tvor ju uvíta.

Rosa

Na tráve je rosa,
chodím po nej bosá.
Keď sa slnko zavčas rána
na prechádzku poberá,
kvapky sú mu zrkadielka,
rado sa v nich pozerá.
(Elena Čepčėková)

Dáždik

Klope, klope dáždik
na zelený dáždnik,
klope, klope prstíkom,
kto je pod tým dáždnikom?
To som ja, Marienka,
mokne mi sukienka,
ja ťa nechcem, dáždiček,
ja chcem slnka kúštiček.

Žaba

Žaba, žaba, žabička, (poklus vpred)

skáč mi pekne, maličká. (poskoky vpred v podpore drepmo štyrikrát striedavým posúvaním rúk a nôh)

Na vodu ťa hádzem (mierny stoj rozkročný, upažiť – švihom upažovať vpravo i vľavo – osemkrát **mocne ako vládzem.**

Voda je život, voda je dar,

voda je niečo, čo patrí k nám.
Príroda je vzácna, rád ju mám.
Ak som smädný, vodou smäd pochovám.

Pri vode

Čľup, čľup do vodičky,
zahrajme sa na rybičky.
Slnko púšťá zlaté nite,
vo vode ich ulapíte.
Ja ich chytím prvý!
Ja ich chytím druhý!
(Elena Čepčėková)

Hlavné myšlienky a aktivity výchovy a budovania pozitívnych návykov k vode z vodovodu a k vode všeobecne u najmenších môžu byť:

Hlavné myšlienky:

- **Cesta vody** → cieľom je vysvetliť deťom kolobeh vody v prírode.
- **Voda základ života** → myšlienkou poukázať na to, že voda je základom zdravého života s dôrazom na to, že voda z vodovodu je veľmi vhodná a dostupná.
- **Šetri tam, kde treba** → myšlienkou máme zdôrazniť význam šetrenia pitnou vodou so zreteľom na šetrenie na správnych miestach a pri správnych činnostiach.

Hlavné aktivity:

- **Svetový deň vody:** výstava fotografií, reprodukcí, vypočutie hudobných kompozícií s témou vody atď.
- **Prednášky.**
- **Interaktívne aktivity a hry pre deti.**
- **Výtvarná súťaž** – kreatívne nápady, napr.: „Leporelo o ceste vody“.
- **Poznávacie výlety** s deťmi: do čističky odpadových vôd, návšteva okolitých vodných plôch (napr. kanál, mokrad, jazero atď.).
- **Divadelné hry** o „živote vody“ – básne, rozprávky, príbehy, scény atď.

Keď idú deti do postieľok, môžeme im prečítať (porozprávať) príbeh *O kvapke vody*, ktorým im bližšie priblížime kolobeh vody.

Kvapka vody

Toto je rozprávka o tom, ako kvapka vody spojila priateľov na opačných stranách zemegule. Kvapka z fantastickej fazuľovej polievky sa ocitla v pohári vody pri mojom PC (počítači). Neveríte? Nájdite si vo svojom uponáhľanom živote desať minút, čítajte a uveríte.

Volám sa Katka. Katka Kvapková. Vznikla som druhý deň, keď vznikol život. Prežila som státisíce životov vo všetkých svojich skupenstvách a formách. A o niektorých z nich vám chcem teraz porozprávať.

Cítim, že sa blíži moja premena. Momentálne sa nachádzam u svojho otca. Mojm otcom je Mrak. Už síce starne, poznám to na jeho sfarbení. Mení sa z bieleho junáka na tmavého starca a už nemá sil udržať mňa a milióny mojich sestier, ktoré stvoril s mojou matkou Slnecnou Žiarou a vypiplal nás z drobnej vyparenej vodnej častice až do tvaru, v ktorom sa môžeme osamostatniť. Cítim, ako sa moja časť preťahuje a moje telo sa z drobnej guľôčky mení na dospelú kvapku. Netrpezlivo čakám, kedy nás otec vypustí a pre ktoré miesto na zemi sa rozhodne.

Padám. Postupne si všímam, aké je ročné obdobie a teším sa, že som sa dostala do tichého jarného dažďa a s miliónom sestier padáme do krajiny, o ktorej hovoria, že je srdcom Európy. V malom Pramienu stekáme do horskej Bystrinky, ktorú moje sestry s úsmevom na tvári a dobrou náladou prejavujúcou sa tichým žblnkáním a prevaľovaním sa cez čisté skaly milujú. Pridávam sa k nim a teším sa s nimi. V tom jedna skrúpkina: „Sestry, tešte sa, je to tu. Zaskáčeme si. Už som tu raz bola. Blíži sa ten fešák Vodopád.“ Všetky si upravujeme kvapkový tvar do dokonalosti, lebo teraz nás čaká sólové vystúpenie. Meníme sa na drobné kvapky a ukazujeme sa okolostojacim ľuďom. Sme také vzrušené, že bezhranične ujúkame a v celku je z toho taký hukot, že ani s údivom sa prizerajúci ľudia nepočujú vlastné slová. Ako každá rozkoš, tak aj tento sólový let sa končí a opäť sa spájame do jednej vodnej masy a skúsené sestry vravia, že teraz sa voláme Rieka. Krajina okolo sa mení a odrazu... buch, bác! Zabudla som na priateľov vodákov a veslom som bola párkrát preplieskaná po celom kvapkovom tele. Nevadí mi to, nezažívam to prvýkrát v životoch.

Bolo aj horšie. To, keď ma otec Mrak vypustil do obrovského množstva vody, pod ktorým sa posunuli zemské dosky a z nás sa tvorila vlna Cunami. Nič nás nemohlo zastaviť a rúcali sme všetko, čo nám prišlo do cesty. Mrzelo ma to. Ale mamka Žiara ma včas vyparila k ďalšiemu otcovi a ten ma za odmenu vypustil vo forme snehovej vločky do strediska, kde bolo veselo a ľuďom som robila až do jari radosť, lebo sa mohli po mojom hviezdicovom tele vyblázniť pri zimných hrách. Alebo, keď ma iný otec nechal tisíročia oddychovať vo forme ľadu vo veľkej ľadovej kryhe, kde som v tichu prírody prežívala pomalé presuny v tvare ľadovcov, až kým sa kusisko neodlomil a priateľ Prúd nás neodniesol do teplejších krajín a matka Žiara ma nevyparila k ďalšiemu otcovi.

Ako Rieka pokračujeme, ale niečo sa predsa len mení. Z rôznych sídiel na našom brehu do nás začínajú vtekať tie hnusné a smradľavé sestry z kanálov a priemyselných výpustov. Miešame sa spolu a ja pozorujem život na okolí. Mám rada hlavne večerné pretekánie okolo tichých zátok, kde na brehoch vidím milenecké páry, skupinky priateľov s gitarami a trpezlivých rybárov. Pretekáme veľkomestami a hovoria nám už Veľtok. Plávajú po nás riečne člny a výletné lode a my sa snažíme svojou vlahou spríjemniť ľuďom na nich horúčavami znechutený život. Veľa z nás si už vyberá matka Žiara a prenáša ich ku Mraku, aby sa z nich opäť narodili kvapky, ktoré nikdy nevedia, kde až dospejú, dopadnú.

Ja putujem ďalej. Vyhýbam sa čerpadlám, do ktorých moje neskúsené sestry bývajú vtiahnuté, aby zavlažovali okolité polia, kde v dôsledku sucha hynú, viem si nájsť cestičku ku priepustom v množstve priehrad na Rieke postavených ľuďmi, ktorí využívajú našu spojenú silu na pohon turbín, ktoré pre nich vyrábajú elektrickú energiu a darí sa mi preštrikovať aj spleťou deltovitého zakončenia púte Veľtoku a jeho dramatického spojenia sa s morom.

Mením svoju hustotu a chut'. Stávam sa slanou kvapkou v Mori. Svojou mohutnou spojenou silou prenášame ťažké lode a spájaním sa s bratmi Morami sa z nás stáva Oceán. Nesieme gigantické kolosy, na ktorých pristávajú lietadlá, čakáme, kam nás priateľ Prúd zanesie a ja už tuším, že si po mňa čoskoro príde mamička a silou svojho slnečného lúča ma vo forme parnej čiastočky presunie k novému otcovi Mraku.

Tak sa aj stalo a ja teraz po ďalšej strastiplnej ceste vodovodným potrubím sedím v pohári na PC stolíku nejakého hňupa, ktorý ma vleje do svojho žalúdka. Už sa mi to stalo neraz a viem, že sa premením na moč a budem musieť absolvovať tú ponížujúcu cestu kanálovými rúrami a prežiť to nechutné prečisťovanie v čističke odpadových vôd .

Ale čo sa to deje? Hňup berie pohár, kde som ja so svojimi sestrami a neodpíja z neho, ale s blaženým úsmevom nás nesie na balkón a leje do črepníka s muškátom. Chvála Bohu. Mamka Slnčná Žiara si ma odtiaľ určite presunie k nejakému novému otcovi a ja budem čakať, až opäť dospejem a kvapnem možno niekde k vám, na okno vášho auta a vy ma povozíte alebo skončím vo vašej fazuľovej polievke. Tam už som raz bola. Dolial ma tam chlapík, ktorého volali @FeroSracz. Tá polievka bola výborná. Dám vám na ňu recept. Hoci som potom musela prejsť tým potupným procesom cez žalúdok, kanalizáciu a čističku, stálo to za to. Do takej polievky sa vrátim vždy rada. Pozdravujem Vás. Vaša Katka Kvapková.

Prebúdza sa lúka, pole, prebúdza sa hora...

V marci je už pani Zima taká unavená, že sa rozhodne oddychovať. 21. marca vládu odovzdá svojej kamarátke – pani Jari. Slniečko vtedy prebúdza prírodu a začína sa jar. Že ju nepoznáš a nevieš, kde je? Keď otvoríš oči, určite ju uvidíš všade okolo seba! Zvieratkám daruje mláďatká, rastlinám púčiky, ľuďom radosť a lásku.

Pozorujme prebúdajúcu sa prírodu, pučanie stromov, prvé jarné kvety a vnímajme ich krásu a jedinečnosť! Všímajme si farebnosť jarnej prírody a charakteristické znaky ročného obdobia, zmeny okolia, čo ich vyvolalo, ovplyvnilo!

Učivo: Znaky jari (znaky jarného obdobia), počasie: poznať, opísať, rozlíšiť prírodné javy ovplyvnené počasím, kalendár počasia, oblečenie. Pozorovať prebúdajúcu sa prírodu v prechode zo zimy do jari, bádať (kutatni, fúrkészni) a hľadať prvé zmeny v prírode. Rozvíjať v detiach pocit spoluzitia so živou prírodou. Orientovať sa v časových vzťahoch.

Vetné modely – odpovede na otázky:

• Aké ročné obdobie je teraz?

- Je jar. Tu je jar. Teraz je jar.

• Aké ročné obdobie je (vidíme) na obrázku?

- Na obrázku je jar.
- Na obrázku vidíme, že je jar.
- To je obrázok jari.

• Čo je teraz, deti?

- Teraz je jar.

• Je teraz jar?

- Áno, teraz je jar.

*Jar k nám prišla, slnko svieti,
tešíme sa, milé deti.
Kvietok kvitne, vtáčik spieva,
príroda sa zobudila.*

• Je teraz zima (jeseň, leto)?

- Nie, teraz nie je zima (jeseň, leto). Teraz je jar.

• Vymenujte znaky jari! (Ukážte na obrázku!)

- Slnko teplejšie hreje. Vzduch je teplejší. Je teplejšie. Slniečko začína (na jar) hriať teplejšie.
- Sneh sa roztopí. Chladná zima zmizne.
- Fúka vietor. Teplý vietor fúka. Vánok previeva.
- Často prší. Blýska sa. Keď slnko svieti a aj prší, je dúha.
- Žblnká potok.
- Pučia stromy.
- Stromy začínajú na jar kvitnúť. To je jarný rozkvitnutý strom.
- Kvitnú kvety (jarné kvety). V záhradách rozkvitli jarné kvety. (Aj) na lúkach rozkvitli (jarné) kvety. Kvety majú dobrú vôňu a peknú farbu.
- Tráva je zelená.
- Dni sú dlhšie, noci sú kratšie. (Dni sa predlžujú, noci sa krátia.)

• Aké je jarné počasie (ako je vonku)?

- Počasie je premenlivé.
- Svieti slnko. Nie je zima. Je teplejšie.

• Aké oblečenie vidíte na obrázku? Aké oblečenie poznáte?

- Tielko, tričko, pulóver, nohavice, vetrovku, pršiplášť, tepláky, jarný kabát a poznáme aj dáždňik.

• Ako sa oblekame na jar? Čo si oblečieme na prechádzku (keď ideme na prechádzku)? Čo si oblečieme, keď je teplejšie? Čo si oblečieme, keď prší?

- Oblekame sa do tenšieho odevu. Potrebujeme tenší odev.
- Oblečieme si tielko, tričko, blúzku, košeľu, pulóver, ponožky, podkolenky, nohavice, sukňu, vetrovku, kabát, pršiplášť, tepláky. Zoberieme si dáždňik.

• Jarné mesiace sú: marec, apríl, máj.

Slovná zásoba: roztopí sa, zmizne, teplý (teplejší), začína, hreje (hriat'), vánok, previeva, blýska sa, dúha, žblnká, pučí, kvitne, rozkvitnúť, prebúdz, premenlivé.

Najčastejšie používané povely (inštrukcie, príkazy): Pozoruj znaky jari v prírode! Opakuj za mnou! Povedz aj ty! Dávaj pozor! Vyber obrázky jari! Vyber si! Pozri sa von oknom! Porovnaj ho! Vymeň štyri ročné obdobia! Vymenuj jednotlivé znaky ročných období! Ovoňaj tento kvet! Pomenuj! Pomenujte! Hovorte so mnou! Pozorujte prírodu! Ideme na prechádzku. Kam ideme? Budeme pozorovať. Pozorujeme. Pozorujte stromy, kvety, farby.

Básne, piesne, hry a riekanky:

Prišla jar

Unavená pani zima zložila sa k spánku,
na jej miesto nastúpila jar v sprievode vánku.
Privolala teplé slnko, lastovičky z diaľky,
rozhodila kvety na zem, pod kríčky fialky.
Zaobliekla lesy, háje, vtákom dala noty,
slávik jej hneď pohotovo novú pieseň nôti.
Tešíme sa, že si prišla, milá, krásna pani,
teplo, radosť doniesla si, vitaj medzi nami.

Jar

Čo zistíme v kalendári?
Že slniečko viacej žiari.
Sniežik sa aj v hore topí,
nezostanú po ňom stopy.
Tešíme sa všetci z jari,
snežienkam sa dobre darí.
Natrháme z nich aj mame,
do vázičky si ich dáme.
Vrbe rastú puký veľké,
nachystá v nich peľu včielke.
Dunčo žmurká na svet z budy,
príroda sa celá budí.

Príchod jari

Čo to, čo to, čo sa to deje?
Slniečko sa na nás smeje.
Snežienky rozkvitli,
vtáci sa smejú,
mušky si na slnku
krídelká hrejú.

Ide jar

Končí zima, ide jar,
slnko pekne svieti,
na lúku hneď vyťahnu
zvieratká i deti.

Prvosienky

Prebúdz sa lúka, pole,
prebúdz sa hora,
vlietla s ránom lastovička
do nášho dvora.
Na okienke prisadla si,
na okienke klope:
„Von sa, deti, prvosienky
sú až na priekope!”

Jar

Lastovičky prileteli,
včielky pekne bzučia,
potok nám spieva o jari,
všetky stromy pučia.
Trávička je zelená,
slnko stále hreje,
o jari si spievame,
veď nič krajšie nie je.

Jarná báseň

Malé, biele snežienky
privolali jar:
„Pod', slniečko, na obzor,
pohľad' našu tvár.”
Pohladilo slniečko
prvé jarné kvietky,
zazvonili hlavičkami,
vonku sú už všetky.

Jar

Pod snehom už prvá tráva
na slniečko vykukáva.
Prvé kvietky voňajú,
vtáčiky už spievajú.

Prišla jar

Prišla jar a vôňa vzduchu
pripomína kvetov lúku.
Odkladáme rukavice,
čiapky, teplé nohavice.
Zelená už všade srší,
miesto snehu dáždik prší.
Roztopený snehuliak
premenil sa na oblak.
Dni sú dlhšie, dá sa hrať,
vonku psinu vystrájať.
Počítače vypínajte
a slniečko privítajte.

Jar

Zima nám už odišla,
jar nám zas prišla.
Bundy, čiapky, čižmy schováme,
byty si upraceme a už to máme.
Jar s veľkou radosťou privítame,
pesničky o nej zaspievame.
Trala-la-la-la,
jar sa nám konečne prebrala.

Kniha je náš kamarát

Motto:

„Rozprávka je jablň košatá, sú na nej jabĺčka zo zlata,
ochutnaj, pocítiš sladkosť slov rozprávky – zázraku zázrakov...”

Lenka Tomešová

V apríli pri príležitosti *Medzinárodného dňa detskej knihy* – 2. apríla, v deň narodenia významného autora rozprávok, dánskeho spisovateľa Hansa Christiana Andersena (1805–1875) – a *Dňa poézie* – 11. apríla, v deň narodenia vynikajúceho maďarského básnika Attilu Józsefa (1905–1937) – spoločne prežívame rozprávkový mesiac.

Cieľom témy *Kniha náš priateľ* je podnietiť lásku detí ku knihám a k čítaniu, upriamiť pozornosť na tvorbu kníh pre deti, objavovať bohatstvo ľudovej a umeleckej slovesnosti, chápať základné vlastnosti mravnosti, rozvíjať citový život detí. Rôznymi výrazovými prostriedkami vyjadriť dojmy a zážitky z rozprávok, prostredníctvom kníh rozvíjať u detí predstavivosť, fantáziu, vyjadrovanie a reč. Hľadať múdrosť a ponaučenie ukryté v rozprávkach, príbehoch a bajkách. Prebúdzat' u detí cit pre spravodlivosť a pravdu, súcitiť, schopnosť vcítiť sa do pocitov a nálad iných. Deti počúvajú rozprávky v priebehu celého roka, pri tejto téme ich zase môžeme zopakovať v rôznych edukačných aktivitách.

Ak máme, môžeme využiť školskú knižnicu na čítanie, hry, aktivity a zapožičiavanie kníh. Môžeme navštíviť miestnu alebo školskú knižnicu, pri tejto príležitosti priblížiť deťom všetko to, čo kniha pre mnohých znamená, ako hovorí názov obsahového celku: kamarát, pomocník i učiteľ. Uvedomovať si, že knihy sú zdrojom rôznych informácií a poznatkov.

Navrhované témy:

1. Kniha môj kamarát – „Kniha očami detí”
2. Zahrajme sa na rozprávku
3. Putovanie za básničkou
4. Rozprávková lúka

Čo (aké možnosti, príležitosti) nám zabezpečí (núka) táto téma?

O knihe

- Kniha je významný činiteľ socializácie dieťaťa, jeho kultúrneho a estetického správania.
- Prostredníctvom rozmanitých aktivít:
 - prebúdzame záujem detí o knihu (písané slovo, ilustrácia);
 - rozvíjame ich predstavivosť, fantáziu, tvorivosť;
 - oboznamujeme deti s ľudovou slovesnosťou, tradíciami a zvykmi;
 - podporujeme a rozširujeme ich záujem o nové poznatky získané z rôznych typov kníh (rozprávkových kníh, náučných kníh, encyklopédií, časopisov atď.).
- Prostredníctvom knihy:
 - objavujeme krásu slova, ilustrácie;
 - ovplyvňujeme psychický vývin, estetické vnímanie a cítenie dieťaťa, kultivovaný prejav (*művelt, kulturált beszéd*).

Stratégia výchovno-vzdelávacej činnosti:

- počúvanie rozprávok, príbehov,
- rozhovory,
- dramatizácia, rolové hry, hranie divadla, hranie bábkového divadla,
- nácvik básní, piesní,
- „čítanie” textov, „písanie” textov, maľované čítanie,
- nácvik správnej výslovnosti, hra so slovami, rozvoj komunikatívnych schopností (vyjadrovanie), zdokonaľovanie artikulácie hlások,
- prezeranie kníh, encyklopédií, časopisov,
- návšteva knižnice,
- sledovanie divadelných predstavení.

Vetné modely – odpovede na otázky:

• **Čo je to?**

- To je kniha (rozprávková kniha, knižnica, rozprávkový kútik, polička na knihy).

• **Kam ideme?**

- Ideme do knižnice.

Slovná zásoba: kniha, rozprávková kniha, knižnica, rozprávkový kútik, polička na knihy, báseň, rozprávka.

Najčastejšie používané povely (inštrukcie, príkazy):

- Sadni si na koberec! Sadni si do rozprávkového kútika!
- Ľahni si na koberec!
- Utiš sa! Utište sa!
- Môžete si zatvorit' oči! Zatvorte si oči! Vypočujeme si jednu rozprávku (báseň)!
- Prines knihu! Vyber si jednu knihu!
- Polož knihu na poličku (na policu)!
- Prečítam (poviem) vám rozprávku (báseň) o...
- Ideme do knižnice! (Navštívime knižnicu!)

Na vzбудenie záujmu. Na utíšenie.

Očká, očká, pozerajte! Ušká, ušká, počúvajte!
Rúčky, vy nič nechytajte a vy, nôžky, nešúchajte,
len ma pekne počúvajte!
Abrakadabraka, simsala bim,
hlučného škôlkara na mušku premením.
Keď sa už utíšim, rovno sa pozriem,
už som samé ucho, čo nové sa dozviem.

Ticho, ticho detičky,

budeme jak rybičky.
Ticho, ticho, tichučko,
bude nám tu dobručko.

Jeden, dva, tri, štyri, päť,

v našej škôlke ticho sed!
Nebahaj, poslúchaj
na rozprávky (na básničky) pozor daj!

Prileteli vtáčky, už sú tu, už sú tu – návrat vtákov

V marci je už pani Zima taká unavená, že sa rozhodne oddychovať. Svoju vládu odovzdá 21. marca svojej kamarátke – pani Jari. Slniečko vtedy prebúdzá prírodu a začína sa jar. Zvieratkám daruje mláďatká, rastlinám púčiky, ľuďom radosť a lásku. Jarné slniečko prebudí rastliny, zvieratá i vtáčky. Z ďalekých krajín sa vracajú prvé vtáky. Ktoré sú to? To sú sťahovavé vtáky (sťahovaví vtáci).

Učivo: Jar, jarné počasie, zobudzanie prírody, návrat vtákov.

Vetné modely – odpovede na otázky:

- Prileteli sťahovavé vtáky (sťahovaví vtáci: bocian/y, lastovička/y, divá hus/divé husi).
- To sú sťahovavé vtáky.
- Na jar sa prebúdzajú aj chrobáky/chrobáčky: (bodkovaná) lienka, motýľ, včielka.
- Jež, krtko, slimák, žaba sa prebúdzajú.
- **Aké ročné obdobie je teraz? Čo je teraz, deti?**
 - Je jar. Tu je jar. Teraz je jar.
- **Aké je počasie?**
 - Slnko teplejšie hreje. Vzduch je teplejší. Je teplejšie.
 - Fúka vietor. Teplý vietor fúka. Vánok povieva.
 - Často prší. Keď slnko svieti a prší, je dúha.
- **Aké zmeny môžeme pozorovať (si všimnúť) v prírode?**
 - Príroda sa zelená.
 - Stromy a kríky majú zelené listy.
 - Dozrievajú jarné plody.
- **Príroda sa zobudila, už je všetko zelené (príroda sa zelená), (aj) zvieratá majú ľahší život, (aj) zvieratám je ľahšie, (lebo) si nájdú potravu.**
 - Na jar sa prebúdzajú aj chrobáky/chrobáčky.
 - Hmyz sa zobudil. Zvieratá sa zobudili.
 - Lienka, motýľ, včela, slimák, žaba, ježko sa prebúdzajú.
 - Prileteli sťahovavé vtáky (sťahovaví vtáci): bociany, lastovičky, divé husi.
 - Bocian, lastovička, divá hus sú sťahovavé vtáky.
- **Odkiaľ sa vrátili bociany, lastovičky, husi?**
 - Bociany, lastovičky, husi sa vrátili z teplých krajín (z juhu). Sú to sťahovavé vtáky.
 - Opravujú si hniezda. Robia si hniezdo. Robia si hniezda.
- **Čo je (čo vidím) na obrázku?**
 - Na obrázku je (vidím): bocian (bociana), lastovička (lastovičku), sýkorka (sýkorku), vrabec (vrabca), vrana (vrana), holub (holuba), d'ateľ (d'ateľ'a).
 - To je bocian, lastovička, sýkorka, vrabec, vrana, holub, d'ateľ?
 - Áno, to je... Nie. To je... (Nie, to nie je... To je...)
- **Potrebuju na jar vtáky krmidlo?**
 - Nie. Na jar už v prírode nájdú potravu (semienka, chrobáčky).
 - Vyčistíme krmidlo a odložíme ho na jeseň.

Básne, piesne, hry k téme:

Lastovička

Čierny vtáčik, biele bruško.
 Jak sa volá? Nadstav uško.
 Pošepkám ti do ušú.
 Lastovička! Šu, šu, šu!
 (Krista Bendová)

Lastovičky

Lastovičky prileteli,
 včielky pekne bzučia,
 potok nám spieva o jari,
 všetky stromy pučia.

Trávička je zelená,
 slnko stále hreje.
 O jari si spievame,
 veď nič krajšie nie je.

Takto bocian kráča,

vo vode sa máča,
 hlavou krúti sem a tam,
 kde tú žabku hľadať mám?
 Keď tú žabku zočí,
 takto po nej skočí.

Vtáčiky a ich hniezda – práca rúk

Prstové cvičenie:

„Raz sa prsty hádali, akú prácu konali?
 Palec ten je silný,
 ukazovák pilný,
 prostredníček najdlhší,
 prsteniček najkrajší
 a malíček najmenší.”

Podľa výtanky rozdelenie detí do skupín:

1. skupina: *Strom pre vtáčiky* – maľovanie (na zemi).
 2. skupina: *Vtáky* – vystrihovanie, naliepanie a dotváranie formou koláže (na stole).
 3. skupina: *Hniezda* – vystrihovanie, naliepanie nastrihaného špagátu, pokrčeného krepového papiera (na stole).
- Spoločná práca: lepenie jednotlivých prác na namaľovaný strom (na zemi).

Prileteli vtáčky

Prileteli vtáčky, už sú tu, už sú tu.
 Odplašili zimu mrzutú. Mrzutú.
 Vtáčky, vtáčky, štebotavé vtáčatá,
 kto ich, deti, na prštekoch poráta?

Už má lastovičku lapenú, lapenú,
 musí si ju zobrať za ženu, za ženu.
 Bude svadba, bude svadba veselá,
 hrať mi bude celá vtáčia kapela.
 (Alojz Čobej)

Jar

Prebúdza sa lúka, pole,
 prebúdza sa hora,
 zlietla zrána lastovička
 do nášeho dvora.

Na okienko prisadla si,
 na okienko klope,
 hor sa, deti,
 prvosenky sú už na priekope.

Vrby

Vrby sa nám zelenajú,
 konáriky rozkvitajú.
 Škovránok nám v háji spieva,
 zlatohlávk sa ozýva.

Ranné cvičenie

Motivácia rozprávaním príbehu: Jedného dňa, keď bolo teplo, išiel si Pal'ko (môžeme použiť obrázok, maňušku atď.) kúpiť cukrovú vatu. Jedol sladkú vatu a pomaličky vykračoval. Sladká vôňa však poštekčila noštek včielke Bzučke. Zhlboka sa nadýchla, zdvihla krídelká a vyletela vysoko. Zakrúžila okolo Pal'ka jedenkrát, dvakrát, trikrát a potom si unavená sadla späť na kvietok.

Rušná časť: Zahrajme, ako Pal'ko vykračoval a ako okolo neho trikrát preletela včielka – chôdza a beh v kruhu.

• **Deti, koľkokrát obletela včielka Pal'ka?**

Dychové cvičenie: unavená včielka Bzučka si sadla na kvietky (deti si sadnú na kvietky).

• **Kvietky akej farby si vybrala včielka?**

Zdravotné cviky:

- Bzučia včielky v úbočí, nik ich bzučať neučí.
Len si bzučia, stále bzučia, letia kvietkom do náručia.
(sed skrčmo križny, krúžiť ramenami vpred a vzad)
- Malé deti v tráve ležia, potichu k nim včielky letia,
zažmúr očká, pritlač chrbát, nepusti ich pod svoj chrbát!
(ľah, bedrá pritísnuť k zemi, paže voľne pozdĺž tela)
- Cingi-lingi, cingi-lingi, vyzvávajú konvalinky,
cingi-lingi, bim, bam, bom, vyzvávajú za hájom.
(stoj – hmitom húpanie zo špičiek na päty)
- Stoj a drep, stoj a drep, pozerám sa stále vpred,
stoj a drep, stoj a drep, zacvičím si veru hned'.
(stoj – drep, opakovanie)
- Zafúkal vetriček do bielych hlavičiek,
takto ten šibal všetkými kvietkami hýbal.
(stoj rozkročný – ruky vbok, úklon vpravo, vľavo)
- Ľavá, pravá, ľavá, pravá, každá včielka chce byť zdravá
a po veľkej námahe odдыхuje vesele.
(chôdza vysokým skrčovaním prednožmo)
- Ideme, ideme do lesa, (chôdza dlhými krokmi)
zlámali sa nám kolesá. (chôdza v podrepe s predpažovaním a zapažovaním)
Ideme, ideme ako vlak, (poklus, predpažovať a skrčovať predpažmo)
rychlejšie letíme ako vták. (beh s upažením)

Prileteli vtáčky, už sú tu, už sú tu – Opis hry

Deti sa pohybujú v kruhu, rozpaženými rukami napodobňujú let vtákov a spievajú prvú slohu piesne.

Prileteli vtáčky, už sú tu, už sú tu.

Odplašili zimu mrzutú. Mrzutú.

Vtáčky, vtáčky, štebotavé vtáčatá,

kto ich, deti, na prštekoch poráta?

Potom sa zastavia a obrátia sa čelom do kruhu. Uprostred kruhu stojí dievča – lastovička.

Deti: Kde si bola, lastovička, do jari?

Lastovička: Sedela som na zelenom konári.

Deti: A keď vonku vietor hučal, hu, hu, hu...?

Lastovička: Bola som so sestričkami na juhu.

Deti: Ako si tam letela?

Lastovička: Cez lúky a hory.

Deti: A čo si tam robila?

Lastovička: Kúpala sa v mori.

Deti: Čože si tam jedla?

Lastovička: Chytala som mušky.

Deti: Čoho si sa napila?

Lastovička: Materinej dúšky.

Deti: Daj si pozor, lastovička!

Lastovička: Na koho?

Deti: Na sivého krahulca, na toho.

Chlapec – krahulec (*karvaly*) sa chce dostať do kruhu a chytiť lastovičku. Deti sa držia za ruky, nechcú ho pustiť dnu a hovoria:

Krahuliček, dravý vták,
lastovičku nechaj tak!
Hybaj odtiaľ – heš, heš, heš,
lebo metlou dostaneš!

Keď krahulec chytiť lastovičku, deti spievajú druhú strofu piesne, pritom sa točia v kruhu, krahulec a lastovička zase v prostriedku kruhu.

Už má lastovičku lapenú, lapenú,
musím si ju zobrať za ženu, za ženu.
Bude svadba, bude svadba veselá,
hrať mi bude celá vtáčia kapela.

Hra pokračuje s novými účinkujúcimi.

Takto letia vtáci

Pieseň, v ktorej deti pohybom vyjadrujú obsah.

Popis: Deti urobia kruh, smerovanie pohybu je orientované po obvode kruhu.

Text piesne:

1. Takto letia vtáci, vtáci, – *napodobňovanie letu vtákov*
takto sadajú. – *drep*
Takto letia vtáci, vtáci, – *napodobňovanie letu vtákov*
takto sadajú. – *drep*
2. Takto pijú vodičku, – *drep, napodobňovanie pitia z dlaní*
hore kukajú. – *drep, dvíhanie hlavy hore*
Takto pijú vodičku, – *drep, napodobňovanie pitia z dlaní*
hore kukajú – *drep, dvíhanie hlavy hore*

Takto skáču vrabce, vrabce – *poskoky znožmo*
žitko zobkajú. – *drep, napodobňovanie zobania zápästím (zo zeme)*
Takto skáču vrabce, vrabce – *poskoky znožmo*
žitko zobkajú. – *drep, napodobňovanie zobania zápästím (zo zeme)*

Opakovanie strof skladby pomáha deťom lepšie si zapamätať text. Ich schopnosť koordinovať pohyby s hudbou sú len v začiatkoch.

Hra Hladné vtáky je uvedená pri téme Dovidenia vtáčiky (jeseň).

Domáce zvieratá a ich mláďatá – na hospodárskom dvore

Téma Domáce zvieratá a ich mláďatá – na hospodárskom dvore dáva deťom možnosť bezprostredne spoznávať domáce a hospodárske zvieratá, získať čo najviac poznatkov o domácich a hospodárskych zvieratách, o tom, ako sa treba o ne starať a aký význam majú pre človeka.

Učivo: Pomenovanie domácich zvierat. Poznať, rozlíšiť a určiť na základe priameho alebo sprostredkovaného pozorovania niektoré domáce zvieratá a ich mláďatá (naučiť sa priradiť mláďatá k dospelým párom a pomenovať ich), napodobniť zvuky, ktoré vydávajú, určiť ich úžitok pre ľudí.

Vetné modely – odpovede na otázky:

• Čo je na dvore?

Aké zvieratá vidíš/vidíte na obrázku/na dvore?

Ktoré domáce zvieratá poznáte?

Ktoré domáce zvieratá máte doma?

Aké zvieratá žijú okolo nás?

Aké zvieratá žijú na hospodárskom dvore?

- To je: kôň, prasa, koza, krava, baran, sliepka, kohút, hus, kačka, pes, mačka, myš.
- **Čím sú pokryté?** Na tele majú srst'.
- **Ako sa pohybujú?** Majú štyri nohy: kráčajú, behajú, skáču.
- **Aký úžitok majú pre ľudí?**
 - Dávajú: mäso, mlieko, z mlieka sa vyrábajú mliečne výrobky.
 - Z kože – obuv.
 - Z kostí – gombíky, hrebene, mydlo.
 - Z vlny, kožušiny – odev (vlákno na odev).
 - Chytajú myši.
 - Strážia dom (stráženie príbytkov).
 - Môžeme na nich jazdiť, používať ich pri preprave nákladov: jazdectvo, ťažba dreva, poľnohospodárske práce.
- **Prirad' me/te a pomenuj me/te ich mláďatá!**
 - mačka/kocúr – mačiatko
 - pes – šteniatko
 - zajac (králik) – zajačik (králiček)
 - koza – kozliatko
 - ovca/baran – jahniatko
 - krava – teliatko
 - kôň – žriebä
 - ošípaná/prasa – prasiatko
- **Čím sú pokryté?** Na tele majú perie.
- **Ako sa pohybujú?** Majú dve nohy, dve krídla – chodia, lietajú, plávajú.
- **Aký úžitok majú pre ľudí?**
 - Dávajú: mäso, vajcia, perie.
- **Prirad' me/te a pomenuj me/te ich mláďatá!**
 - sliepka/kohút – kuriatko
 - hus/gunár – húsatko
 - kačica/káčer – káčatko
 - moriak/morka – morča
- **Kde žijú tieto zvieratá?**
 - V chlieve, v maštali, v stajni?
- **Ako sa rozprávajú zvieratá?**
 - **Aký zvuk vydáva hus?** Hus gága: gá-gá-gá.
 - **Aký zvuk vydáva húsa?** Húsa čiviká: čiv-čiv-čiv.
 - **Aký zvuk vydáva kuriatko?** Kuriatko pípa: pí-pí-pí.
 - **Aký zvuk vydáva pes?** Pes šteká: hav-hav-hav.

- **Aký zvuk vydáva krava?** Krava bučí: bú-bú-bú.
- **Aký zvuk vydáva teľa?** Teľa mučí: mú-mú-mú.
- **Aký zvuk vydáva kôň?** Kôň erdží: i-ha-há.
- **Aký zvuk vydáva prasa?** Prasa krochká: kroch-kroch.

Slovná zásoba: hospodársky dvor, domáce zvieratá a ich mláďatá (pes/šteňa, mačka/kocúr/mačiatko, moriak, kôň, hus/húsatko, kačica/káčatko, koza/kozliatko, sliepka/kohút/kuriatko, prasa/prasiatko, krava/teliatko, baran/ovca/jahňa), úžitok (mäso, vlna, kosť, myš, stráži dom), činnosti, farby, dvor.

Najčastejšie používané povely (inštrukcie, príkazy): Čo je to? Aké je to zvieratko? Čo robí...? Kde je/sú? Aké zvieratko vidíš? Kde býva? Spoj zvieratká s ich domčekmi! Aký, aká, aké je...? Čo robí...? Čo má rád/rada/rado...? Čo dáva...? Kto ku komu patrí? Spoj zvieratá! Kto sa ako volá, aký zvuk vydáva? Aký úžitok máme z týchto zvieratiek? Čím sa zvieratko živí? Spoj zvieratko s jeho potravou!

Básne, piesne, hry k téme:

Pohybové hry „na zvieratká”

Pohybové hry majú deti veľmi rady. Ako sa s deťmi veselo zahrať „na zvieratká”.

Na mačku a myšky

Deti si vyberú mačičku, okolo ktorej chodia a spievajú pieseň, po ukončení piesne mačička zamňauká a chytá myšky. Chytené dieťa sa stane mačičkou a hra pokračuje.

*Mačička spí si v komore,
myšičky behajú po dvore,
cupity – dupity, cupity – dup,
hľadajú maškrtu pod lakotný zub.*

Na pavúka a muchy

Učiteľka určí jedno dieťa, ktoré stojí v kruhu a je pavúkom. Jedna skupina detí vytvorí veľký kruh – pavučinu.

Druhá skupina detí – ostatné deti – sú muchy, bzučia a odvážne prelietavajú cez pavučinu; pavúk ich chytá. Chytené deti sú vyradené z hry. Víťazná mucha, ktorá sa nedala chytiť, je v nasledujúcej hre pavúkom.

Na zajačika

Deti utvoria kruh a chytia sa za ruky, uprostred je zajačik, ktorý hopká v drepe s rukami priloženými k hlave a „strihá ušami”. Deti kráčajú po obvode kruhu v rytme riekanky:

*Šiel zajačik t’apky, t’apky,
na trávniček t’apky, t’apky.
Skoč, zajačik, zvesela,
a hľadaj si priateľa!*

Na posledné slovo „zajačik” vyskočí a dotkne sa rukami pliec niektorého dieťaťa v kruhu. Toto dieťa sa stáva zajačikom a hra pokračuje.

Na medveďa

Deti utvoria kruh a držia sa za ruky. Uprostred je medveď, deti sa pohybujú po obvode kruhu a hovoria:

*Po záhrade chodí medveď, veľký a huňatý.
Ukáž, ukáž, čo dokážeš, ty medvedík chlpatý.*

Čo medveď ukazuje, to majú napodobňovať deti v kruhu. „Medveď” vyberie, vyvolá toho, kto bol najšikovnejší. Ten nastupuje na jeho miesto.

Na lastovičku

Deti sa pochytajú za ruky a utvoria kruh. Jedno dieťa v strede znázorňuje lastovičku. Snaží sa dostať von z kruhu. Len čo sa jej to podarí, bežia všetky deti za ňou. Kto ju chytí, stáva sa lastovičkou.

Kačka

Čože je to, aké vtáča,
čo po brehu ťažko kráča,
nevie ešte ani lietat',
nôžkami vie iba splietat'.

Aké meno má to vtáča,
jaj, veď je to malé káča,
ale kde má mamičku,
veľkú bielu kačičku?
(Jakub Jahoda)

Kravička

Matilda je naša krava,
tá nám dobré mliečko dáva,
mamka mi ho dáva piť,
budem zdravá, dlho žiť.

A tá naša kravička
je teliatku mamička,
to sa pri nej stále jaší,
sliepky v dvore pritom plaší.
(Jakub Jahoda)
dnes ma čaká dlhá túra.

Skáče havko

Skáče havko na dvore,
mačička spí v komore.
Havko robí hav-hav-hav
a mačička mňau-mňau-mňau.
Mama koza, tatko capko,

Kuriatko

Ťuká, puká vajíčko.
Prišlo na svet slniečko.
Kdeže by to slnko bolo?
Kuriatko sa narodilo.
Zobáčik a zlaté perie
za kvočkou sa rýchlo berie.
O chvíľočku, div sa svet,
kuriatok je zrazu päť.

Kohút

Sedí kohút na plote,
volá sliepky k robote,
ki-ki-ri-kí, moje sliepky,
treba vajce do polievky.

Nahnevá sa gazdiná,
nenasype nám zrna,
nenasypú ani dievky,
hladné budú všetky sliepky.
(Jakub Jahoda)

Rýchla chôdza

Ľavá, pravá, ľavá, pravá,
rýchla chôdza, tá je zdravá.
V zdravom tele zdravý duch,
dýchat' treba čerstvý vzduch.
Pozrite sa na môj krok,
trénujem ho celý rok.
Je to pre mňa hračka.
Nahlas volá kačka.
Všetkým kričí : – Hurá, hurá
dnes ma čaká dlhá túra.

Kozliatka

Kozliatka rožkaté,
nebehajte po blate!
Radšej skáčte po trávičke,
pri ockovi, pri mamičke.
Mama koza, tatko capko,
tiež si skáču za ohrádkou.
Napasú sa sviežej trávy,
aby boli silní, zdraví.

Zdroje

Maľovala pani Jeseň...

<http://predskolskyatlas.sk/jesenne-predstavenie>

Čím budem, keď vyrastiem – čo robia dospelí?

<http://najmama.aktuality.sk/clanok/229970/povolania-1/>

Zima a zvieratká – starostlivosť o zvieratá a vtákov

<http://zvedaveslniecka.estranky.sk>

Pozrite sa, ako sneží! Ej, či sme len radi – zimné športy, zimné radovánky

<http://www.alinka.sk/>

<http://funy-web.blog.cz/1101/basnicky-o-zime>

Ľudské telo – Starostlivosť o zdravie, ochrana zdravia

<http://zvedaveslniecko.sk>

Kvapka vody – cesta dažďovej kvapky

<http://www.dajsivodu.sk>

Kniha je náš kamarát

<http://www.raca.sk/assets/Uploads/M-Tbilisk-2.pdf>

<http://najmama.aktuality.sk/clanok/232806/basnicky-a-priania-na-den-matiek-zahreju-srdce-kazdej-mamy/>

<http://www.infovek.sk/predmety/1studen/citanie/hadankyvplyv.php>

<http://referaty.atlas.sk/odborne-humanitne/pedagogika/21559/?print=1>

<http://www.1a2azssnpgalanta.wbl.sk/Na-relax.html>

<http://www.akonaskolu.sk/administrator.php>

<http://babetko.rodinka.sk/babetka/vyvin-a-spravanie-dietata/ako-deti-vnimaju-cas/>

www.skolkasusmevom.sk

<http://www.zborovna.sk/>

<http://predskolskyatlas.sk>

<http://www.pekarikova.szm.com/fantazia.html>

webové stránky slovenských materských škôl

Časopisy: *Včielka*, *Vrabček* od roku 2000 dodnes